



Politisk-Økonomisk Beretning 2023

I henhold til Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber fremlægger Naalakkersuisut på Inatsisartuts forårssamling en årlig beretning om Grønlands økonomi, herunder udviklingen i det offentlige udgifter og indtægter.

Den årlige beretning skal indeholde analyser af økonomi- og aktivitetsudviklingen på et eller flere centrale udgifts- og indtægtsområder.

Beretningen har således et bredt sigte og en form, så den kan indgå i Naalakkersuisuts og Inatsisartuts overvejelser om den økonomiske udvikling og prioritering. Beretningen peger på særlige problemområder og udviklingstendenser

Naalakkersuisuts nærværende Politisk-Økonomiske Beretning for 2023 skal derfor også ses i sammenhæng med Naalakkersuisuts arbejde med det kommende forslag til finanslov for 2024.

Forord

Politisk-Økonomisk Beretning 2023 giver den årlige status på landets økonomiske situation og på de langsigtede udfordringer.

Vi kender efterhånden udfordringerne ganske godt. Dem har vi italesat igennem flere år på flere måder. Antallet af ældre stiger, mens antallet af erhvervsaktive falder, bloktilskuddet udgør over halvdelen af indtægterne i landskassen, andelen af unge, der står uden for arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet er for stor – og så videre.

Samtidigt er der også en række positive faktorer. Vi er i mindre grad end omverden ramt af den høje inflation, vi har rekordlav ledighed, der er gang i bygge- og anlægssektoren og hvert år uddanner vi flere unge fra vores egne uddannelsesinstitutioner.

Og det er måske lige præcis udfordringen. For verden er ikke kun sort eller hvid. Og for målet om en selvåren og robust økonomi er der både ting, der trækker i den rigtige retning og ting, der trækker i den forkerte retning.

Opgaven for landets politikere er at mindske effekten af de ting, der trækker i den forkerte retning og gøre mere af det, der trækker i den rigtige retning. Det kræver, at vi til dels har samme opfattelse af hvad udfordringerne er. Det er mit håb, at denne publikation kan bidrage med fakta og berige de politiske debatter om vores fælles fremtid.

Beretningen ser desuden nærmere på udviklingen i den offentlige sektor, status på arbejdet med den kommende Holdbarheds- og vækstplan 2 og udfordringen omkring rekruttering af arbejdskraft.

Jeg ønsker alle god læselyst.

Naaja H. Nathanielsen

Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling

Indhold

Forord.....	3
1 Det aktuelle konjunkturbillede	5
1.1 Økonomisk Råds formandskabs vurdering af den aktuelle situation	5
1.2 Udviklingen i fiskeriet.....	9
1.3 De øvrige erhvervsområder	19
1.4 Beskæftigelse og ledighed.....	25
2 De offentlige finanser	27
2.1 Landskassens regnskab for 2022.....	27
2.2 Afgifter	28
2.3 Restancer	29
2.4 Kommunernes økonomiske udvikling	32
2.5 Gældsudvikling	33
3 Rammerne for finanslov 2023 og forberedelsen af FFL 2024.....	35
3.1 Udgangspunktet i forhold til FFL 2024	35
3.2 Forberedelse af en bloktilskudsaftale med kommunerne for 2024.....	36
4 Mål og indikatorer.....	38
4.1 Brug af mål og indikatorer	38
4.2 Måling af fattigdom.....	50
5 Fokusområder.....	53
5.1 Udviklingen i den offentlige sektor	53
5.2 Holdbarheds- og vækstplan 2	56
5.3 Rekrutteringsudfordringer	58
Liste over figurer og tabeller	66

1 Det aktuelle konjunkturbillede

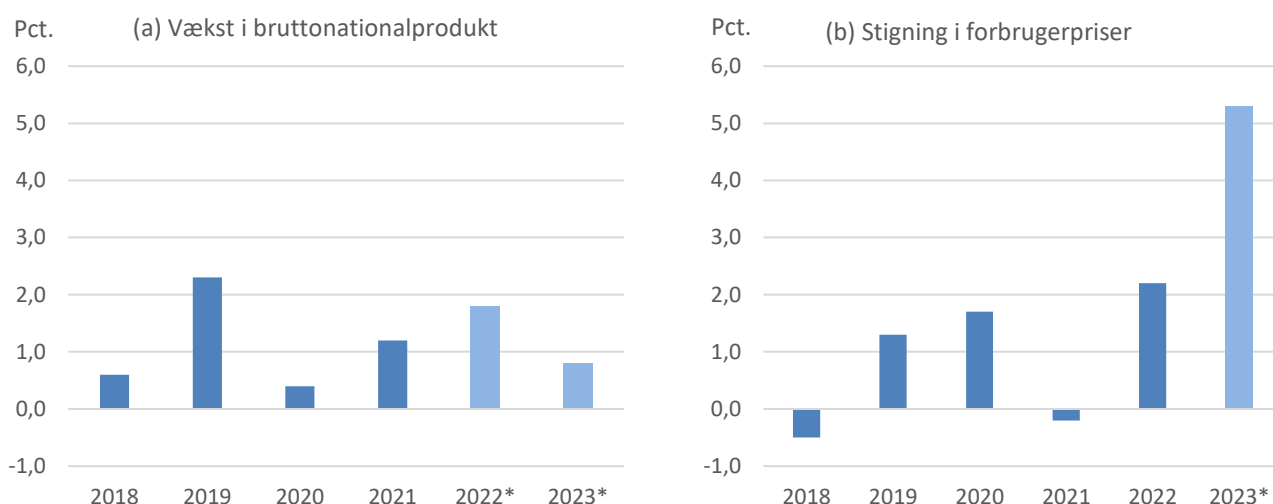
Dette afsnit sammenfatter overordnet Grønlands økonomi og belyser den økonomiske situation på en række centrale områder, bl.a. BNP, inflation, fiskeriet og arbejdsmarkedet.

1.1 Økonomisk Råds formandskabs vurdering af den aktuelle situation

Formandskabet for Økonomisk Råd har i sin Rapport 1. halvår 2023 følgende vurdering af den aktuelle situation:

”Grønlandsk økonomi har klaret sig godt igennem de seneste års kriser, og meget tyder på, at det også vil gælde i 2023, se Figur 1. Den internationale økonomi står over for en afmatning. I Europa og USA er forbrugernes købekraft presset af høj inflation, som sammen med rentestigninger og lav forbrugertillid peger mod en opbremsning i forbruget. Erhvervsinvesteringerne bliver samtidig hæmmet af højere renteomkostninger. I OECDs seneste prognose fra november 2022 forventes væksten i USA at falde til 0,5 pct. i 2023. I Tyskland og England forventes et mindre fald i aktiviteten og i Danmark omtrent nulvækst.

Figur 1. Fortsat økonomisk fremgang men tiltagende inflationspres i 2023



Note: I Figur 1 (a) er væksten opgjort i 2010-priser, kædede værdier¹. Data for 2020-2021 er foreløbige nationalregnskabstal, og 2022-2023 er baseret på Økonomisk Råds opdaterede konjunkturvurdering. Figur 1 (b) viser årlig stigning i forbrugerpriser i juli målt i procent, hvor 2023 er fra Økonomisk Råds konjunkturvurdering.²

Kilde: Grønlands Statistik og Økonomisk Råd.

Centralbanker verden over har strammet pengepolitikken i 2022, og renteforhøjelserne har været nogle af de hurtigste i både den amerikanske og den europæiske centralbanks historie. De markante rentestramninger skal ses i lyset af den højeste stigning i inflationen mange årtier, og at renterne lå historisk lavt tilbage i 2021. Formålet med rentestigningerne er at dæmpe væksten og få inflationen under kontrol hurtigst mulig for at undgå en skadelig pris-løn-spiral, hvor høje inflationsforventninger

¹ Kædede priser er i praksis faste priser, hvilket vil sige priser, der er korrigeret for inflation.

² Det er endnu uafklaret, hvornår og i hvilket omfang de internationale prisstigninger vil slå igennem her i landet. I forlængelse heraf kan det konstateres, at de internationale konjunkturfremsetninger aktuelt forventer et fald i inflationen i de kommende år. Disse ændringer forventes på et senere tidspunkt at slå igennem også her i landet.

resulterer i høje lønstigninger. Den risiko vokser jo længere tid der går, før inflationen kommer under kontrol, hvilket er baggrunden for den meget hurtige og kraftige stramning af pengepolitikken i 2022.

Inflationspresset her i landet er beskedent sammenlignet med andre lande. Inflationen er den gennemsnitlige stigning i priserne på bl.a. fødevarer, transport, husleje, varme og el, som indgår i familiernes forbrug. Forbrugerpriserne var i juli 2022 2,2 pct. højere end året før, og særligt energipriserne er steget langt mindre end i omverdenen. Energiforsyningen og de indgåede prissikringsaftaler på olie- og dieselprodukter for perioden 2021 til 2023 bidrager til den beskedne inflation. Med en stor import er det ikke muligt at afskærme Grønland fuldt fra den globale inflation, og visse steder ses prisstigninger tydeligt, bl.a. på fragtrater, olieprodukter til fiskeriet uden for servicekontrakten, importerede byggematerialer, fødevarer og forbrugsgoder.”

Grønlands Økonomiske råd har vurderet, at inflationen i forbrugerpriserne, der måles i juli 2023, vil stige lidt over 5 pct. i 2023 (Se Figur 1b). Det vil være den højeste inflation her i landet siden 2008-2009, hvor der var en international finanskrisen, men i et internationalt perspektiv vil det blive betragtet som et moderat inflationspres. Priserne på importerede fødevarer, beklædning og boligudstyr forventes at stige omtrent som i Danmark, mens fjernelsen af afgift på kød, kaffe og the vil dæmpe prisstigningerne på disse varegrupper. Det prisdæmpende tilskud til RAL ventes også at dæmpe stigningen i forbrugerpriserne for de varer, der er indkøbt i 3. og 4. kvartal af 2022

Økonomisk råd anfører endvidere følgende om den aktuelle situation:

”Fra februar 2023 er der varslet huslejestigninger for kommunale lejeboliger og takststigninger på el og vand, bl.a. for at skaffe midler til nødvendig renovering og vedligeholdelse af boligerne. Udgifterne til boligbenyttelse er i en længere årrække faldet, bl.a. som følge af faldende takster på el, vand og varme, hvilket isoleret set har medvirket til meget lav inflation (enkelte år endda deflation), og samtidig forstærket problemer i forhold til boligforsyning og vedligehold, og understøtter ikke en reduktion af fossile brændsler, jf. ovenfor.

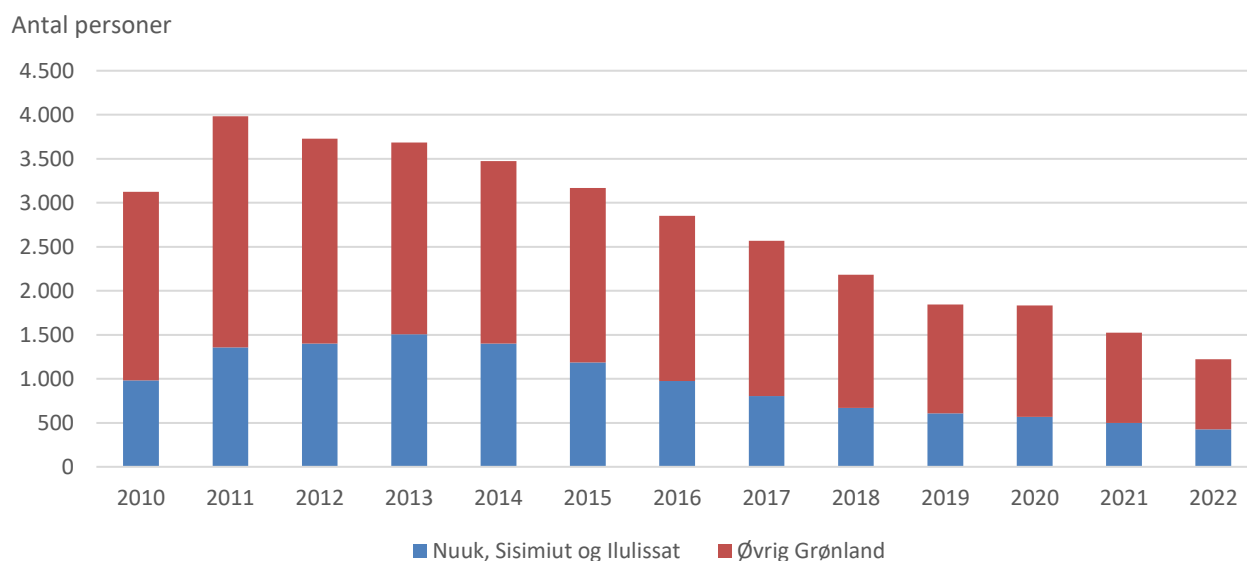
Der er ekstra usikkerhed knyttet til inflationen her i landet efter 2023. De globale rentestigninger ventes at få inflationen under kontrol i de vestlige lande, hvilket peger på mindre importeret inflation fra 2024. Til gengæld indikerer futurepriserne på bl.a. olieprodukter fortsatte høje oliepriser i 2023-24, og der er derfor knyttet særlig usikkerhed til udviklingen i forbrugerpriserne på energi ved udløbet af prissikringsaftalen på olieprodukter ved udgangen af 2023.

Økonomien voksede 1,2 pct. i 2021, bl.a. som følge af stor aktivitet inden for bygge- og anlægssektoren, og den økonomiske fremgang fortsatte i 2022, bl.a. bedømt ud fra aktiviteten i de store infrastrukturprojekter og fiskeriet. Turismen kom også stærkt igen i 2022 efter nogle svære år under covid-pandemien.

Der var fortsat fremgang i beskæftigelsen i 2022, bedømt ud fra antallet af registrerede arbejdssøgende, som nåede sit laveste niveau nogensinde, se Figur 2. Ledigheden er faldet i hele landet igennem en årrække. Gode tider for fiskeriet og store investeringer i infrastruktur har øget beskæftigelsen, men faldet i ledigheden hænger også sammen med ændrede samfundsstrukturer. Gode jobmuligheder har været medvirkende til at befolkningen søger mod Nuuk og de større byer. Det er en af grundene til at antallet af registrerede arbejdssøgende uden for de større byer er faldet betydeligt i det seneste årti. Sammen med et stigende uddannelsesniveau har det bidraget til strukturelt at øge beskæftigelsen i landet.

Der er mangel på kvalificeret arbejdskraft, og det er vigtigt at få dette problem håndteret både på kort og længere sigt. Presset på arbejdsmarkedet er meget betydeligt, især i Nuuk og i større byer nordpå, og behovet for udenlandsk arbejdskraft er tiltagende. Det viser sig bl.a. i folketallet. I 2022 var der 1.928 udenlandske statsborgere i landet, hvilket er en fordobling siden 2008, og fremgangen er særlig stor blandt thailændere og filippinere. Hertil kommer betydelig udenlandsk arbejdskraft uden fast bopæl i landet.

Figur 2. Antal registrerede arbejdssøgende i november, 2010-2022



Note: Der er store sæsonudsving i antallet af registrerede arbejdssøgende, som derfor bedst sammenlignes i samme periode i de enkelte år.

Kilde: Grønlands Statistik.

GØR, Grønlands Økonomiske Råd, forventer, at fremgangen i den økonomiske aktivitet vil blive afdæmpet i 2023. Bygge- og anlægsaktiviteten ser ud til at forblive høj, hvor lufthavnsbyggerierne vil fylde meget. Til gengæld forventes de øvrige investeringer, herunder på boligområdet, at blive afdæmpet af de kraftige rentestigninger. Samtidig kan det tiltagende inflationspres reducere købekraften og efterspørgslen. Det vil dæmpe forbruget, hvoraf en del dog importeres, og derfor ikke påvirker aktiviteten i landet direkte. Samlet set skønner GØR, at væksten i 2023 bliver 0,8 pct., hvilket er lidt mindre end vurderet i september 2022.”

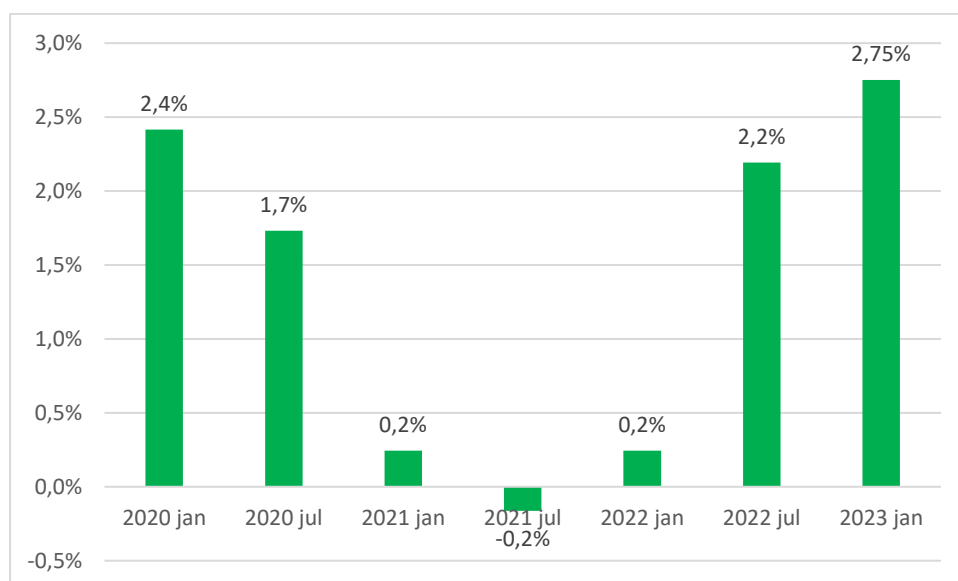
Inflationsudviklingen

Grønlands Statistik udgav den 10. marts 2023 en opgørelse af inflationsudviklingen til og med 2. halvår 2022. Grønlands Statistik beskriver udviklingen som følger:

”Det samlede forbrugerprisindeks for 1. januar 2023 steg 2,7 pct. i forhold til samme dato sidste år. Det var særligt stigninger indenfor varegruppen fødevarer, herunder mejerivarer, der trak prisudviklingen opad.”

Forbrugerprisindekset set over en årrække fremgår af Figur 3.

Figur 3. Stigning i forbrugerprisindekset i forhold til samme periode året før



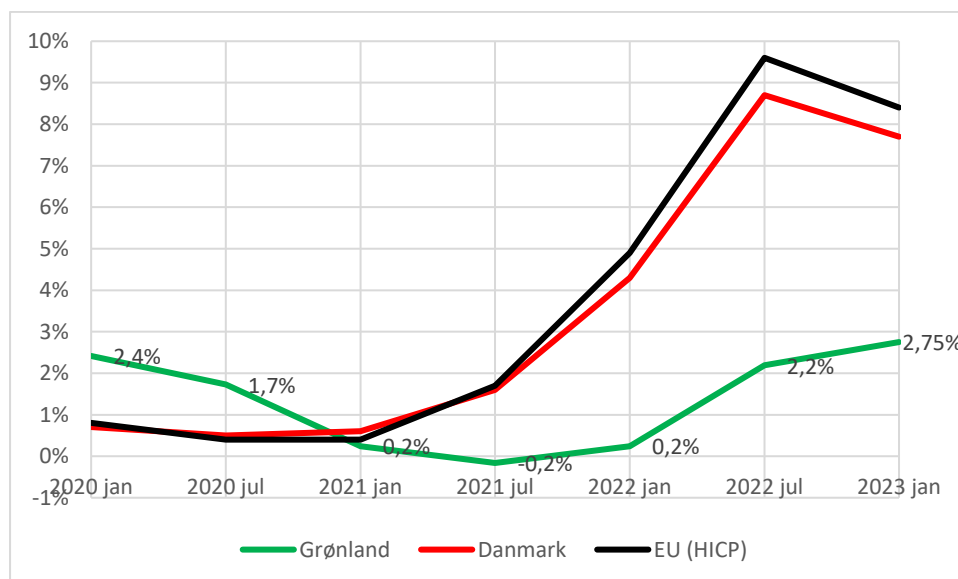
Kilde: Grønlands Statistik.

Forbrugerprisindekset belyser udviklingen i de faktiske priser, som forbrugerne betaler for de varer og tjenesteydelser, der indgår i det private forbrug. Forbrugerprisindekset afspejler de samlede ændringer i forbrugerpriserne inklusiv prisændringer forårsaget af ændrede afgifter og subsidier. Indekset er således både udtryk for markedsbestemte prisændringer og prispåvirkninger fra afgifter og subsidier.

Som det fremgår af figuren har forbrugerprisindekset over tid vist betydelige udsving. Den meget lave udvikling i indekset omkring 2021 kan særligt tilskrives påvirkningen af økonomien fra Covid-19 pandemien.

Historisk set har der været en sammenhæng mellem prisudviklingen i Danmark og Grønland. Den nævnte sammenhæng gælder dog ikke for de seneste 3 halve års forbrugerprisstigninger, som er illustreret i Figur 4.

Figur 4. Stigning i forbrugerpriserne i Grønland, Danmark og EU i forhold til samme periode året før, januar 2020 til januar 2023



Når priserne i Grønland er steget meget mindre her i landet end i EU og Danmark de seneste 18 måneder er det Naalakkersuisuts og Økonomisk Råds vurdering, at det skyldes, at der ikke har været forbrugerprisstigninger på olieprodukter og elektricitet. Således er der kontraktmæssigt fastlagte og fastlåste priser på olieprodukter i kraft af olieprissikringsaftaler indgået af Polaroil A/S. Når ny kontrakt skal indgås med virkning fra 1. januar 2024 må det forventes, at forbrugerpriserne på olieprodukter her i landet vil stige i et eller andet omfang.

Ligeledes har forbrugerpriserne på el været uændrede i en længere periode. Prisen pr. kilowatt-time var før 1. februar 2023 på 1,65 kr., men steg fra den dato med ca. 6 pct. til 1,75 kr. pr. kilowatt-time. Sidstnævnte prisstigning indgår ikke i det netop offentliggjorte forbrugerprisindeks for januar 2023.

1.2 Udviklingen i fiskeriet

Fiskeriet er det vigtigste eksporterhverv og helt afgørende for landets økonomi og aktiviteten i samfundet.

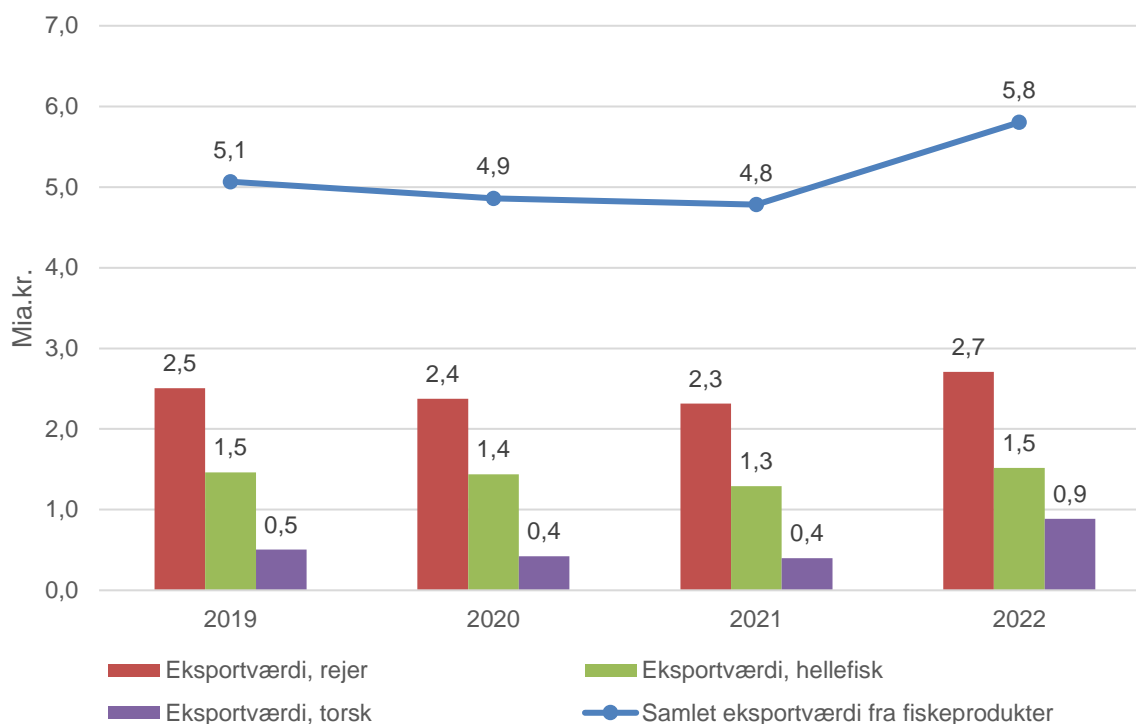
Det seneste årti har budt på en meget gunstig udvikling i økonomien i fiskeriet. Dette skyldes delvist stigning i mængder, men hovedsageligt gunstige fiskepriser.

Figur 5 viser udviklingen i den samlede eksportværdi for fiskeprodukter fra Grønland samt eksportværdien af de 3 vigtigste fiskearter rejer, hellefisk og torsk i perioden 2019-2022.

Eksport af fiskeprodukter udgjorde hele 98 pct. af den samlede vareeksport i 2022. Det fremgår af Figur 5, at den samlede eksportværdi fra fiskeprodukter faldt i 2020 og 2021 i forhold til 2019. Værdien faldt med hhv. 0,2 mia. kr. og 0,3 mia. kr. Årsagen til faldet tilskrives pandemien. I 2022 steg eksportværdien til 5,8 mia. kr., hvilket er en stigning på 1 mia. kr. i forhold til 2021, svarende til en stigning på omkring 20,8 pct. Eksportværdien i 2022 steg med 0,7 mia. kr. i forhold til året 2019, som det sidste normale eksportsår før pandemien, svarende til en stigning på omkring 13,7 pct.

Størstedelen af fiskeeksporten stammer fra eksport af rejer. I 2022 udgjorde eksport af rejer omkring 47 pct. af den samlede eksportværdi fra fiskeprodukter.

Figur 5. Udviklingen i eksportværdi fra fiskeprodukter, 2019 – 2022.



Kilde: Grønlands Statistik.

Note: Fra 1. kvartal 2019 steg niveauet for værdierne for priserne for fiskeprodukter i udenrigshandelsstatistikken. Det skyldes, at fiskeeksportørerne ændrede princippet for angivelse af de priser, som indberettes til toldfunktionen. De ændrede principper betyder, at værdien af den samlede vareeksport i udenrigshandelen kommer tættere på den eksportværdi, der allerede offentliggøres i nationalregnskabet. Eksportværdien i udenrigshandelsstatistikken før 2019 er derfor undervurderet.

Figur 6 illustrerer udviklingen i eksportpriserne for rejer, hellefisk og torsk 2010-2022.

Gennemsnitsprisen på torsk steg med ca. 26 pct. i 2011 i forhold til 2010, hvorefter prisen faldt i 2012 og betydeligt i 2013. I perioden fra 2013 til 2019 steg gennemsnitsprisen på torsk betydeligt i alle år undtagen 2016, hvor der var et mindre fald. Gennemsnitsprisen på torsk steg til et historisk højt niveau i 2019, hvor prisen steg med ca. 107 pct. i 2019 i forhold til 2013. Prisen på torsk faldt en del i årene 2020-2021 som følge af Covid-19-pandemien. Prisen på torsk steg i 2022 med hele 40 pct. i forhold til 2021 og med 22 pct. i forhold til 2019 som er det sidste normale år før Covid-19-pandemien. Prisen på torsk i 2022 er på et historisk højt niveau.

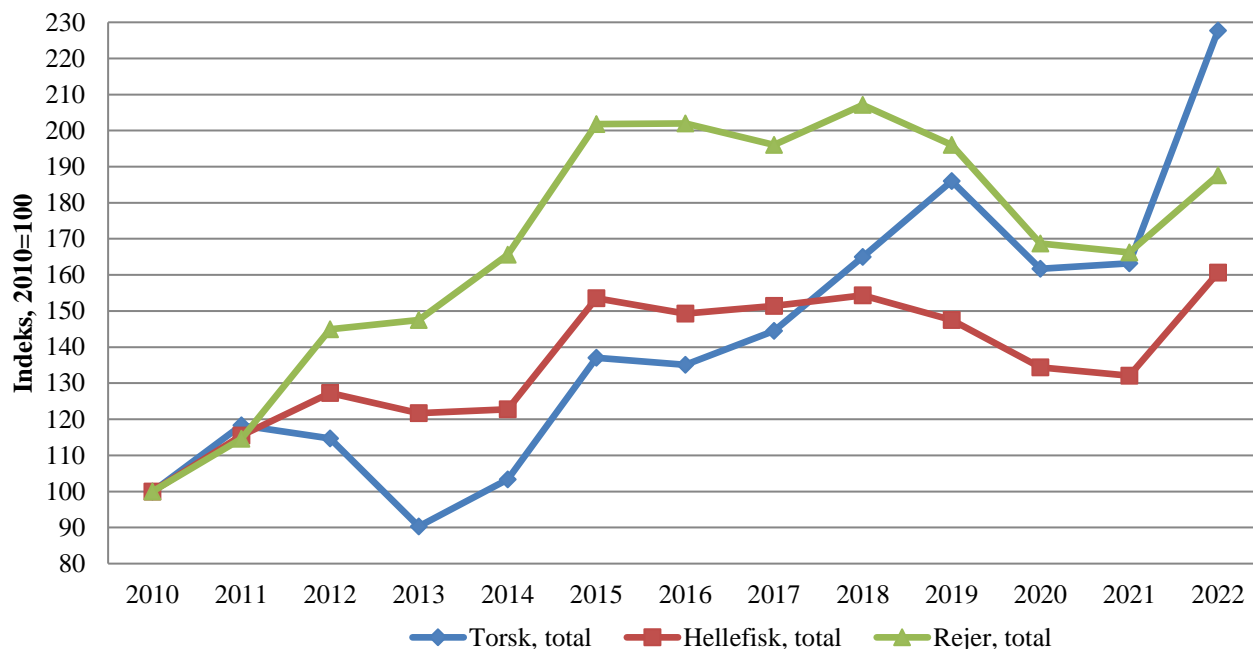
Gennemsnitsprisen på hellefisk steg med omkring 28 pct. i 2012 i forhold til 2010. Prisen faldt i 2013, men steg igen i 2014 og 2015. Prisniveauet på hellefisk var på nogenlunde konstant højt niveau i årene 2015 til 2018. Gennemsnitsprisen på hellefisk har været faldende fra 2018, hvilket i 2020 og 2021 primært skyldes Covid-19-pandemien. Der har været en meget gunstig udvikling i prisen på hellefisk i 2022, hvor den er steget til det højeste niveau siden 2010. Også dette er et historisk højt niveau.

Der var en meget gunstig udvikling i gennemsnitsprisen på rejer i perioden 2010-2016, hvor prisen i 2015 og 2016 blev mere end fordoblet i forhold til 2010. Rejeprisen faldt lidt i 2017 og steg herefter til et historisk højt niveau i 2018. I 2019 har prisniveauet på rejer været i nedadgående retning. Det er hovedsageligt Covid-19-pandemien, som har påvirket rejepriserne yderligere negativt i 2020 og 2021. Rejeprisen er steget med omkring 13 pct. i 2022 i forhold til 2021, men den er stadig omkring 4 pct. lavere end den var i 2019.

Igennem årene med pandemi oplevede fiskerierhvervet udfordringer med at afsætte deres produkter samtidig med at fiskepriserne faldt betydeligt i disse år.

I 2022 har eksportmarkederne for fiskeprodukter nærmet sig et normalt leje igen, hvor der er sket en stor forbedring i eksportpriserne på fiskeprodukter efter faldet i priserne, som Covid-19 medførte.

Figur 6. Indeks for gennemsnitlige kilopriser på fisk og skaldyr, 2011-2022.



Kilde: Grønlands Statistik. Indeks: 2010=100.

Note: Figur 6 viser udviklingen i fiskerpriserne over tid opgjort som indekspriker. Indekset "torsk total" er gennemsnit af priserne på produkterne hel torsk, torskefilet og saltet torsk. Indekset "hellefisk total" er gennemsnit af priserne på hel hellefisk, hellefiskefilet og andet hellefisk. Indekset for "rejer total" er gennemsnit af priserne på skalrejer og kogte & pillede rejer. Figuren viser generelt en meget positiv udvikling i priserne siden 2010.

Rejefangsterne har været stigende fra 2015 indtil 2022, jf. Tabel 1, på grund af forbedring i rejebestanden. I 2015 var rejekvoten helt nede på 73.000 tons i Vestgrønland, men på grund af forbedring i rejebestanden er rejekvoten steget til 115.000 tons i 2021 og 2022. Af den samlede rejekvote i Vestgrønland tildeles Canada og EU samlet 3.823 tons i hhv. 2021 og 2022. I 2023 blev rejekvoten sat ned til 110.000 tons.

Som det fremgår af Tabel 1 har fangsten af torsk været kraftigt stigende i perioden 2013-2016. De samlede fangstmængder for torsk har fra 2016 været faldende indtil 2020, primært på grund af store fald i fangstmængder i det kystnære torskefiskeri. Den samlede torskefangst steg igen i 2021 og 2022, hvilket hovedsageligt er på grund af en stor stigning i den havgående torskekvote.

Det fremgår af Tabel 1, at hellefiskefangsterne har været stigende i perioden 2013 til 2016. Fangsterne faldt i 2017 på grund af fald i fangstmængder hos det kystnære hellefiskefiskeri, men er steget igen i perioden 2018-2019 grundet højere fangstmængder, både i det havgående og kystnære fiskeri. Hellefiskefangsterne faldt i 2020, men steg op til 2019 niveau igen i årene 2021 og 2022. Det har været relativt stabilt fiskeri i perioden 2019-2022 på i størrelsesordenen 42.000-45.000 tons.

Der er sket en omfattende moderniseringsproces i den havgående grønlandske fiskeflåde i de seneste år, hvor selskaberne i betydeligt omfang har investeret i nybyggede trawlere. Ud af 18 havgående fartøjer er der 8 fartøjer, som er nybygget i perioden 2016-2021. Der er ligeledes igangsat en nybygning af en havgående hellefisketrawler med planlagt levering i 2023, som skal afløse et ældre fartøj.

Tabel 1. Fiskere og fartøjers fangst på grønlandske licenser, 2013-2022.

Tons	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Makrel, total	52.797	78.382	30.390	36.031	46.568	63.510	30.259	26.613	33.360	18.563
Torsk, total	25.504	31.117	49.045	56.408	54.304	45.145	42.359	37.628	42.246	44.623
<i>Torsk, havgående</i>	11.976	12.619	23.668	21.747	22.329	22.146	22.006	19.315	28.285	29.175
<i>Torsk, kystnær</i>	13.528	18.497	25.376	34.662	31.975	22.999	20.354	18.313	13.961	15.448
Hellefisk, total	34.829	38.209	38.191	42.231	38.144	41.072	45.841	42.816	45.390	45.392
<i>Hellefisk, havgående</i>	11.348	11.464	13.318	11.564	13.402	13.724	15.819	15.032	16.146	16.612
<i>Hellefisk, kystnær</i>	23.482	26.745	24.873	30.667	24.742	27.347	30.022	27.784	29.244	28.780
Rejer, total	88.532	83.419	70.289	80.906	87.166	88.710	96.144	107.470	108494	111418
<i>Rejer, havgående</i>	44.879	45.287	36.346	40.662	43.963	48.967	51.526	57.891	61.205	63.060
<i>Rejer, Kystnær</i>	43.654	38.132	33.944	40.244	43.202	39.743	44.618	49.578	47.289	48.358

Kilde: Grønlands Fiskerilicenskontrol (GFLK).

Udvikling i kystnær fiskerikapacitet

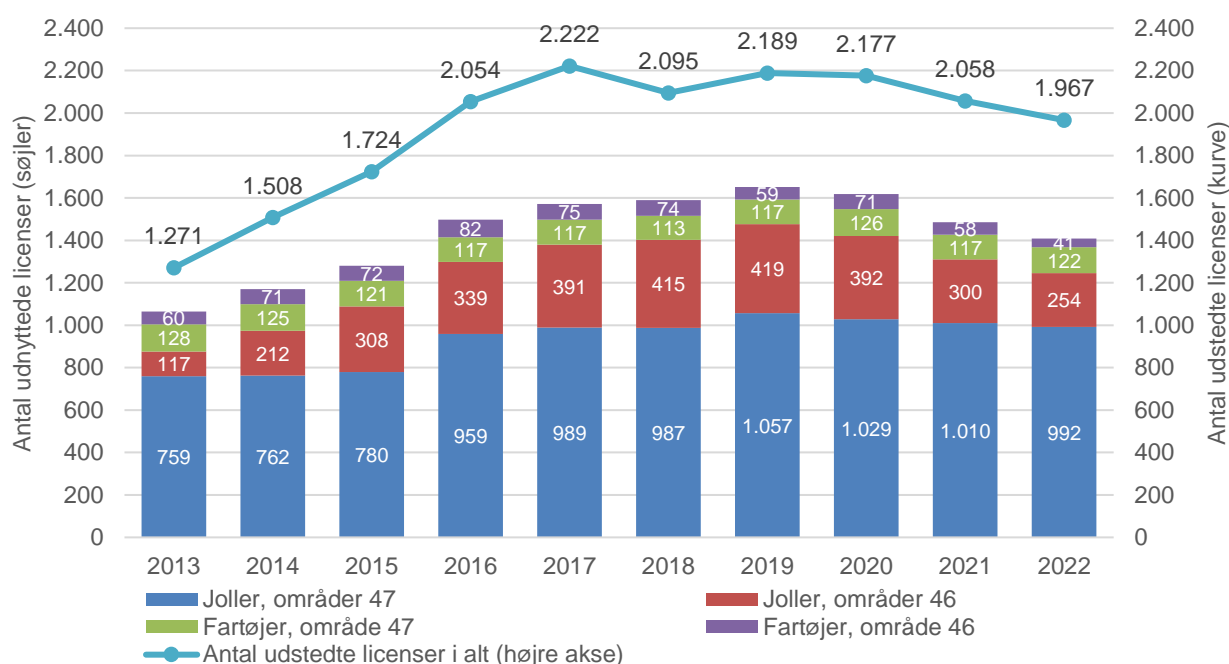
Det kystnære fiskeri efter hellefisk har stor beskæftigelsesmæssig og økonomisk betydning for lokalområderne, og for samfundet som helhed. Det er derfor utrolig vigtigt, at fiskeriet forvaltes på en sådan måde, at den biologiske bæredygtighed overholdes og at fiskerikapaciteten ikke overstiger ressourcegrundlaget. Dette for at fiskeriet kan bidrage økonomisk til både nuværende og kommende generationer.

Der er over perioden 2013-2022 fisket i gennemsnit omkring 27.400 tons hellefisk pr. år af den kystnære flåde i område 47, som består af små fartøjer og joller. Til gengæld lå den videnskabelige rådgivning på 18.123 tons i snit i samme periode.

Figur 7 illustrerer udviklingen i antallet af licenser til kystnært fiskeri efter hellefisk i både område 47 og 46³ i perioden fra 2013 til 2022. Der er sket en kraftig forøgelse i det samlede antal udstedte licenser over perioden 2013-2022. En stor andel af udstedte licenser har dog ikke været udnyttet i de enkelte år. De faktisk udnyttede licenser giver derfor et bedre overblik over udviklingen i antal licenser. Antallet af faktisk udnyttede licenser er steget fra 1.064 i 2013 til 1.652 i 2019 svarende til en stigning på omkring 55 %. Denne store stigning i antal udnyttede licenser fra 2013 til 2019 har bidraget til meget stor forøgelse af fiskerikapaciteten. Der blev i november 2019 indført et stop for udstedelse af nye jollelicenser i Diskobugten og Uummanaq. Personer med fast bopæl i Upernavik var undtaget fra licensstoppet. Dette kan have bidraget til at antallet af udnyttede licenser har faldet fra 1.652 i 2019 til 1.409 i 2022.

³ Område 47 omfatter forvaltningsområderne i Upernavik, Uummanaq og Diskobugten. Område 46 omfatter fiskeriområder i resten af Grønland. Det var frit fiskeri i område 46 indtil 1. januar 2021. Fra 1. januar 2021 blev område 46 opdelt i fem forvaltningsområder hvoraf fire områder blev kvoteret.

Figur 7. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser i kystnært hellefiskefiskeri 2013-2022.



Kilde: Særkørsel fra Grønlands Statistik på basis af data fra GFLK.

Note: Bemærk at samlet antal udstedte licenser fremgår af kurven hvorimod antal udnyttede licenser fremgår af søjlerne. For at kunne sammenligne udviklingen i antallet af licenser opgøres antallet i 2021 og 2022 i forhold til det gamle område 46.

Den største stigning har været i antallet af licenser med en jolle tilknyttet i perioden 2013-2022, som toppede i 2019, med i alt 1.476 aktive licenser fordelt på 1.057 licenser i område 47 og 419 i område 46. Det samlede antal aktive licenser med en jolle tilknyttet faldt til 1.246 i 2022 hvilket er det laveste antal siden 2015. Det bemærkes, at der kan være flere fartøjer eller joller pr. licens. Antal licenser kan derfor ikke sidestilles med antal fartøjer eller joller i flåden. Fiskerikapaciteten kan derfor i princippet stige, selvom antallet af aktive licenser reduceres.

Den samlede TAC (højest tilladte fangstmængde) og den samlede hellefiskefangst i område 47 har ligget langt over den videnskabelige rådgivning i perioden 2013-2021. Dette er en konsekvens af alt for høj fangstkapacitet i flåden. Det kystnære fiskeri efter hellefisk har således ikke været forvaltet på et bæredygtigt grundlag siden 2013.

Det faktum, at fangstmængderne af hellefisk i område 47 i en årrække langt har oversteget den videnskabelige rådgivning som følge af stigningen i antal licenser og dermed fiskerikapacitet, har resulteret i faldende gennemsnitsstørrelse i indhandlede hellefisk. Det betyder i praksis, at der her skulle fiskes langt flere hellefisk i områderne målt i antal for at fange den samme mængde fisk i vægt.

Fiskerikommissionen har i sin betænkning fra juli 2021 blandt andet peget på, at stigningen i fiskerikapaciteten de seneste år har lagt pres på at fastsætte de kystnære hellefiskekvoter langt over det bæredygtige fangstniveau. Fiskerikommissionen peger således på et akut behov for strukturtilpasninger med tilhørende tilpasning af fiskerikapacitet i det kystnære hellefiskefiskeri til det bæredygtige fangstniveau.

Det kystnære fiskeri efter torsk har ligesom hellefisk en stor betydning for lokalområderne og for samfundet som helhed. Der har været stor variation i de årlige fangstmængder, jf. Tabel 1. I perioden 2013-2022 har fangstmængderne i alle år været betydelige højere end den videnskabelige rådgivning, jf. Tabel 1. Det kystnære torskefiskeri har i gennemsnit fisket omkring 21.500 tons årligt i perioden 2013-2022, mens den gennemsnitlige biologiske rådgivning har ligget på 11.678 tons r.

Figur 8 illustrerer udviklingen i antallet af udstedte og udnyttede licenser til kystnært fiskeri efter torsk i perioden fra 2013 til 2022. Som det fremgår af Figur 8 er der et stort antal udstedte licenser, som ikke

er udnyttet hvert år, hvorfor antal udnyttede licenser er bedre målestok på kapaciteten. Dette skal formentlig forklares ved, at fiskerne der fisker hellefisk automatisk får udstedt en licens til torsk til bifangst i fiskeriet efter hellefisk. Som det ses af Figur 8, er der sket en kraftig forøgelse i antallet af faktisk udnyttede licenser over perioden 2013-2019, svarende til 48 pct. Antallet af udnyttede licenser toppede i 2019 og faldt i de to følgende år. Antallet af udnyttede licenser steg igen i 2022 i forhold til 2021.

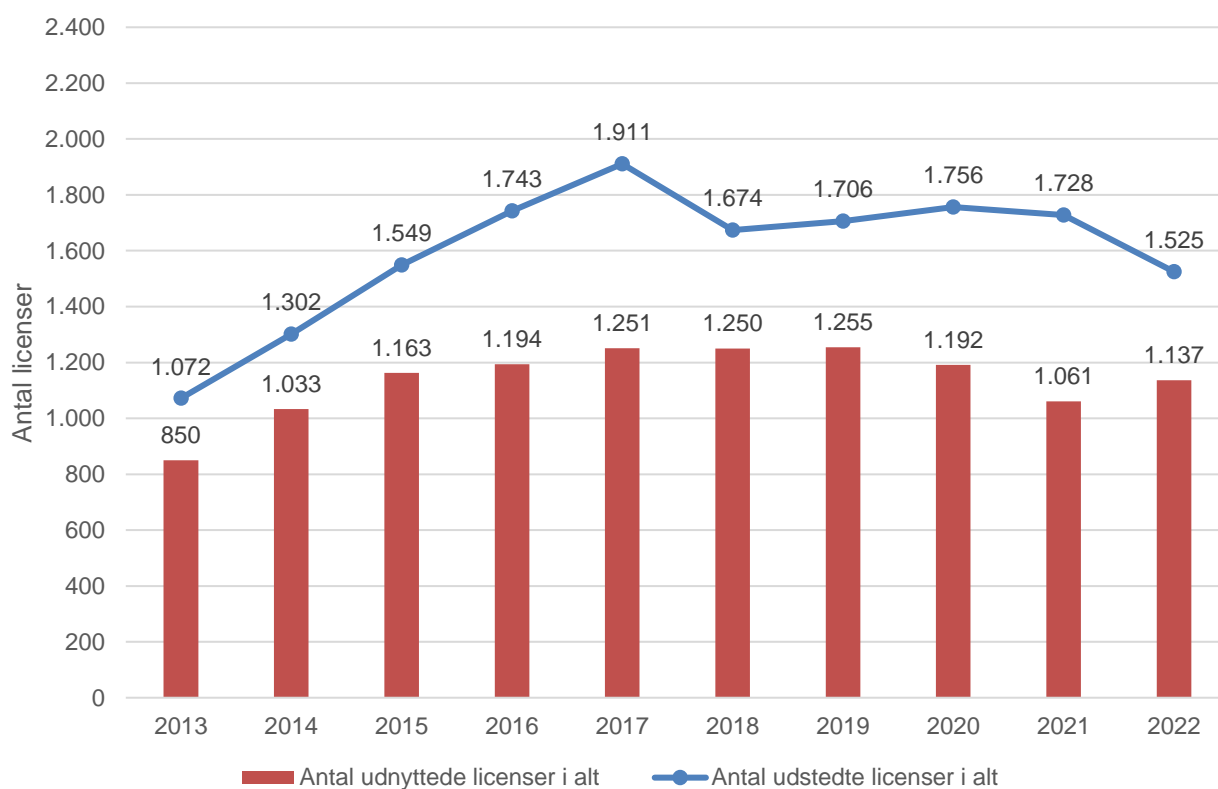
Den samlede TAC (højeste tilladte fangstmængde) og den samlede torskefangst i det kystnære fiskeri har ligget langt over den videnskabelige rådgivning i perioden 2013-2021. Dette er en konsekvens af, at en alt for høj fangstkapacitet i flåden bidrager til at sætte pres på at fastsætte kvoterne for højt.

Det kystnære torskefiskeri har således ikke været forvaltet på et bæredygtigt grundlag over perioden siden 2013 og i 2022 er det stadig ikke biologisk eller økonomisk bæredygtigt.

Trods stigende antal udnyttede licenser med stor overkapacitet i fiskeriet og høje kvoter har fangstmængderne de seneste år været faldende.

Et flertal i Fiskerikommissionen har anbefalet, at der sker en gradvis tilpasning af de kystnære torskekvoter til det bæredygtige fangstniveau over 5 år.

Figur 8. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser til kystnært torskefiskeri, 2013-2022.



Kilde: GFLK.

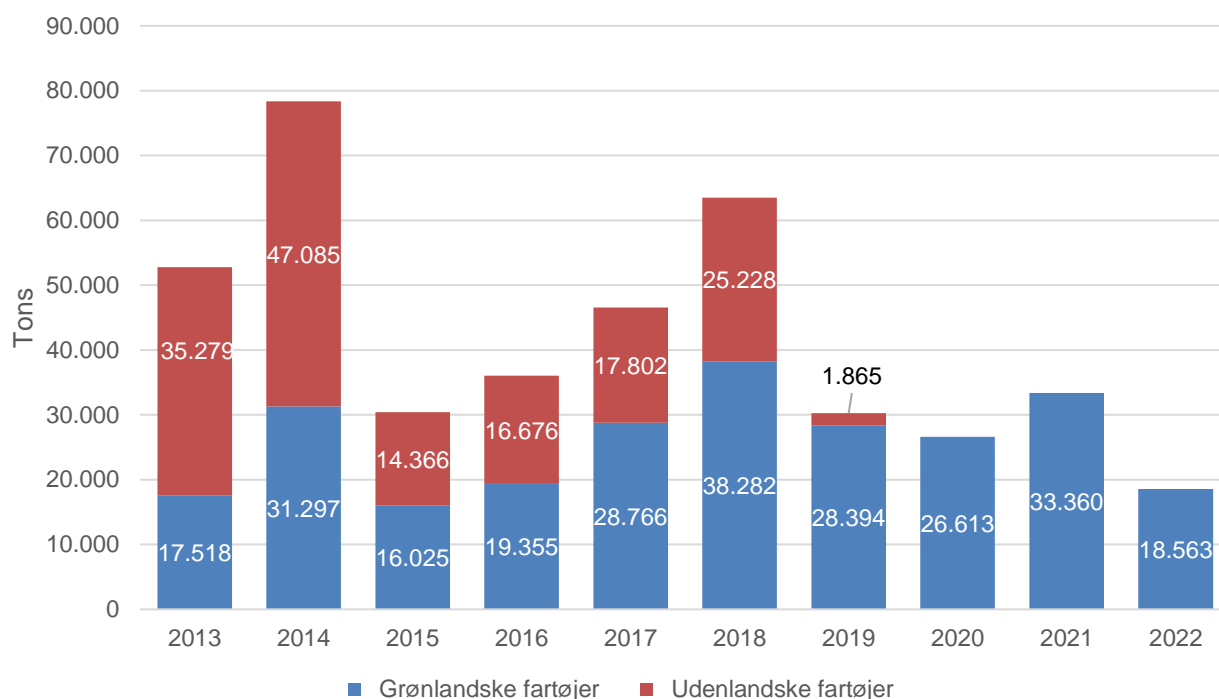
Pelagiske fiskerier

Det er Naalakkersuisuts mål at udnytte såvel nye arter som eksisterende arter i nye områder i samarbejde med fiskerierhvervet. De nye arter har i de seneste 10 år primært bestået af pelagiske bestande såsom makrel, sild og blåhvilling i Østgrønland. Der er dog ikke fisket sild i Østgrønland i nævneværdige mængder siden 2017, og der har kun været fisket beskedne mængder blåhvilling i Østgrønland; sidste gang i perioden 2012-2014. Alle de pelagiske arter som lodde, makrel, sild og

blåhvilling er vandrende bestande, som periodevis opholder sig i forskellige landes havområder og i internationalt farvand.

Fiskeri efter makrel har i de seneste 10 år givet de grønlandske selskaber et bredere indtægtsgrundlag og bidraget til øgede offentlige indtægter igennem ressourceafgifter og skatter. Udviklingen i makrelfiskeriet giver selskaberne mulighed for at supplere deres indtægter uden at skulle lave markante investeringer. Samtidig betyder makrelfiskeriet, at fiskeriet spredes på flere arter og dermed bliver selskaberne mindre sårbare over for udsving i kvoter og priser på andre enkelte arter. Figur 9 viser omfanget af makrelfangster i perioden 2013–2022 fordelt på fangster hos henholdsvis grønlandske og indchartrede udenlandske fartøjer.

Figur 9. Udvikling af makrelfangster ved Grønland 2013-2022.



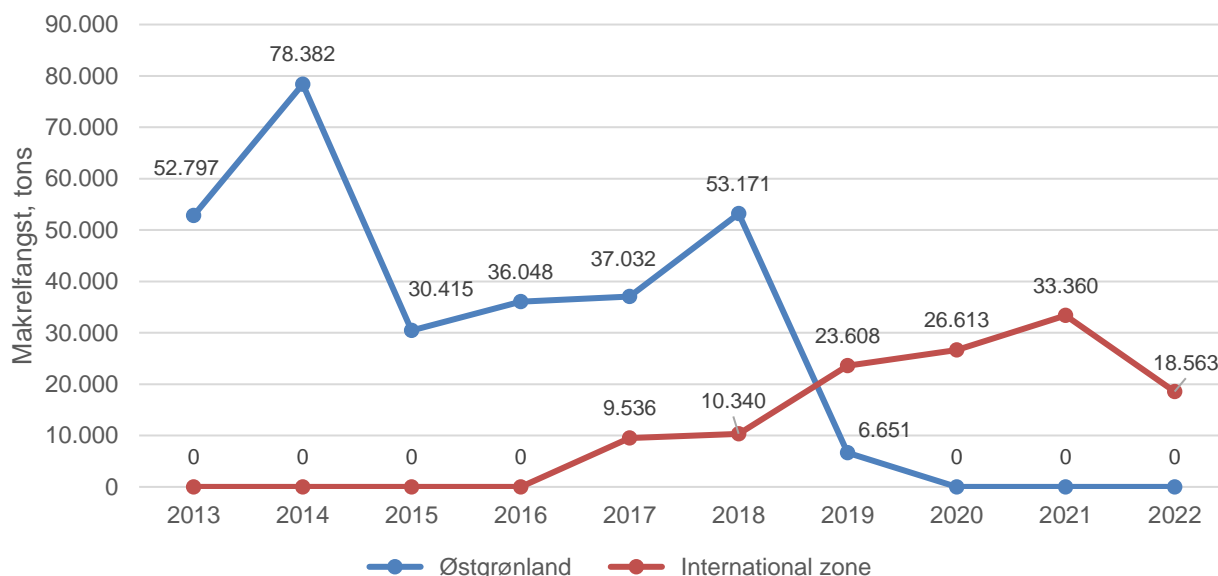
Kilde: GFLK.

Det fremgår af Figur 9, at makrelfangsterne har svinget over tid og nåede sit hidtil højeste niveau i 2014. Gennemgående er en langt større andel fanget med grønlandske fartøjer. I 2019 faldt de samlede fangster i forhold til 2018 og i 2020 faldt fangsterne yderligere. Fangsterne i 2021 er steget til 33.360 tons, hvilket er det højeste niveau i perioden 2019-2021, men faldt igen til 18.563 tons i 2022, hvilket er den laveste fangstmængde i perioden.

Grundlæggende medfører de store udsving i de opfiskede makrelmængder, at der skal udvises betydelig forsigtighed ved budgetteringen af indtægter fra dette fiskeri.

Igennem hele perioden 2013-2022 har andelen af de samlede fangstmængder hos grønlandske fartøjer været stigende fra omkring 32 pct. i 2013 til over 60 pct. i 2017 og 2018, og 100 pct. i 2020-2022. Grønland blev anerkendt som kyststat til makrel i efteråret 2016. Anerkendelsen som kyststat til makrel har betydet, at Grønland siden 2017 også har fisket makrel i internationalt område. Kun grønlandske fartøjer må fiske på Grønlands kvote i international zone. Figur 10 viser Grønlands makrelfangster i perioden 2013–2022, fordelt på henholdsvis områderne Østgrønland og NEAFC området, som er international zone.

Figur 10. Grønlands makrelfangster i tons i Østgrønland og international zone, 2013-2022.



Kilde: GFLK.

Muligheden for at fiske i internationalt farvand bidrager til forlængelse af fiskerisæsonen, og dermed bedre udnyttelse af den grønlandske kapacitet.

Makrelfiskeriet er fortsat et ganske usikkert fiskeri som fiskeriet i 2020-2022 har vist. Med makrellens uforudsigelige migrationsmønster og slet intet fiskeri i grønlandsk farvand i årene 2020-2022 er der ingen sikkerhed for, at der kan fiskes makrel i grønlandsk farvand fremover, hvilket kan påvirke Grønlands fremtidige adgang til kvoter i internationalt farvand.

Som kyststat til makrel i Nordøstatlanten deltager Grønland i kyststatsmøder vedrørende forvaltningen af bestanden sammen med Storbritannien (UK), Færøerne, Norge, EU, Island og Rusland. Makrelaftalen fra 2014 mellem EU, Norge og Færøerne udløb i slutningen af 2020. Island og Grønland, har som kyststater stået udenfor makrelaftalen og fastsat deres kvoter ensidigt.

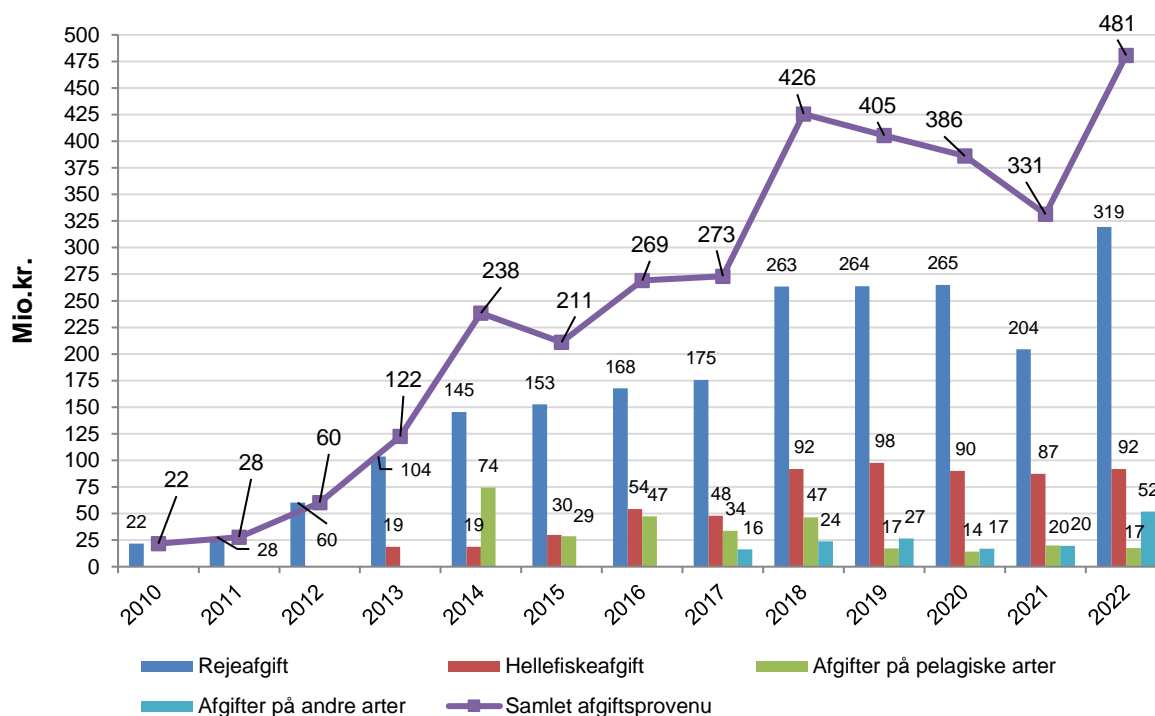
Med gennemførelsen af Brexit fra den 1. januar 2021 er Storbritannien blevet en ny og stor kyststat til makrel. Dette har gjort forhandlingerne om en fordeling endnu sværere. Det faktum, at makrellen har været helt fraværende i Østgrønland i 2020, 2021 og 2022, har svækket Grønlands forhandlingsposition om at få varig andel af makrelkvoten i Nordøstatlanten ved kyststatsmøderne markant. Dette skal ses i lyset af, at Grønland kun kan sætte kvotekrav ud fra hvad Grønland fisker i egen zone.

Som et led i udviklingen af det pelagiske fiskeri har Grønland igennem de bilaterale forhandlinger med Færøerne adgang til i 2023 at fiske 18.776 tons blåhvilling og 6.500 tons sild i færøsk farvand. Derudover er Grønland kystsats til lodde, hvor vi under den gældende aftale om fordeling har fiskerirettigheder til 15% af TAC. Grønland har adgang til at fiske lodden i islandsk zone. Det bemærkes, at TAC'en for lodde er meget volatil, og har historisk svinget fra 0 til 1 mio. tons. Tidligere har EU fået den største del af loddekvoten. Men i den nye fiskeriaftale fra 2021 er loddekvote tildelt EU blevet reduceret og det er sikret, at Grønland altid får de første 25.000 tons af kvoten. Grønland fik tildelt en loddekvote på omkring 69.000 tons for kvoteåret 2022/2023 (forskudt fiskesæson den 15. oktober – 15. april) hvor omkring 33.500 tons initialt blev tildelt grønlandske fartøjer og omkring 35.400 tons blev tilbudt til EU. EU tog dog kun imod 10.000 tons, så der kunne fordeles yderligere 25.405 tons lodde til den grønlandske flåde, der så nåede op på en samlet kvote på 58.970 tons.

Provenu fra ressourcerenteafgifter i fiskeriet

Fiskeriet bidrager i betydeligt omfang med indtægter fra fiskeriafgifter (ressourcerentebeskatning), jf. Figur 11.

Figur 11. Provenu fra ressourceafgifter på fiskeriet 2010-2022.



Kilde: Skattestyrelsen.

De store indtægter fra fiskeriafgifterne har været drevet af en lang periode med historisk høje priser på rejer og hellefisk samt afgifter i makrelfiskeriet, selvom vi i både 2020 og 2021 oplevede faldende fiskepriser som følge af Covid-19.

En ny ressourceafgiftsmodel trådte i kraft i 2018 for det samlede fiskeri i Grønland. Ressourceafgiftsmodellen omfatter hele det havgående fiskeri, kystnært fiskeri efter rejer samt pelagisk fiskeri efter makrel, sild, lodde, blåhvilling og guldlaks. Gældende fra 1. januar 2022 bortfaldt afgiften på kystnært fiskeri efter hellefisk. Bortfaldet af afgiften var politisk bestemt, og der er således ikke en sammenhæng imellem bortfaldet af fiskeriafgiften og udviklingen i prisen på hellefisk. Det må således fortsat anses som en generel målsætning, at der indføres en indtægtsbaseret ressourcerenteafgift på fiskerierne, som udtryk for en betaling for udnyttelse af samfundets fælles fiskeressourcer.

Niveauet for provenuet fra ressourcerenteafgifter har været kraftigt stigende siden 2010. Provenuet er således steget fra 22 mio. kr. i 2010 til 426 mio. kr. i 2018 mod et budgetteret provenu på 384 mio. kr. Provenuet oversteg de 400 mio. kr. igen i 2019, hvor det var på 405 mio. kr. Provenuet i 2020 blev på 386 mio. kr. mod et budgetteret provenu på 393,5 mio. kr. Provenuet i 2021 blev på 329,8 mio. kr., hvilket der også var budgetteret med. Der var i forhold til 2022 budgetteret med 341,7 mio. kr., hvor årets provenu blev på 480,6 mio. kr.

De væsentligste årsager til det større provenu i 2022 i forhold til 2021 var, at den gennemsnitlige eksportpris på skalrejer i 2022 steg med 28 pct. i forhold til 2021, men også at eksportmængden af afgiftspligtige rejer er væsentligt højere i 2022 end i 2021. Derudover er den gennemsnitlige eksportpris på hellefisk i 2022 steget med 25 pct. i forhold til 2021, og den gennemsnitlige eksportpris på torsk i 2022 steg med 50 pct. i forhold til 2021.

Provenuet fra ressourceafgifterne i 2018-2022 er på et historisk højt niveau. Det medfører principielt en økonomisk sårbarhed, at en stor del af de offentlige indtægter stammer fra fiskeriafgifter, da fiskeriet erfaringsmæssigt oplever svingende indtjening og fangstmængder over tid. Covid-19 situationen og krigen i Ukraine har vist, hvor følsomt markedet og dermed afsætningen af grønlandske fiskeprodukter har været. Men det ser ud til, at eksportpriserne har rettet sig efter nedgangen i 2020 og 2021, som følge af pandemien. Det høje indtægtsniveau må derfor ikke føre til, at indsatsen for at differentiere landkassens indtægtsgrundlag bero stilles.

Eksportudviklingen i lyset af krigen i Ukraine

Rusland har indtil krigen i Ukraine været et vigtigt eksportmarked for skalrejer og pelagiske fiskearter såsom makrel, lodde og sild. Omkring 13 pct. af Grønlands samlede fiskeeksportværdi gik til Rusland i 2021.

Da de grønlandske fiskeriselskaber holdt op med at eksportere varer til Rusland efter krigens begyndelse forventede man ikke, at der på kort sigt ville kunne opbygges nye markeder som erstatning for de bortfaldne markeder i Rusland, Ukraine og Belarus. I hvert fald ikke til den samme pris. Det er dog lykkedes fiskeriselskaberne at omstille deres salg til hovedsageligt Asien, uden at det har påvirket priserne negativt. I 2021 blev 16.000 tons skalrejer solgt til Rusland. Disse skalrejer blev i 2022 solgt til Kina til højere priser, end selskaberne fik i Rusland. Dette skal ses i lyset af en forventning om, at et øget udbud af skalrejer i Kina ville reducere priserne. Indtil videre har den grønlandske fiskeeksport således ikke taget skade af at lukke for salg til Rusland.

Det har dog ikke været uden omkostninger, at fiskeriselskaberne var nødt til at trække deres investeringer i Rusland indenfor en relativ kort tidshorizont med tilhørende restriktioner. Hertil kommer at krigen i Ukraine har medført højere oliepriser, som har påvirket udgiftsniveauet for den grønlandske flåde, som bunkrer olie til internationale priser.

Det skal afslutningsvis bemærkes, at krigen stadig pågår, og at det er uvist hvor længe den vil vare. Så længe krigen varer vil der fortsat være en del usikkerheder omkring prisudviklingen og markederne. Såfremt krigen på et tidspunkt vil brede sig til andre lande end Ukraine, vil det medføre en helt anderledes situation, som det på nuværende tidspunkt ikke er muligt nærmere at forudsige de økonomiske konsekvenser af.

Fiskeripartnerskabsaftale mellem EU og Grønland

Grønland indgik den 8. januar 2021 en ny Fiskeripartnerskabsaftale med EU for perioden 2021-2026 og en underliggende Fiskeriprotokol for perioden 2021-2024, som regulerer EU's fiskeri i grønlandsk farvand samt EU's betaling herfor. I den nye aftale blev mængden af fiskerirettigheder til EU reduceret i forhold til den foregående aftale samtidigt med at betalingen for disse rettigheder blev hævet grundet stigende fiskepriser. Aftalen udløber i 2024 med mulighed for at forlænge den eksisterende protokol med 2 år. Naalakkersuisut redegør for fremdriften på aftalen i den årlige udenrigspolitiske redegørelse, hvorfor aftalen ikke omtales yderligere i nærværende beretning.

Forhandlinger om ny frihandelsaftale med Storbritannien

Grønland har toldfrihed for fiskeprodukter, som eksporteres til EU. Dette hjemles via Grønlands udmeldelsestraktat fra EU og muliggøres ved den bæredygtige fiskeripartnerskabsaftale mellem Grønland og EU, hvorigennem EU til gengæld modtager fiskerirettigheder i grønlandsk farvand.

Storbritannien og Nordirland forlod efter en folkeafstemning om medlemskab officielt EU den 1. januar 2021. Det medførte, at grønlandske fiskeprodukter fremover skal pålægges told ved import til Storbritannien. Dette har fået, og vil fortsætte med at have, store økonomiske konsekvenser for de grønlandske fiskeriekspertselskaber. De samlede årlige udgifter forbundet med fiskeeksporten til Storbritannien i fravær af toldfrihed og toldfrie importkvoter anslås at kunne løbe op i størrelsesordenen 150 mio. kr.

Storbritannien er en af Grønlands vigtigste eksportmarkeder for fiskeprodukter - særligt for produkterne kogte og pillede rejer og torskefilet. Det estimeres, at omkring 57% af Grønlands samlede eksportværdi af kogte og pillede rejer gik til Storbritannien i 2022. Omkring 20 pct. af Grønlands samlede eksportværdi fra fiskeri-eksporten gik til Storbritannien i 2022.

Departementet for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel igangsatte i tæt samarbejde med Departementet for Finanser og Ligestilling formelle forhandlinger af en bilateral frihandelsaftale med Storbritannien i marts 2022. Arbejdet har til formål at opnå toldfrihed for eksport af grønlandske fiskeprodukter til Storbritannien igen. Den bilaterale frihandelsaftale mellem Storbritannien og Grønland vil i givet fald blive Grønlands første handelsaftale.

Den 1. januar 2021 indførte Storbritannien midlertidige toldfrie mængdebegrænsninger for udvalgte fiskeprodukter ved import. Denne ordning skulle forsøge at sikre og opretholde status quo på handlen ved at etablere toldfri import af forskellige landes fiskeriprodukter, herunder Grønlands. Problemet med toldkvoterne er, at alle lande kan anvende dem, så de opbruges relativt hurtigt. Hertil kommer, at det er en betingelse for anvendelse af toldkvoterne, at produkterne bliver (yderligere) forædlet eller ompakket i Storbritannien. Grønlandske fiskeriselskaber har på nuværende tidspunkt indrettet sig således, at de kan anvende de toldfrie kvoter for kogte og pillede rejer. Selskaberne har dog ikke kunnet anvende toldfrie kvoter for torskefilet, fordi det er et endeligt produkt ved import til Storbritannien.

Forhandlingerne er endnu igangværende, og den tredje forhandlingsrunde blev afholdt i februar 2023. Aktuell status er, at begge parter har godkendt en stor del af aftaleudkastet. Ligeledes er der behov for at indgå en tillægsaftale mellem Danmark, Grønland og Storbritannien vedrørende de områder, som Grønland ikke har overtaget forhandlingsretten på. Det er blandt andet fødevarerområdet og det maritime område. Endvidere er der fra britisk side rejst krav om, at frihandelsaftalen suppleres med en fiskeriaftale. Koblingen af de to aftaler vil grundlæggende betyde, at Grønland skal give Storbritannien fiskerirettigheder i et endnu ukendt omfang i grønlandske farvande til gengæld for den toldfrie adgang til det britiske marked. Dette forslag har Grønland dog afvist.

Det forventes, at et grønlandsk ønske om fritagelse for told på grønlandske varer til Storbritannien via indgåelse af en frihandelsaftale, vil blive mødt af tilsvarende modkrav om at fjerne grønlandske indførselsafgifter på produkter fra Storbritannien.

Fordelen ved indgåelse af frihandelsaftaler for Grønland skal helst afspejle sig i forbedret konkurrenceevne for grønlandske eksportvirksomheder ift. vores nabolandes konkurrerende virksomheder, hvilket gerne skal medføre positive effekter for den grønlandske økonomi.

Omvendt betyder en fjernelse af indførselsafgifter på varer fra Storbritannien, at der er risiko for, at EU og andre eksporterende områder vil kræve det samme. Dette vil sandsynligvis betyde, at den nuværende struktur med indførselsafgifter skal genovervejes, hvis det nuværende provenu til Landskassen på årligt 557 mio. kr. fra indførselsafgifterne skal bevares og ikke udhules. Uanset hvilket land, Grønland måtte indgå frihandelsaftale med for at opnå bedre vilkår for grønlandsk eksportindustri, må det under alle omstændigheder forventes at kunne blive nødvendigt at genoverveje strukturen med indførselsafgifter i forhold til at bevare provenuet til Landskassen. Det er således uafklaret, om det samlet vil være til økonomisk fordel for Grønland at indgå i frihandelsaftaler. Her skal man dog være opmærksom på, at andre ikke-økonomiske hensyn med vægt kan tale for indgåelse af en sådan aftale. Eksempelvis kan en sådan aftale øge muligheden for investeringer i mineralområdet og turisme.

Det forventes, at der i efteråret 2023 indgås en frihandelsaftale.

1.3 De øvrige erhvervsområder

I dette afsnit gives en status på udviklingen indenfor henholdsvis turisme, råstofområdet og udnyttelse af is og vand

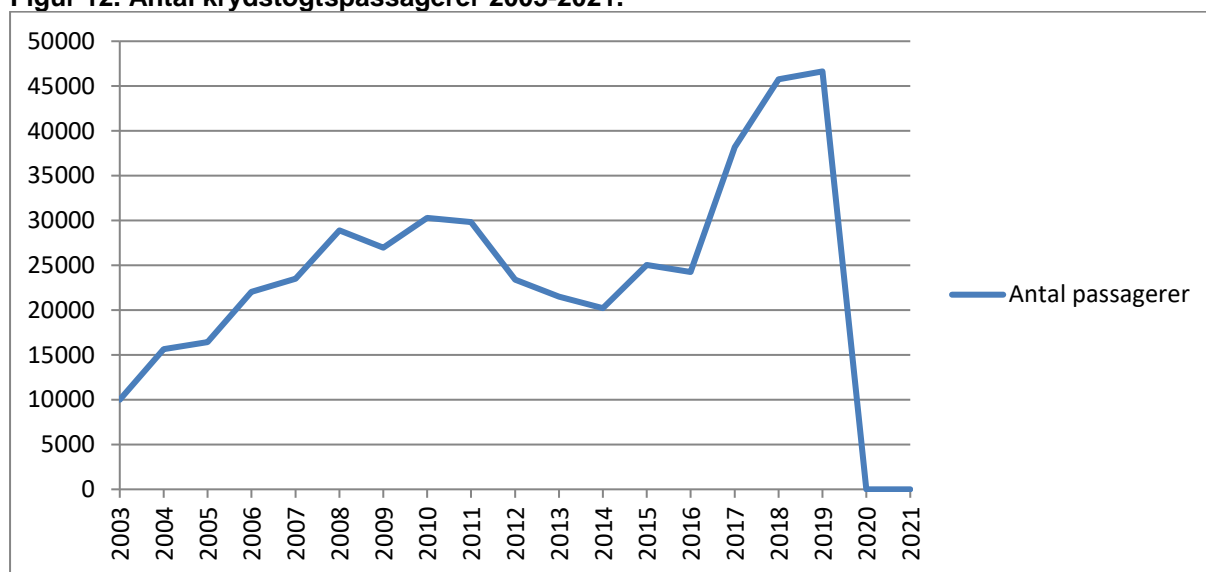
Turisme

Den nationale turismestrategi "Turismeudvikling i Grønland - Hvad skal der til? (2016-2020)" er den senest godkendte nationale turismestrategi. Strategien udløb med udgangen af 2020 og havde som fokus at forbedre rammebetingelserne for turismesektoren. Baggrunden for strategien var et fald i turismetilstrømningen frem til og med 2014.

I perioden august 2022 til februar 2023 har Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel sammen med Visit Greenland foretaget rundrejser til alle kommuner i Grønland og mødtes med turismeerhvervet, der gav anbefalinger til en ny national turismestrategi. Det forventes, at den nye turismestrategi fremlægges ved udgangen af 2025.

I perioden frem til færdiggørelse af en ny turismestrategi arbejdes der med en overgangsstrategiplan, som fokuserer på forbedrede rammebetingelser, herunder bl.a. at få udarbejdet en turismelov, samt udvikling af modtagerapparatet, kompetenceudvikling og produktudvikling.

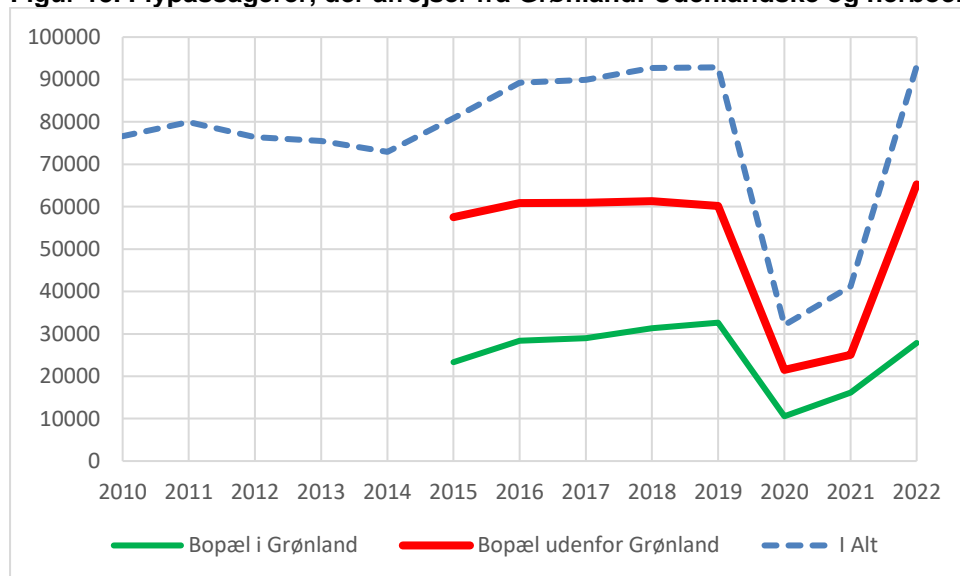
Figur 12. Antal krydstogtpassagerer 2003-2021.



Kilde: Grønlands Statistik og Visit Greenland.

De forskellige strategiske tiltag har været med til at styrke turismen i Grønland. Som det fremgår af Figur 12 blev den nedadgående tendens i antallet af krydstogtgæster i årene 2012-2014 afløst af en kraftig stigning frem mod 2019, hvor over 46.000 krydstogtgæster besøgte Grønland. Som det også fremgår af Figur 12, var der pga. Covid-19 situationen ingen registrerede krydstogtgæster i 2020 og 2021. I 2022 var der formentlig mindst lige så mange krydstogtpassagerer som i 2019.

Figur 13. Flypassagerer, der afrejser fra Grønland: Udenlandske og herboende 2010/2015-2021

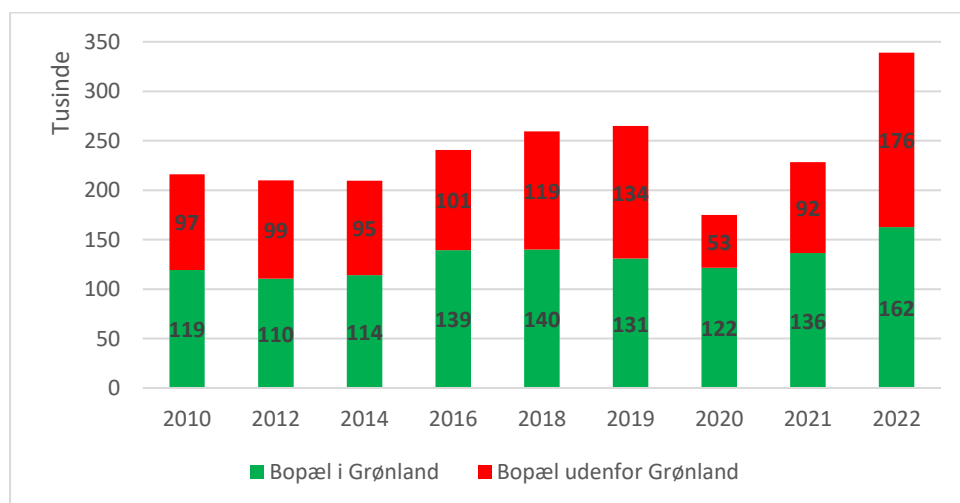


Kilde: Grønlands Statistik og Visit Greenland.

Blandt de udenlandske flypassagerer har der i årene 2015-2019 være en lille stigning på 5,4 %. Som det fremgår af Figur 13, har der dog som konsekvens af Covid-19 været et drastisk fald fra 2019 til 2020 og 2021. I 2022 afrejste rekordmange ikke-herboende passagerer fra (og selvfølgelig også til) Grønland. Ligeledes var der flere afrejsende flypassagerer for herboende og ikke-herboende under ét i 2022 i forhold til noget andet år mindst tilbage til 2010, jf. Figur 13.

Figur 14 viser, at der i 2022 var rekord i antal overnatninger både blandt ikke-herboende og herboende og samlet set. I 2019 var der for første gang flere hotelovernatninger blandt ikke-herboende end blandt herboende. Dette gentog sig i rekordåret 2022. For året 2020 var der som konsekvens af Covid-19 situationen en betydelig nedgang i primært udenlandske hotelgæsters overnatninger.

Figur 14. Antal hotelovernatninger 2015-2021



Kilde: Grønlands Statistik.

Råstoffer

Råstofområdet er tæt forbundet med den globale økonomiske udvikling. Dette fordi området er drevet af efterspørgsel. Over en 10 års periode ses store forskelle, hvor 2011 toppede med investeringer for

711 mio. kroner og hvor 2020 viste det laveste investeringsbeløb på 85,5 mio. kr., som var en direkte følge af Covid-19 pandemien.

Allerede i 2021 viste tallene dog, at investeringspotentialet og -lysten er opadgående.

2022 er ikke opgjort endnu, men forventes at vise aktivitet som før pandemien. Det globale fokus på den grønne omstilling samt ressourceknapheden, der forventes i kølvandet på krigen i Ukraine og sanktionerne mod Rusland, vil i de kommende år påvirke råstofbranchen. Det giver således en øget mulighed for at markedsføre landets ressourcer.

Tabel 2. Årlige investeringer i mineralefterforskning (mio. kr.)

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
520	306	236	168	130	190	239	212	85,5	353

Tabel 3 viser de mest fremskredne mineralprojekter, der enten har en udnyttelsestilladelse eller er i processen inden en udnyttelsestilladelse.

Tabel 3. De mest fremskredne mineralprojekter

Projekt	Status	Beskæftigede
Greenland Ruby A/S Aappaluttoq (rubin og lyserød safir)	Ansøgt om midlertidig indstilling af udnyttelsesaktiviteterne	NA.
Lumina (tidl. Hudson Greenland A/S) Kangerlussuaq (anorthosit)	Driftsfase (Udnyttelsestilladelse: 2015)	Pt. omkring 15 ansatte i forbindelse med procesoptimering. Forventes at stige til omkring 30
Ironbark A/S Citronen Fjord (Zn, Pb)	Indledende anlægsfase (Udnyttelsestilladelse: 2016) Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Anlægsfase: Op til 300* Driftsfase: Op til 475*
Nalunaq A/S Napasorsuaq (Au)	Nye efterforskningsaktiviteter (Udnyttelsestilladelse: 2003)	Anlægsfase: 70-80* Driftsfase: 150*
Greenland Minerals A/S Kuannersuit (Kvanefjeldet) (REE, U, Zn, flusspat)	Ansøgning om udnyttelsestilladelse er modtaget. Projektet kan næppe gennemføres grundet genindførelsen af 0-tolerance over for udnyttelse af uran.	Anlægsfase: op til 1.121* Driftsfase: 715*
Tanbreez Mining Greenland A/S Killavaat Alannguat (Kringlerne) (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Udnyttelsestilladelse: 2020. Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Anlægsfase: op til 140* (uden kemisk forarbejdning) Driftsfase uden kemisk forarbejdning: 80*

Dundas Titanium A/S Nordgrønland (Ti)	Udnyttelsestilladelse: 2020 Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Anlægsfase: op til 270* Driftsfase: 175*
Greenland Anorthosite Mining ApS Majoqqaq Qaava (anorthosit)	VVM og VSB redegørelser er under udarbejdelse.	Anlægsfase: Estimeret til 30-40* Driftsfase: Estimeret til 60-90 afhængigt af valgt model*.
Greenland Resources Inc. Malmbjerget (Østgrønland) (Mo)	VVM og VSB redegørelser er under udarbejdelse.	Anlægsfase: Estimeret til 500* Driftsfase: Estimeret til 300*
GreenRoc Mining Plc Amitsoq Grafit (ved Nanortalik)	Fremskreden efterforskning Grafit-typen påvist at være særligt velegnet til produktion af batterier	
* Forventet		

Kilde: Råstofstyrelsen.

Det bemærkes, at der på nuværende tidspunkt er to projekter, som er i drift (stiplet linje):

- Greenland Ruby A/S' rubin- og lyserød safirprojekt ved Aappaluttoq er i produktion og har påbegyndt salg af rubin og lyserød safir udvundet under udnyttelsesfasen.
- Lumina anorthosit-projekt ved Kangerlussuaq kom i produktion i 2019 med den første udskibning.

Særligt for Greenland Ruby A/S bemærkes, at selskabet har ansøgt om en midlertidig indstilling af udnyttelsesaktiviteterne. Hvis ansøgningen imødekommes, vil dette indebære en midlertidig nedgang i aktivitet og deraf følgende nedgang i aktivitet. I perioden vil der fortsat være bemanning til opretholdelse af f.eks. strømforsyning, opvarmning af bygninger m.v., vedligehold af maskiner, snerydning og opsyn med sprængstofdepot. Der forventes fortsat aktivitet i selskabets salg og markedsføring af mineraler.

Udstedelse af en udnyttelsestilladelse er ikke ensbetydende med igangsættelse af anlægs- og udnyttelsesaktiviteter. Udstedelse af en udnyttelsestilladelse er en væsentlig forudsætning for, at et givent projekt kan rejse finansiering. Mulighederne for finansiering påvirkes af bl.a. udviklingen i råvarepriserne, det skønnede behov for ressourcen og dens vigtighed for flere industrier og konkurrencen på markedet.

Ved den internationale råstofmesse PDAC (Prospectors and Developers Association of Canada) i marts 2020 var optimismen stor, og der var tilkendegivelse om mange og omfattende efterforskningsaktiviteter i felten. Grundet Covid-19 blev det meget vanskeligt at udføre feltaktiviteter i Grønland i 2020-2021 på grund af bl.a. rejserestriktioner. Som konsekvens heraf vedtog Naalakkersuisut fire initiativer, som havde til hensigt at begrænse påvirkningen på råstofindustrien:

- Reduktion af efterforskningsforpligtigelser for alle efterforskningstilladelser til 0 kroner i 2020-2021. Tilladelsesalderen er ligeledes berostillet, således at 2020-2021 ikke tæller med i efterforskningstilladelsens alder.
- Halvering af efterforskningsforpligtigelser for alle efterforskningstilladelser i 2022.
- Udskydelse af betaling af myndighedsbehandling til juli 2021.
- Tilbageførelse af sikkerhedsstillelse fra kontant deponering med op til 50 pct.

De tre initiativer blev godt modtaget af industrien. Selskaberne fik et pusterum i en meget vanskelig tid. Pandemien er nu overstået og selskaberne har fået afdraget på den udskudte myndighedsbehandling og skal snart til at genetablere den kontante deponering.

Den øgede optimisme i industrien blev bemærket på PDAC i 2022 og 2023. Her deltager Naalakkersuisut repræsenteret v/Departementet for Råstoffer og Justitsområdet samt Råstofstyrelsen med en fysisk stand, hvilket også er tilfælde for råstofmessen AMEBC (Association for Mineral Exploration Roundup).

Udvikling af mineralsektoren

Aktivitetsniveauet er igen stigende og der ses særligt et globalt øget fokus på mineraler til brug i den grønne omstilling samt et øget fokus på at sikre forsyningskæder. Dette understreger vigtigheden af at markedsføre Grønlands potentialer. Naalakkersuisut arbejder derfor med at udbrede kendskabet til landets råstofpotentialer og til rammerne om efterforskning og udvinding blandt relevante medier og relevante organisationer. I relation hertil har Naalakkersuisut påbegyndt en direkte markedsføring rettet mod nogle af de større mineselskaber på verdensplan, hvor der på møder med selskaberne markedsføres mineralressourcer målrettet de interesser, der ligger i det pågældende selskabs portefølje.

For at minimere efterforskningsselskabernes investeringsrisiko har Naalakkersuisut en målsætning om at levere og øge tilgængeligheden af geovidenskabelige data. Derfor gennemfører Naalakkersuisut hvert år forskellige geovidenskabelige projekter, enten på egen hånd eller i samarbejde med andre. I 2023 er der planlagt omkring 25 projekter.

I samarbejde med GEUS fortsætter Naalakkersuisut den regionale geologiske kortlægning af Grønland, hvilket skal resultere i et nye geologiske kort i skalaen 1:100.000. I 2022 blev der udarbejdet nye kort fra Uummanaq-området, og i 2023 vil der blive publiceret kort fra Qaanaaq-området og Nordøstgrønland. De geologiske kort og regionale dataindsamling danner grundlaget for de feltprogrammer, som efterforskningsselskaberne sætter i gang.

Med henblik på at gøre det lettere for efterforskningsselskaberne at indsende geovidenskabelige data til råstofmyndigheden, er i 2023 påbegyndt udviklingen af et system til online rapportering af geovidenskabelige data.

Naalakkersuisut har øget fokus på videreformidling af data til industrien. Eksisterende og nye data gøres tilgængelige for industrien online. Dette omfatter blandt andet nye geokemiske, geokronologiske og geofysiske data. De geovidenskabelige databaser videreudvikles løbende og en opgradering af mineralforekomstdatabasen er netop blevet gjort offentlig tilgængelig i marts 2023.

Der er igangsat et større arbejde med at etablere en ny databasestruktur for geokemiske data, og i samarbejde med andre nordiske lande, under Nordisk Innovation, er Naalakkersuisut i gang med at skabe en database over kritiske mineraler i de nordiske lande.

Kritiske mineraler er et stort fokusområde. Dette blev belyst i 2021 i en rapport i Nordisk Innovationsregi, der viste, at Grønland har et stort potentiale som leverandør af kritiske mineraler. Potentiale vurderingen er baseret på kendte forekomster og mineraliseringer, og der er således mange områder hvori der mangler data fra. En realisering af potentialet for kritiske mineraler nødvendiggør derfor en detaljeret kortlægning af potentialerne på lokalt og regionalt plan forud for en reel markedsføring af de kritiske mineraler over for mineindustrien. Dette er et større arbejde, der vil tage mange år og kræve store ressourcer, og indsatsen fortsætter derfor med mindre delområder. I 2023 samarbejder Naalakkersuisut blandt andet med US Departement of State indenfor sjældne jordarter og platingruppelementer (PGE), og påbegynder i 2023 en kortlægning af grafitpotentialet i Sisimiut-området.

I 2022 afsluttedes kortlægningen af det grønlandske diamantpotentiale med udgivelsen af en omfattende diamantpotentialerapport. Rapporten er offentlig tilgængelig online.

Et potentielt område, hvis potentiale er under kortlægning, er Carbon Capture and Storage (CCS). Det er en udvikling af et nyt erhvervsområde, der udspringer af klimakrisen. CCS er en metode, hvor flydende CO₂ pumpes ned i undergrunden og dermed ikke frigives til atmosfæren. Der er tale om en

såkaldt overgangsteknologi, da det er en metode, der skal bidrage til at mindske emission, indtil det globale emissionsniveau falder. Grønland har gode potentialer for at bidrage med egnede bjergarter til CCS og der samarbejdes aktuelt med det islandske firma CarbFix, GEUS, US Department of State og EU for at udvikle CCS-potentialerne i Grønland. Naalakkersuisut forventer at fremlægge en strategi for CCS-området i Grønland i løbet af 2023.

Geovidenskab omfatter også "geohazards" eller naturkatastrofer. Departementet for Råstoffer og Justitsområdet har derfor også det faglige ansvar for igangsættelse af monitorering ved Karratfjorden med det formål at forstå fjeldskredsprocesserne i området bedre. Der blev i 2022 oprettet en overvågningsstation i Karratfjorden med en komplet vejrstation samt deformationskameraer og seismometer rettet mod det ustabile fjeldområde. Overvågningsstationen skal sikre kontinuerlige data fra området. Opdagelsen af endnu et usikkert fjeldområde ved Kangerluarsuk fjorden i Uummannaq-distriktet har betydet, at der arbejdes på oprettelsen af endnu en overvågningsstation i dette område i sommeren 2023. Naalakkersuisut arbejder sammen med GEUS og andre relevante aktører for at sikre, at de bedst tilgængelige teknologier og viden benyttes i overvågningen.

Kommerciel udnyttelse af is og vand

I sommeren 2021 vedtog Naalakkersuisut, at der skulle indføres et moratorium på sagsbehandling af ansøgninger om meddelelse af tilladelser vedrørende kommerciel udnyttelse af is og vand. Moratoriet skulle gælde til en ny strategi, med fokus på større lokal forandring, var vedtaget.

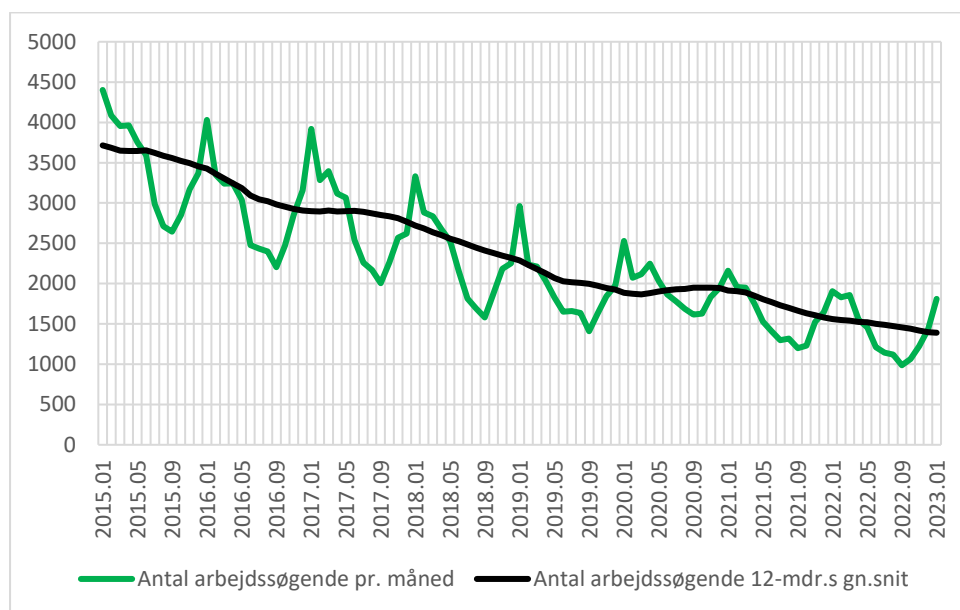
Naalakkersuisut omgjorde i oktober 2022 denne beslutning, hvorfor der igen kan sagsbehandles, ansøges om, og udstedes tilladelser til forundersøgelse og udnyttelse af is og vand.

Der pågår stadig arbejde med udarbejdelse af en ny strategi, der forventes godkendt i 2023.

1.4 Beskæftigelse og ledighed

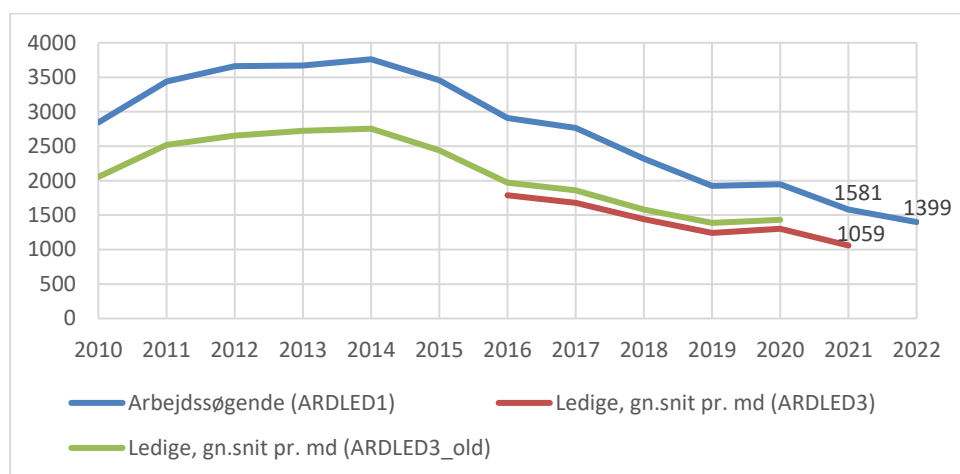
Den 7. februar 2023 offentliggjorde Grønlands Statistik tal for registrerede arbejdssøgende i januar 2023. Det fremgår her, at *"Der var 1.809 personer i alt registreret som arbejdssøgende i januar 2023. Dette var et fald på 98 arbejdssøgende personer i forhold til samme måned året før."* Udviklingen i antal arbejdssøgende og i ledigheden er vist i Figur 15 og Figur 16. Tendensen i figurerne er ret klar, og det fremgår således, at antallet af arbejdssøgende generelt er faldet, og at der er ret konstante sæsonudsving i ledigheden. Konkret ses det, at det 12-måneders glidende gennemsnit i januar 2023 var nede på 1.390 arbejdssøgende, hvilket var lavere end på noget andet tidspunkt siden 2010. Årsgennemsnittet for antal arbejdssøgende i 2022 endte på 1399, hvilket var lavere end noget andet år tilbage til 2010, som er det første år dækket af den aktuelle tidsserie.

Figur 15 Antal arbejdssøgende pr. md. og 12-måneders gennemsnit 2015



Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabel ARDLED1.

Figur 16 Antal arbejdssøgende og antal ledige pr. år 2010-2022



Kilde: Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabeller som angivet i parenteserne i Figur 16.

Det er overordnet således, at der er en højere ledighedsprocent i bygder end i byer. Den højeste ledighedsprocent findes i Tasilaq og Nanortalik. Den laveste ledighedsprocent findes Qasigianniguit, Ummannaq, Upernavik, Ilulissat og Nuuk. Nuuk har således den femte laveste ledighedsprocent.

Den stadig faldende ledighed er i sig selv et positivt træk i samfundsudviklingen, men det må samtidig erkendes, at der nu er en alvorlig mangel på arbejdskraft i mange brancher. Særligt mangler der uddannet og kvalificeret arbejdskraft over hele landet. Denne problematik vil blive behandlet nærmere i kapitel 5.3.

2 De offentlige finanser

2.1 Landskassens regnskab for 2022

Der foreligger foreløbige tal for regnskabet for 2022 (se Tabel 4). Tallene viser at:

- DAU-resultatet i 2022 forventes at blive et overskud på omkring 123 mio. kr. Dette skal ses i forhold til et budgetteret DAU-underskud på 259 mio. kr. inklusive tillægsbevillinger, hvilket er en afvigelse på omkring 382 mio. kr.
- DA-resultatet i 2022 forventes at blive et overskud på omkring 113 mio. kr. Dette skal ses i forhold til et budgetteret underskud på 269 mio. kr. inklusive tillægsbevillinger, hvilket ligeledes er en afvigelse på omkring 382 mio. kr.

Både DAU- og DA-resultatet er præget af markant større indtægter fra skatter og afgifter end forventet.

Tabel 4. Oversigt over hovedtal fra regnskaber og budgetter for 2016-2026.

	R2016	R2017	R2018	R2019	R2020	R2021	R2022	FL23	BO24	BO25	BO26
Drift, tilskud & lovbundne udgifter	6.286	6.030	6.568	7.070	6.897	6.812	6.983	7.136	7.114	7.123	7.098
Indtægter	-6.923	-6.945	-7.266	-7.740	-7.431	-7.169	-7.628	-7.623	-7.664	-7.724	-7.729
Anlæg	426	712	581	532	366	496	522	471	528	528	528
Heraf anlæg excl. udlån til Nukissiorfiit	456	518	501	501	306	437	456	411	468	468	468
DAU	-211	-204	-117	-137	-168	140	-123	-16	-22	-73	-102
DA	-51	-230	-135	-142	135	150	-113	-6	-12	-63	-92

Kilder: Landskassens regnskaber til og med 2021, Landskassens regnskab for 2022 er foreløbige tal, derefter Finansloven for 2023 inkl. overslagsårene.

Note: Negative tal er indtægter/overskud, mens positive tal er udgifter/underskud.

2.2 Afgifter

De indirekte skatter har i 2022 indbragt et provenu på omkring 1.355 mio. kr. Dette er en stigning på omkring 156,8 mio. kr. i forhold til 2021.

Inatsisartut traf under efterårssamlingen 2022 beslutning om, at indførselsafgifter på kødprodukter, undtagen lammekød, skulle fjernes med virkning fra 23. Inatsisartut ønskede hermed at mindske effekten af den stigende inflation for de grønlandske forbrugere, idet størstedelen af de kødprodukter, der forbruges i husholdningerne, er indført fra andre lande. Forud for dette, blev afgifterne for kaffe, the samt fjerkræ ligeledes fjernet med virkning fra 1. januar 2022.

Ses der særskilt på indførselsafgifterne fra alkohol og tobak, så stammer omkring 36 pct. af de samlede afgiftsindtægter fra alkoholholdige drikkevarer, og omkring 33 pct. stammer fra tobaksvarer. Dvs. at omkring 69 pct. af indførselsafgifterne stammer fra disse to varegrupper alene for så vidt angår året 2022.

I løbet af 2022 blev provenuet fra indførselsafgifterne markant højere end det budgetterede. Dette tilskrives flere forhold. En væsentlig faktor er, at budgetteringen af indførselsafgifterne i efteråret 2021 for finansåret 2022 stærkt præget af den igangværende Covid-19 pandemi, og der forventedes en reel og mærkbar nedgang i den grønlandske økonomi, hvilket påvirkede indtægtsskønne negativt.

Det trak derimod i den modsatte retning, at Naalakkersuisut traf beslutning om at man kunne bruge overenskomstfastsatte feriefrirejser her i landet i form af den såkaldte staycation-ordning. Dette medførte en øget afsætning af dagligvarer i landets detailbutikker i en periode hvor der sædvanligvis ses reduceret efterspørgsel efter varer. . Naalakkersuisut har fastholdt den øgede adgang til at anvende feriefrirejser her i landet, men der forventes ikke en fortsat vækst i provenuet fra indførselsafgifterne.

Inatsisartut har vedtaget en ophævelse af den gældende returemballageordning, i form af ophævelse af den såkaldte emballagebekendtgørelse, som sætter grænser for importen af drikkevarer på flaske fra udlandet. En ny ordning vil være gældende fra 1. januar 2024. Den nye returemballageordning udvikles i samarbejde med ESANI A/S. Tiltaget forventes at åbne op for en øget indførsel af afgiftsbelagte drikkevarer, og der er hertil knyttet en forventning om øgede indtægter på omkring 20,0 mio. kr. mere i indførselsafgifter fra og med 2024. Det endelige provenuoverslag er usikkert, da forbrugernes indkøbsmønster forventes at blive påvirket af bl.a. flere emballagetyper og en større forskellighed i udbuddet af importerede drikkevarer.

For de øvrige afgifter fortsætter provenuet fra motorafgiften sin stigende tendens. Motorafgiften indbragte i 2022 omkring 95,8 mio. kr. Det kan dertil nævnes, at 3.104 biler har skiftet ejer i løbet af 2022, mens der har været 1.330 afmeldte biler. 47,0% af ejerskifterne, svarende til 1.460 ejerskifter, blev foretaget i Nuuk.

Der var derudover ved udgangen af 2022 registreret 14.386 aktivt kørende køretøjer, hvoraf de 6.033 befandt sig i Nuuk.

Af de 14.386 aktivt kørende køretøjer er de 5.337 afgiftsfritagne, mens de 9.049 er afgiftsbelagte. Afgiftsfritagne køretøjer omfatter i store træk ambulancer, politibiler, brandbiler, entreprenørmaskiner, snescootere samt busser. Af de 5.337 afgiftsfritagne køretøjer, er de 3.279 snescootere, og de 1.077 er entreprenørmaskiner.

Fra 2035 vil salg af nye brændstofdrevne biler blive forbudt i EU i et forsøg på at reducere den negative påvirkning af transportsektoren på miljøet. Dette betyder, at alle nye biler, der sælges i EU fra 2035, skal være elektriske eller køre på alternative brændstoffer.

Dette forbud må forventes at have en negativ indvirkning på indførselsafgifterne i Grønland med den nuværende lovgivning. Med det nuværende afgiftssystem for bilparken her i landet må det forventes, at indførselsafgifterne over en årrække falder fra 48 mio. kroner til 0. Selvom det er et stop for salg af ny biler i 2035, vil det stadig være muligt at købe brugte brændstofdrevne biler. Med en gennemsnitlig alder for biler i Danmark på 12 år, kan det forventes at hele bilparken er udskiftet inden 2047 (år 2035 + 12 år).

For havneafgifterne blev der i 2022 budgetteret med 5,0 mio. kr. i indtægter, mens havneafgifterne endte med at indbringe hele 14,0 mio. kr. i 2022. Indtægterne i 2022 er særligt påvirket af et stort antal anløbne krydstogsskibe. Denne tendens forventes også at ville fortsætte i de kommende år fremover. I Finanslovsaftalen for 2023 blev Naalakkersuisut pålagt at udarbejde en ny afgiftsmodel for krydstogtskibe. Et lovforslag herom vil blive fremlagt i efteråret 2023. Relevante aktører og brancheforeninger er inddraget i arbejdet.

Udviklingen i ressourcerenteafgifter behandles særskilt i det foregående afsnit.

Tabel 5. Udviklingen i de indirekte skatter 2012-2022, i mio. kr.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Indførselsafgifter i alt	554.019	466.362	475.749	466.853	522.567	515.442	502.922	520.435	568.033	601.536	575.799
Sukker, kaffe/the og chokolade	34.212	31.170	33.711	43.791	49.194	49.490	49.606	54.705	59.933	65.718	61.296
Alkoholholdige drikke	220.340	199.029	190.651	188.052	193.606	185.077	175.170	184.036	207.221	221.049	206.828
Mineralvand og emballage	49.675	46.597	48.224	47.443	49.374	51.588	52.664	56.869	56.732	76.591	61.650
Reklametryksager								96	653	563	556
Tobaksvarer	199.698	141.038	152.285	138.940	158.080	149.436	143.054	148.428	170.889	181.027	192.110
Kødprodukter	16.533	16.218	15.949	18.607	18.758	18.989	17.609	17.736	18.541	18.321	15.004
Motorkøretøjer	25.563	27.310	30.391	33.244	48.149	49.887	53.649	47.971	39.747	27.598	32.165
Parfume og diverse varer	7.998	5.000	4.538	-3224	5406	10.975	11.170	10.594	14.317	10.669	6.190
Andre afgifter	306.185	357.001	458.563	434.208	497.921	519.283	692.367	682.640	666.672	596.778	779.341
Motorafgifter	64.767	70.031	70.264	72.366	74.792	77.099	79.364	81.965	90.900	93.675	95.833
Rejeafgift	60.270	103.677	145.304	152.563	167.661	175.432	263.348	263.788	264.780	204.321	319.489
Havneafgift	14.641	16.944	15.157	6.640	6.961	9.030	10.745	11.785	4.294	5.429	14.032
Stempelafgift	44.119	29.309	22.452	25.375	27.340	35.541	49.326	46.730	52.992	58.495	40.992
Lotterifafgift	9.045	6.456	6.010	5.237	4.322	4.481	4.593	5.363	4.467	3.490	3.899
Automatspilsafgift	10.277	10.756	8.041	8.558	8.372	7.790	7.797	6.947	6.799	5.252	4.917
Ensfragtafgift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afgifter betalingsjagt og -fiskeri	334	439	516	605	481	956	845	779	203	46	43
Afgifter tips og lotto	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847
Arbejdsmarkedsafgift	73.541	75.405	74.526	76.790	82.149	86.130	91.371	95.856	95.517	98.320	113.791
Miljøafgift	19.219	15.337	13.283	17.727	14.652	15.246	12.801	18.100	16.458	17.008	15.416
Afgifter is og vand	125	0	0	11	0	21	21	6	77	0	0
Afgifter på hellefisk		18.800	18.759	29.803	54.170	47.799	91.973	97.641	89.415	87.360	91.750
Makrelafgift			74.404	28.686	47.174	49.911	70.336	43.833	30.925	13.535	69.332
Totale afgifter	860.204	823.363	934.312	901.061	1.020.488	1.034.725	1.195.289	1.203.075	1.234.705	1.198.314	1.355.140

Kilde: Skattestyrelsen.

2.3 Restancer

I løbet af 2022 er restancerne steget med 26,45 pct. i antal. Den samlede værdi af restancerne er steget med 15,72 pct.. Stigningerne dækker over 134.537 flere sager, og en stigning i restancerne på 212 mio kr. Pr. januar 2023 var der således 263.259 sager, der udgjorde en restancestørrelse på 1,5 mia kroner i alt. Se Tabel 6.

De største stigninger ses i restancer indenfor skatteområdet, herunder restskatter, A-skatter, selskabsskatter og skatterenter. Der er ligeledes en betydelig stigning i diverse Selvstyrerestancer. Restancekategorien "diverse Selvstyrerestancer" er en opsamlingskategori på en række forskellige restancer herunder eksempelvis på motorafgifter, skattebøder m.m.

En del af baggrunden for de nævnte stigninger skal findes i tekniske udfordringer, i forbindelse med Skattestyrelsens overgang til nyt inddrivelsessystem i perioden 2020-2022. En del af restancemassen blev dengang ikke overført korrekt og fremgik dermed ikke af de samlede restancetal. Denne fejl blev udbedret i løbet af oktober 2022.

Herudover har en ændret praksis for benyttelse af modregning påvirket det samlede restancetal. I 2022 blev det besluttet, at Skattestyrelsen først skal sende en betalingspåmindelse til skyldneren inden der må foretages modregning. Ved modregning tilbageholder det offentlige hele eller dele af det skyldige beløb ved udbetalinger. Denne nye praksis har dermed medført bedre retssikkerhed for den enkelte borger/virksomhed, men har samtidig medført en beskedent stigning i den samlede restancemasse.

I den daglige sagsbehandling af restancerne skelnes der mellem restancer til det offentlige (Selvstyret og kommunerne), samt restancer til andre fordringshavere, hvor Skattestyrelsen inddriver på vegne af disse. Fra og med september 2019 blev der for restancemassen til det offentlige indført en bagatelgrænse på 100 kr. pr. fordring. Alle skyldige beløb til det offentlige på 100 kr. eller derunder, modtages dermed ikke længere til inddrivelse i Skattestyrelsen, og de offentlige fordringshavere skal fremadrettet selv sørge for at opkræve disse små restancebeløb. Det forventes på sigt at kunne reducere de offentlige restancer der skal opkræves af Inddrivelsen, både i antal og i kroner.

Der er i løbet af 2022 oprettet 196.406 nye inkasso sager, mens 108.719 sager blev lukket. Lukningen af sagerne dækker både over, at en restance enten er blevet betalt, eller at en restance er blevet afskrevet pga. forældelse, dødsfald eller konkurs.

Den største restancegruppe er restskatterne på 591,9 mio. kr., som skyldes manglende betaling af resultatet af de årlige slutopgørelser.

Underholdsbidragene udgør forsat den næststørste restancegruppe lige som det er den gruppe af restancer, som er sværest at inddrive. I januar 2023 udgjorde restancerne på underholdsbidragene 429,3 mio. kr., eller det der svarer til 27,4 pct. af den samlede restance masse i kroner og ører.

Tabel 6. Restanceudviklingen fra primo 2022 til primo 2023 fordelt på restancearter

Gruppe	Restanceart	Januar 2022		Januar 2023		Procentvis ændring	
		Antal sager	Restance	Antal sager	Restance		
		stk.	kr.	Stk.	Kr.	Sager	Restance
1	Underholdsbidrag	84.211	418.120.628	86.979	429.345.266	3,29	2,68
2	Restskatter	221.548	500.826.922	318.189	591.866.055	43,62	18,18
3	ESU	67	33.558.624	62	26.985.505	-7,46	-19,59
4	A-skat	25.164	124.168.367	48.271	217.638.321	91,83	75,28
5	Selskabsskat	470	19.104.666	537	17.384.582	14,26	-9,00
6	Husleje	9.042	44.248.826	9.701	47.051.233	7,29	6,33
7	Skatterenter	657	1.257.948	2.666	2.708.572	305,78	115,32
8	Div. kommunale restancer	12.316	42.131.290	12.735	43.808.339	3,40	3,98
9	Hjælp med tilbagebetalingspligt	3.948	23.550.261	3.678	21.990.195	-6,84	-6,62
10	Studielån	927	8.884.058	1.229	13.586.188	32,58	52,93
11	Daginstitutioner	22.440	15.504.349	23.266	16.641.396	3,68	7,33
12	Renovation	94.217	35.097.519	91.798	39.462.444	-2,57	12,44
13	Kommunale erhvervslån	7	65.985	7	65.985	0,00	0,00
14	Div. Selvstyrestancer	16.400	45.405.439	27.695	56.149.917	68,87	23,66
15	Boligstøttelån	237	12.335.414	221	12.088.076	-6,75	-2,01
16	Selvbyggerlån	213	2.715.706	197	2.538.621	-7,51	-6,52
17	El/vand	5.046	1.864.543	4.620	1.170.549	-8,44	-37,22
18	Forældrebetaling anbragte børn	6.447	8.990.035	5.696	7.902.133	-11,65	-12,10
19	Nordiske krav	1.818	12.925.351	2.077	12.123.316	14,25	-6,21
20	Øvrige restancer	3.547	1.669.686	3.635	4.472.317	2,48	167,85
	I alt	508.722	1.352.425.619	643.259	1.564.979.011	26,45	15,72

Kilde: Skattestyrelsen.

2.4 Kommunernes økonomiske udvikling

Den offentlige sektor udgøres af både Selvstyret og kommunerne og disse myndigheders økonomi hænger tæt sammen. En uholdbar udvikling i Landskassen vil derfor have stor betydning for kommunernes økonomiske muligheder og omvendt.

Det forøgede provenu fra direkte skatter kommer ikke kun Landskassen til gode, men i højere grad kommunerne. Kommunerne modtager omkring 70 pct. af det samlede provenu fra A-skatter, selskabsskat og udbytteskat via kommunal skat og fælleskommunal skat. Når en skatteyder i f.eks. Kommuneqarfiq Sermersooq betaler 42 pct. i skat går omkring 26 procent således til kommunen.

Budgetoversigten for 2023 tegner et billede af kontinuitet i forhold til de foreløbige regnskabstal som er oplyst for 2022.

I 2022 har Kommune Qeqertalik søgt og fået Naalakkersuisut accept af en øget kassekreditsramme som led i en likviditetsunderstøttende foranstaltning. Der består således stadigvæk en udfordring i forhold til at kommunerne i tilstrækkeligt omfang formår at sikre et robust likviditetsberedskab.

Denne betragtning er desuden relevant i forhold til de rammebetingelser som fremover vil regulere et nyt lånefinansieringssamarbejde mellem Selvstyret, Finans- og Erhvervsministeriet, Kommunerne og KommuneKredit som senest er aftalt mellem parterne.

Kommunerne står sideløbende over for en betydelig udfordring i forhold til at løfte en smidig koordinering af en turismerelateret infrastrukturtilpasning, når de to nye atlantlufthavne snart vil være operationelle. Nogle kommuner vil herudover se et øget aktivitetsniveau på investeringssiden drevet af grøn vækst investeringer, mens andre primært vil stå med udfordringer afledt af et forventet betydeligt større turismetryk. En kompetent og solid risikostyringsindsats i kommunerne fremover er vigtig, så man formår at sikre kommunernes økonomi en mere robust grundforudsætning, herunder i forhold til uomgængelig strukturbetingede tilpasningstiltag.

Regnskab 2022 (foreløbige tal) og budget 2022

Tabel 7 viser kommunernes foreløbige regnskaber for 2022 og budget for 2023. Det skal bemærkes, at regnskaberne endnu ikke er revisionspåregnede og politisk godkendte.

Tabel 7. Kommunernes økonomi, tusinde kr. (positive tal betegner udgifter)

2022 Regnskab i t.kr. (foreløbige tal)						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Subtotal
Drift	590.637	1.925.945	797.929	564.826	939.200	4.818.537
Anlæg	57.891	1.244.430	65.998	54.936	116.400	1.539.655
Indtægter	-627.305	-2.360.998	-876.134	-637.762	-1.032.300	-5.534.499
Resultat	21.223	809.377	-12.208	-18.000	23.300	823.693
2023 Budget i t.kr.						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Subtotal
Drift	626.565	1.926.325	794.631	564.826	904.500	4.816.847
Anlæg	31.771	217.617	76.552	54.936	79.700	460.576
Indtægter	-674.216	-2.299.414	-865.124	-637.762	-1028.600	-4.831.574
Resultat	-15.660	-155.472	6.039	18.000	-44.400	227.693

Kilde: Kommunerne, OBS foreløbige tal, endelige regnskabstal kan afvige betydeligt fra ovenstående.

2.5 Gældsudvikling

Selvstyrets situation

Ultimo 2022 udgjorde selvstyrets restgæld kr. 71,3 mio. og likviditeten omkring kr. 1.088 mio. Da likviditeten var større end gælden, havde selvstyret således en nettoformue på omkring kr. 1.016,7 mio.

Grønlands Selvstyre afvikler aktuelt et enkelt lån optaget hos Nordisk Investerings Bank (NIB). De til lånet tilknyttede covenants (betingelser) betyder, at Grønlands Selvstyre højst må opretholde en nettorentebærende gæld, der udgør 20 pct. af Landskassens årlige indtægter. Det svarer til, at Grønlands Selvstyre kan have nettobærende gæld på 1,4 mia. kr. Selvstyret overholder således fuldt ud sine forpligtelser i forhold til låneaftalen. De offentligt ejede selskabers lån indgår ikke som en del af disse betingelser eller opgørelser, men skal ansues separat. Grønlands Selvstyre forventer at optage nye lån til medfinansiering af den allerede vedtagne udvidelse af Buksefjorden samt etablering af vandkraftværk til forsyning af Aasiaat og Qasigiannuit

Tabel 8. Forventet udvikling i rentebærende og nettorentebærende gæld i selvstyret, selvstyrets aktieselskaber og kommunerne i perioden 2022-2026

Rentebærende gæld (DKK mio.)	2022	2023	2024	2025	2026
Grønlands Selvstyre	71	47	154	341	475
Selvstyrets aktieselskaber	6.520	5.747	5.932	6.163	6.806
Kommunernes aktieselskaber	703	287	507	671	666
Kommunerne	51	891	1.154	1.188	1.258
I alt	7.345	6.972	7.747	8.363	9.205
Nettorentebærende gæld					
Grønlands Selvstyre	-1.017	-1.057	-934	-747	-613
Selvstyrets aktieselskaber	4.587	4.513	4.677	4.908	5.550
Kommunernes aktieselskaber	459	134	353	514	507
Kommunerne	-12	813	1.140	1.184	1.341
I alt	4.017	4.403	5.236	5.859	6.785
Garantistillelse					
Garantistillelse kommunernes A/S	20	20	20	20	20
Garantistillelse kommunerne	136	136	136	136	136
I alt	156	156	156	156	156

Kilde: Departementet for Finanser, baseret på modtaget input.

Note: Begrebsforklaring: Rentebærende gæld = Gæld til långivere. Nettorentebærende gæld = Gæld til långivere + likvide beholdninger.

KAIR A/S er inkluderet fra og med 2022.

I fremskrivningen af selvstyrets gæld er der indlagt lånoptagelse til gennemførelse af større vandkraftinvesteringer.

Den ovenstående opgørelse af den forventede gældsudvikling er forbundet med betydelig usikkerhed og tallene i Tabel 8 skal derfor tages med forbehold. Under "Selvstyrets aktieselskaber" i Tabel 8 er der indregnet 2/3 af den forventede gæld i Kalaallit Airports A/S (KAIR), svarende til Selvstyrets ejerandel i selskabet. Der er ligeledes indregnet optagelse af gæld i NunaGreen A/S med henblik på finansiering af udvidelse af Buksefjordsværket samt etablering af vandkraftværk til forsyning af Aasiaat og Qasiqannguit.

De større selvstyrejede aktieselskabers situation

De selvstyrejede aktieselskaber drifts- og investeringsstatus i perioden 2023 – 2025:

- Air Greenland A/S har de seneste år gennemført en væsentlig fornyelse af den eksisterende flåde, senest med levering af et ny Airbus 330-800neo, som blev leveret i december 2022.
- Royal Greenland A/S' estimerer for gældsudviklingen følger selskabets langsigtede strategiprognose, men det bemærkes samtidig, at Royal Greenland A/S' forretning er udfordret af usikkerhedsmomenter fra flere kanter, herunder Brexit og krigshandlingerne i Ukraine, som gør at tallene må tages med et vist forbehold.
- Kalaallit Airports Holding A/S (KAIR) er forsat i anlægsfasen med de tre nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat og Qaqortoq. Lufthavnene i Nuuk og Ilulissat finansieres af en kombination af kapitalindskud fra ejerne og lånefinansiering. Lufthavnen i Qaqortoq finansieres direkte af landkassen. Beregningerne foretaget i forbindelse med seneste kapitaludvidelsen af Kalaallit

Airports A/S dokumenterer, at projektøkonomien for lufthavnsbyggeriet i Nuuk og Ilulissat fortsat fremstår samfundsøkonomisk robust.

- KNI A/S forventer kontinuitet i omsætningen, idet den almindelige migration fra bygder og yderdistrikter til den øvrige del af landet naturligvis kan påvirke varedivisionen i nedadgående retning. KNI A/S afsluttede og korrigerede med årsregnskabet 2021/2022 det turbulente forløb omkring de forkert anførte regnskabstal og er i proces med at normalisere driften.
- Tusass forventer større investeringer i bl.a. den fortsatte 5G udrulning samt forøget fokus på forsyningsikkerhed, herunder på datacenter- og søkabelområdet.
- Royal Arctic Line A/S er færdig med fornyelsen af flåden og har i den kommende periode ikke planlagt nye investeringer. De seneste mindre investeringer i regi af datterselskabet Arctic Umiaq Line A/S påvirker ikke Royal Arctic Lines finansielle situation.
- Nalik Ventures A/S har som strategisk fokus at reducere gældsbyrden i de kommende år. Produkterne til understøttelse af iværksætteri, køb af ejerandele i projekter og finansierings- og udlånsforretningen er alle likviditetskrævende.
- Sikuki Nuuk Harbour A/S arbejder på mulige investeringer – konkret ved tilvejebringelsen af beslutningsgrundlag vedrørende en havneudvidelse på Qeqertaq Avaluq / Fyrø i perioden 2023 til 2025. Dertil er selskabet blevet pålagt af Naalakkersuisut at varetage driften af Kangerlussuaq havn i starten af 2023. Sikuki udarbejder i den sammenhæng modeller for brugerbetaling således at drift og eventuelle nødvendige investeringer ikke vil belaste hverken landskassen eller selskabets økonomi negativt.
- NunaGreen A/S forventes at optage lån til finansiering af den kommende udvidelse af Buksefjordsværket samt etablering af nyt vandkraftværk til forsyning af Aasiaat og Qasiqianguit.

3 Rammerne for finanslov 2023 og forberedelsen af FFL 2024

3.1 Udgangspunktet i forhold til FFL 2024

Som det var tilfældet i Finansloven for 2023 (FL2023) tilstræbes der et overskud i finansloven for 2024. I FL2023 var der et DA-overskud over 4 år på 172,8 mio. kr. Dertil følger Naalakkersuisut den vedtagne økonomiske politik, som også er indarbejdet i budgetloven. I forhold til forarbejdet til udarbejdelsen af forslag til finanslov for 2024 lægger Naalakkersuisut vægt på følgende:

- Udarbejdelse af en robuste finanslov, hvor der tages højde for den globale økonomiske- og geopolitiske uro. De betydelige demografiske forskydninger med flere ældre og færre i den erhvervsaktive alder medfører i sig selv behov for tilpasninger af økonomien, hvis velfærdsydelser skal bevares og udvikles. Dertil kommer stigende udgifter som følge af klimakrisen, hvad enten der er tale om tiltag i Karratfjorden eller tilpasninger af vores anlæg, såsom havne.
- Efterlevelse af Budget- og regnskabslovens regler om budgetstillingen, hvor der som absolut minimum skal være balance mellem indtægter og udgifter opgjort ved det budgetterede DA-resultatet (Drift og Anlæg) i finanslovsperioden 2024-2027. Reglerne indebærer også, at realvæksten i udgifterne for 2024 ikke må overstige 1 pct. og for perioden 2024-2027 2 pct. i alt.
- Gennemførelse af reformer der fremtidssikrer velfærdssamfundet og tilpasser den offentlige sektor til befolkningens størrelse. Dette arbejde er forankret i arbejdet med Holdbarheds- og vækstplanen. Af væsentlige mål kan nævnes afbureaukratisering, øget selvforsørgelse gennem bl.a. uddannelse, udvikling af nye erhverv og sikring af velfærd for særligt ældre, udsatte børn og unge og syge.

Håndtering af nye udgiftsønsker

Det vil ikke være muligt at imødekomme alle ønsker om yderligere midler i det kommende forslag til Forslag til Finanslov for 2024.

For at sikre en tværgående koordination i budgetlægningen prioriteres alle forslag med økonomiske konsekvenser samlet udarbejdelsen af næste års finanslovsforslag.

Det er udgangspunktet, at eventuelle merudgiftsønsker på et ressortområde så vidt muligt skal modsvares af tilsvarende besparelser inden for egne rammer. Det er ligeledes udgangspunktet, at Naalakkersuisuts ændringsforslag til 2. og 3. behandlingen af FFL 2024 skal være finansierede.

I den politiske behandling af finanslovsforslaget er det således også Naalakkersuisuts indstilling, at der ikke vedtages ufinansierede forslag og forslag der forringer den økonomiske holdbarhed. .

Disse principper danner udgangspunktet for Naalakkersuisuts kommende drøftelser med partierne. Naalakkersuisut håber at finde bred politisk forståelse for disse principper i samarbejdet med Finans- og Skatteudvalget samt i den kommende finanslovsaftale.

Naalakkersuisut følger løbende op på elementerne i Finanslovsaftalen for 2023 med den politiske forligskreds. Dette for at sikre at aftalen efterleveres og at aftaleparterne har indsigt i fremdriften med arbejdet. Erfaringerne fra disse forligskredsmøder er positive, og Naalakkersuisut vil tage erfaringerne med i forhandlingerne om finanslovsforslaget for 2024.

Forberedelsen af FFL 2024

Det er målet, at efterårets finanslovsforhandlinger igen i år munder ud i en skriftlig aftale med partierne om de politiske temaer der kan opnås enighed om. Finanslovsaftalen indgår som en vigtig brik i den overordnede økonomiske og politiske retningsangivelse for de kommende år. Der vil derfor blive tilstræbt en bred aftale for at sikre størst mulig opbakning til reformarbejdet for at undgå efterfølgende slingrekurs.

3.2 Forberedelse af en bloktilskuds aftale med kommunerne for 2024

Den kommende bloktilskuds aftale for 2024 med kommunerne vil forventeligt berøre en række områder, som allerede i 2023 bloktilskuds aftalen blev identificeret. Der er således i aftalen for 2023 lagt op til at en række sager, der har kørt over flere år, finder sin afslutning indenfor en kort årrække. Frem mod næste bloktilskuds aftale arbejdes der på at opnå en tilfredsstillende afdækning af de administrative besparelser på implementering af lov om jobsøgningsydelsen- og offentlig hjælp. I denne forbindelse drøftes også konsekvenserne af en udskydelse af ikrafttræden af de to love til 1. januar 2024. Drøftelser af taksterne på selvstyrets døgninstitutioner er også i gang i en direkte dialog mellem Socialstyrelsens ledelse og socialcheferne i kommunerne.

Der er yderligere tre arbejdsgrupper i gang der har afsæt i 2023. En arbejdsgruppe som genbesøger grundlaget for de tidligere års fastsættelse af det udvidede totalbalance princip (DUT), en arbejdsgruppe som sigter mod, at der sker en bedre koordinering af rapportering af kontoplans-data med Grønlands Statistik og endelig en arbejdsgruppe, hvis formål er at etablere et grundlag, som kan anvendes som afsæt til en ny aftale om byggemodning- og byrdefordeling mellem selvstyret og kommunerne. Der er generelt fremgang i alle tre arbejdsgrupper. Arbejdet er data-drevet, hvorved forstås, at arbejdsgrupperne særligt fokuserer på at tilvejebringe data og fakta til brug for kommende politiske beslutninger. Dette arbejde kan være overordentlig tungt grundet betydelige forskelle i data-kvaliteten på tværs af de bogførende enheder i selvstyret og kommuneren.

Der skal i drøftelserne om en kommende bloktilskuds aftale også indgå et fælles bidrag til at løfte målsætningen for Naalakkersuisuts Public Finance Management (PFM)-strategi. Denne strategi udspringer af EU's seneste evaluering af økonomistyringen og principperne i den offentlige forvaltning i Grønland. Evalueringen blev gennemført i 2021 og forkortes PEFA undersøgelsen. Dette står for Public Expenditure and Financial Accountability assessment. Et punkt som i denne forbindelse, har speciel bevågenhed, er en proces imod en bedre risikostyring i kommunerne.

En standardisering af metoder til at risikovurdere vil desuden indgå i Naalakkersuisuts kravsspecifikationer forud for kommunal låntagning i regi af KommuneKredit. Der forventes adgang til KommuneKredit for grønlandske kommuner i indeværende år

Endeligt forventes der i 2023 at blive vedtaget en ny planlov samt blive vedtaget to bekendtgørelser om arbejdet med sektorplaner, til understøttelse af kommunernes indsatser på området.

4 Mål og indikatorer

Politisk-Økonomisk Beretning 2023 indeholder en opdatering af status af de overordnede målepunkter og tilhørende indikatorer, der blev præsenteret i Politisk-Økonomisk Beretning 2019 for at kunne følge udviklingen i samfundet. Der er dog foretaget en tilpasning for at sikre relevansen af de fremlagte målepunkter og indikatorer.

4.1 Brug af mål og indikatorer

Med sigte på at kunne følge fremdriften i de overordnede politiske mål i bl.a. Holdbarheds- og Vækstplanen er der udarbejdet en række konkrete indikatorer. Disse indikatorer giver et indtryk af om målene nås.

Nedenstående tabel viser nøgleindikatorer inden for de fire reformspor fra Holdbarheds- og Vækstplanen fra 2016 (Tabel 9). Indikatorer er udvalgt ud fra følgende kriterier:

- De skal være relevante at måle på over længere tid.
- Man skal relativt let kunne skaffe den nødvendige data, primært via Grønlands Statistik.
- Der skal gerne være en sammenhæng med relevante verdensmål(SDG-mål).
- De skal gerne kunne bruges til at lave sammenligninger med andre relevante lande og regioner (benchmarks).
- De skal kunne kommunikeres og anvendes politisk og administrativt samt til offentligheden, undervisere, forskere, medier m.fl.

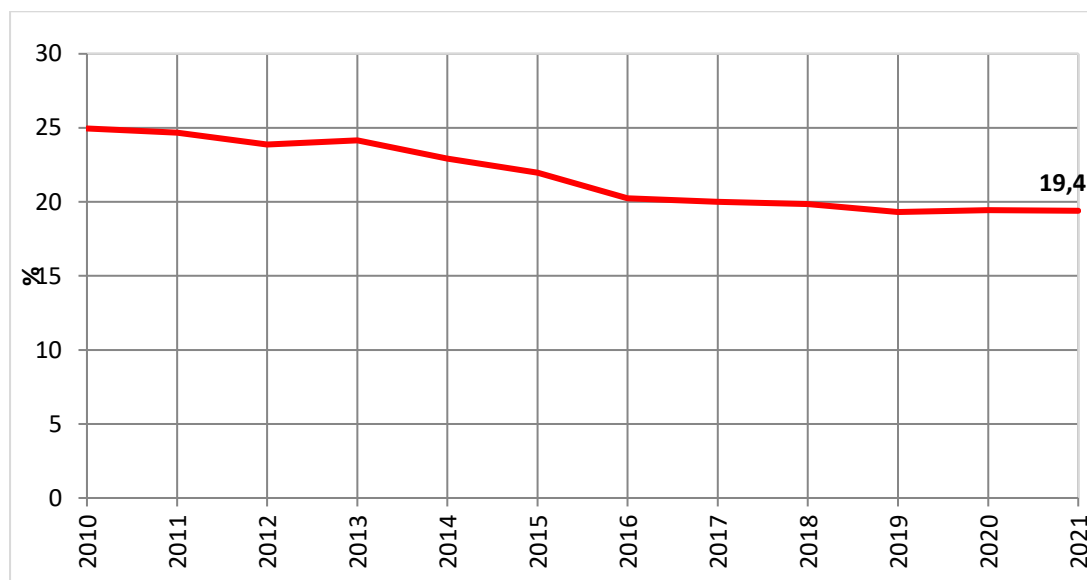
Tabel 9. Indikatorer til belysning af fremdrift i forhold til Holdbarheds- og vækstplanmål

Indikator	Reformspor	Titel	Data
1	Tværgående	Selvbærende økonomi	Bloktilskuddets relative størrelse ift. BNP
2	Tværgående	Større produktion og vækst	Realvækst i BNP
3	Tværgående	Størrelsen af den offentlige sektor	Offentlig sektors andel af BNP
4	Tværgående	Gældsætning og økonomisk handlefrihed	Nettogæld ift. BNP
5	Tværgående	Flere i vellønnet beskæftigelse	Indkomstudviklingen blandt voksne
6	1 – Uddannelse	Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse	Andel af 30-34 årige med erhvervskompetencegivende uddannelse.
7	1 – Uddannelse	Flere afgangselever direkte i uddannelse	Andel afgangselever i uddannelse året efter grundskolen
8	2 – Vækst	Mere robust eksportøkonomi	Sektorvis sammensætning af eksport
9	2 – Vækst	Flere i beskæftigelse	Udvikling i registrerede ledige i pct.
10	3 - Offentlig sektor	Størrelse af den offentlige sektor	Offentlig sektors omkostninger til løn
11	3 - Offentlig sektor	Sundhed for alle – længere levetid	Middellevealder udvikling
12	4 – Selvforsørgelse	Større lighed og mindre sociale skel	Gini-koefficient i en række lande
13	4 - Selvforsørgelse	Flere en del af arbejdsstyrken	Arbejdsstyrkens andel af befolkningen
14	4 – Selvforsørgelse	Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse	15–25 årige unge, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse
15	1 - Infrastruktur	Bæredygtig energiproduktion	Andel vedvarende energi i Nukissiorfiit
16	2 - Infrastruktur	Samlet energiforbrug	Vedvarende energi som andel samlet energiforbrug [pct.] 2010 – 2020.
17	Kriminalitet	Reduktion i personfarlig kriminalitet	Udvikling i anmeldelser

18	Boliger	Bæredygtigt huslejeniveau for at sikre balance i økonomien i boligafdelinger	Udviklingen i huslejen per m2 i Grønlands Selvstyres lejeboliger i forhold til forbrugerindekset
----	---------	--	--

Tværgående mål og indikatorer

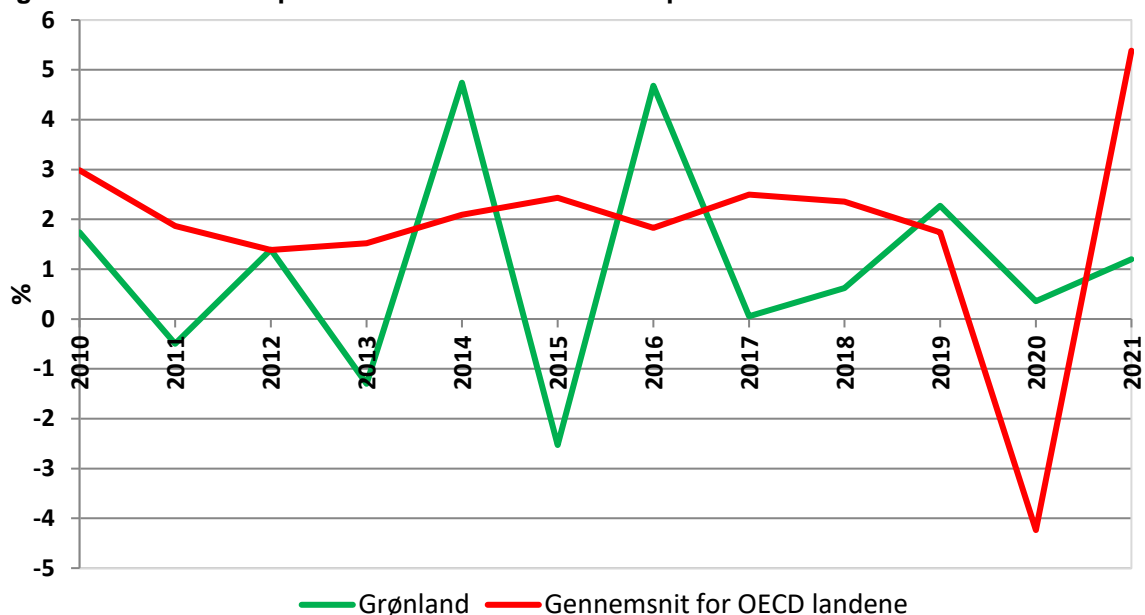
Figur 17. Mål 1. Selvbærende økonomi. Nedbringelse af bloktilskuddets relative størrelse i forhold til BNP (Pct.)



Kilde: Grønlands Statistik.

Bloktilskuddets relative andel af BNP faldt markant fra 25 pct. i 2010 til 20 pct. i 2016, hvorefter der har været et svagt fald frem til 19,4 pct. i perioden 2019-2021 (se Figur 17) og lever dermed delvist op til et politisk mål om at reducere afhængigheden af bloktilskuddet fra staten.

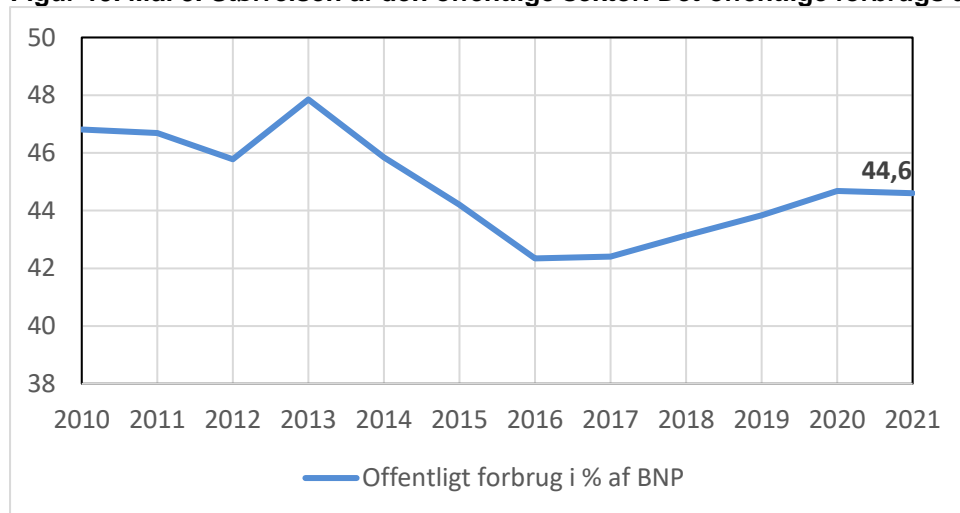
Figur 18. Mål 2. Større produktion. Realvækst i BNP i perioden 2010 til 2021 ift. OECD



Kilde: Grønlands Statistik og OECD.

Den årlige realvækst i BNP var i perioden 2010-2021 på 1,1 % i Grønland mens den i samme periode var på 1,8 % i gennemsnit i OECD-landene. Se Figur 18. Der er store udsving i BNP-udviklingen her i landet, hvilket til dels hænger sammen med stor afhængighed af fiskerisektorens økonomi. I 2020 var der et stort fald i væksten i BNP i OECD landene som helhed og stor stigning i 2021, mens Grønland gik nogenlunde fri af disse Corona-relaterede stærke udsving.

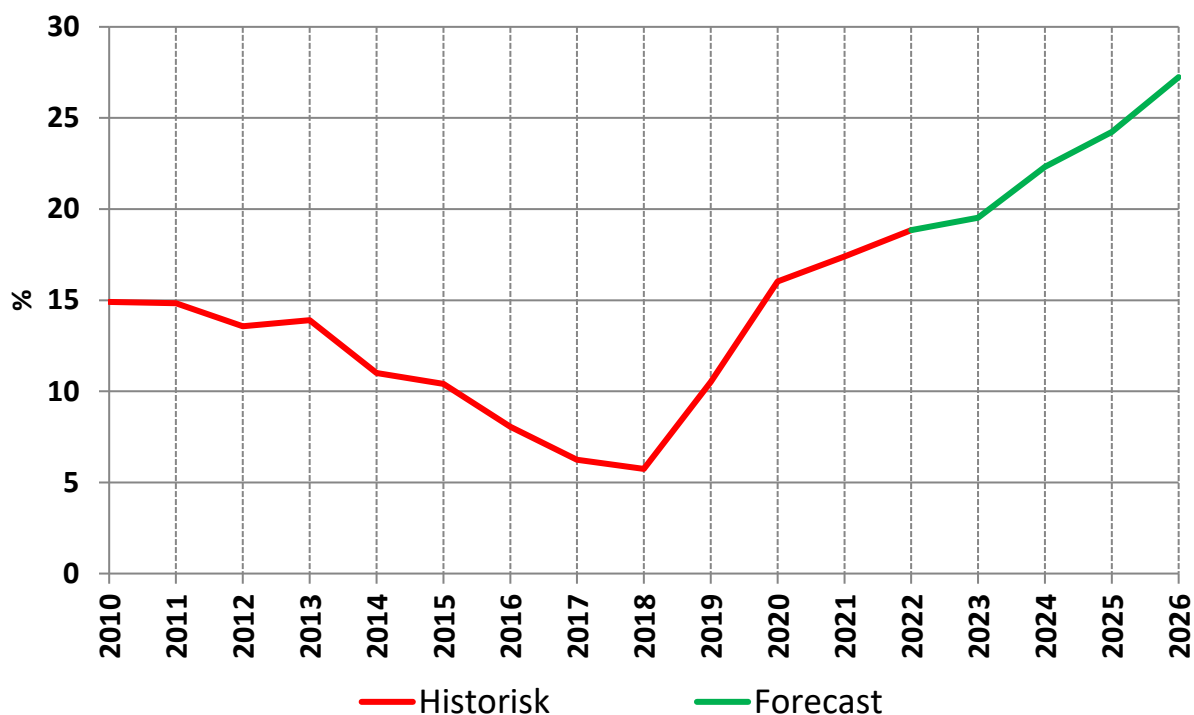
Figur 19. Mål 3. Størrelsen af den offentlige sektor. Det offentlige forbrugs andel af BNP



Kilde: Grønlands Statistik.

Det offentlige forbrugs andel af BNP faldt fra 2013 til 2016, men steg fra 2016 til 2020. 2021 var på niveau med 2020, jf. Figur 19. Det offentlige forbrug udgør fortsat en relativ høj andel (af BNP) internationalt set. Dette hænger blandt andet sammen med landets geografiske og befolkningsmæssige størrelse.

Figur 20. Mål 4. Gældsætning og økonomisk handlefrihed. Samlet nettorentebærende gæld henholdsvis forventet lånoptagelse 2010-2026 i % af BNP

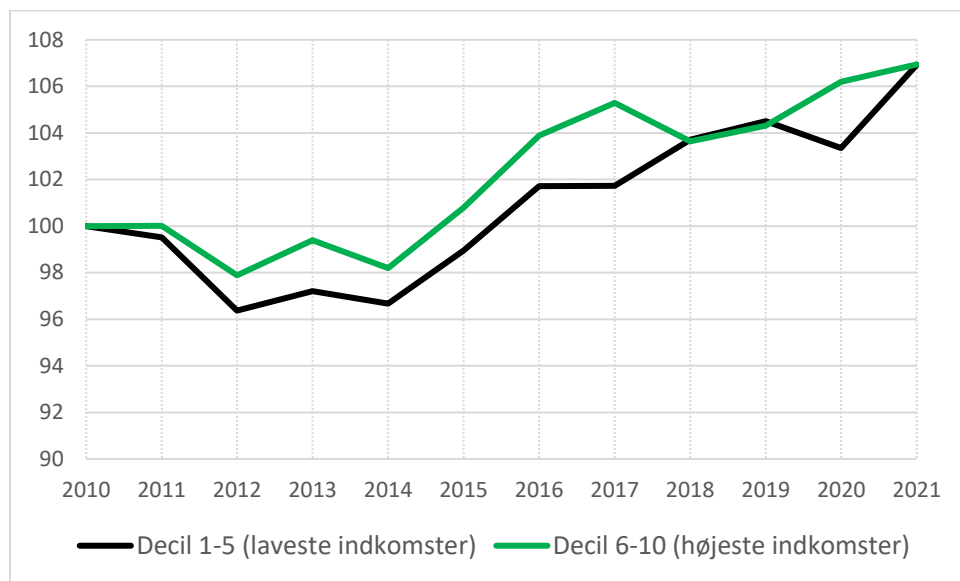


Kilde: Departementet for Finanser.

Note: Gældsgrafens BNP-tal i forecast stammer fra GØR og holdbarhedsmodellen. Disse BNP-forventninger er lavet før COVID-19. Der kan forventes nedgang i BNP i 2020 og fremover, som vil påvirke billedet.

Den samlede offentlige nettogæld i forhold til BNP var faldende til og med 2018, men ser derefter ud til at ville stige kraftigt frem til og med 2026, jf. Figur 20 vedrørende Mål 4. Ved vurderingen af nettogældens størrelse skal der tages hensyn til landets risikoeksponering. Med den nuværende store ensidige afhængighed af fiskerisektorens økonomi er landets gældskapacitet lavere, end hvis der var flere bærende erhverv. I international sammenhæng er gælden fortsat lav, eller var i al fald til og med 2020.

Figur 21. Mål 5. Flere i vellønnet beskæftigelse. Indeks for udviklingen i disponibel indkomst i faste priser for de 50% med lavest indkomst og for de 50% med højest indkomst blandt personer fra 15 år

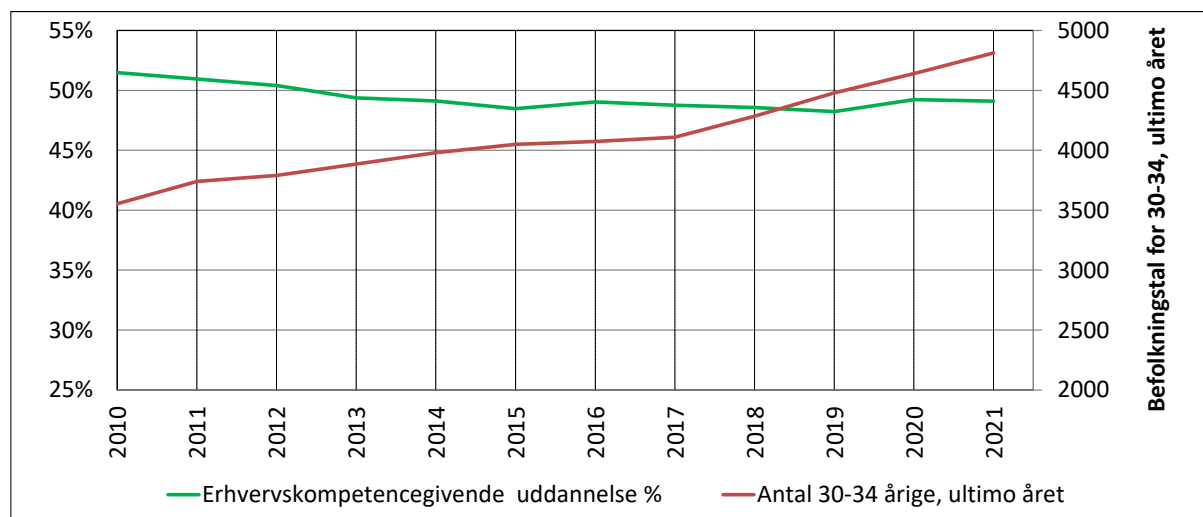


Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik (INDPI401 samt PRDPRISF).

Figur 21 viser bl.a., at den disponible realindkomst (altså indkomsten efter skat i faste priser) for personer i aldersgruppen fra 15 år og derover i 2021 lå omkring 7% højere end i 2010 for både for den halvdel med laveste indkomst og den halvdel med højest indkomst. Begge grupper lå i 2021 således væsentligt over niveauet i 2010.

Mål og indikatorer for uddannelse

Figur 22. Mål 6. Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse. Antal af personer med erhvervskompetencegivende uddannelse i forhold til antallet af 30-34 årige personer.



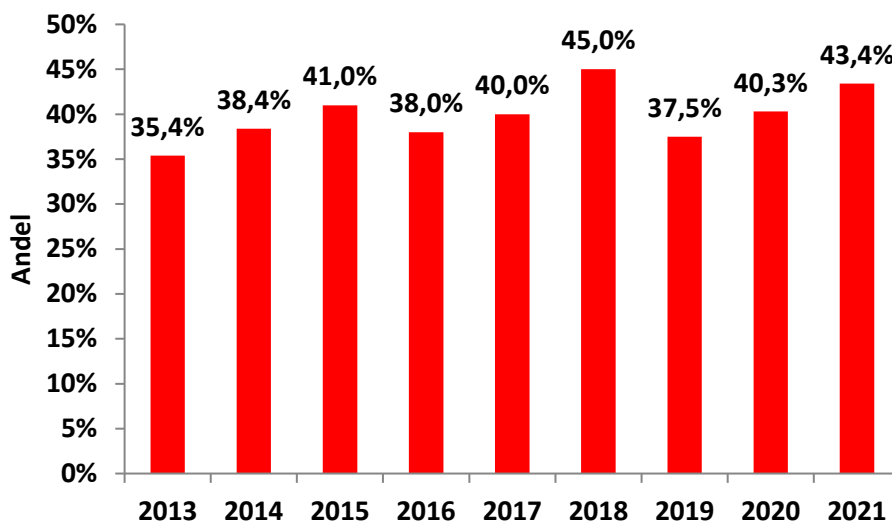
Kilde: Grønlands Statistik.

Note: Opgørelsen er sårbar i forhold til ændrede mønstre for ind-/udvandring, som kan have betydning for udviklingen fra pr til år.

Befolkningstallet for 30-34 årige faldt markant i perioden 2002 til 2010, men er steget siden 2010, ikke mindst siden udgangen af 2017. Se Figur 22.

Andelen med en erhvervskompetencegivende uddannelse har fra 2013 til og med 2021 ligget på omkring 49 pct.

Figur 23. Mål 7. Større andel af afgangselever efter grundskolen direkte videre i uddannelse. Andel af afgangselever i uddannelse et år efter grundskolens afslutning.

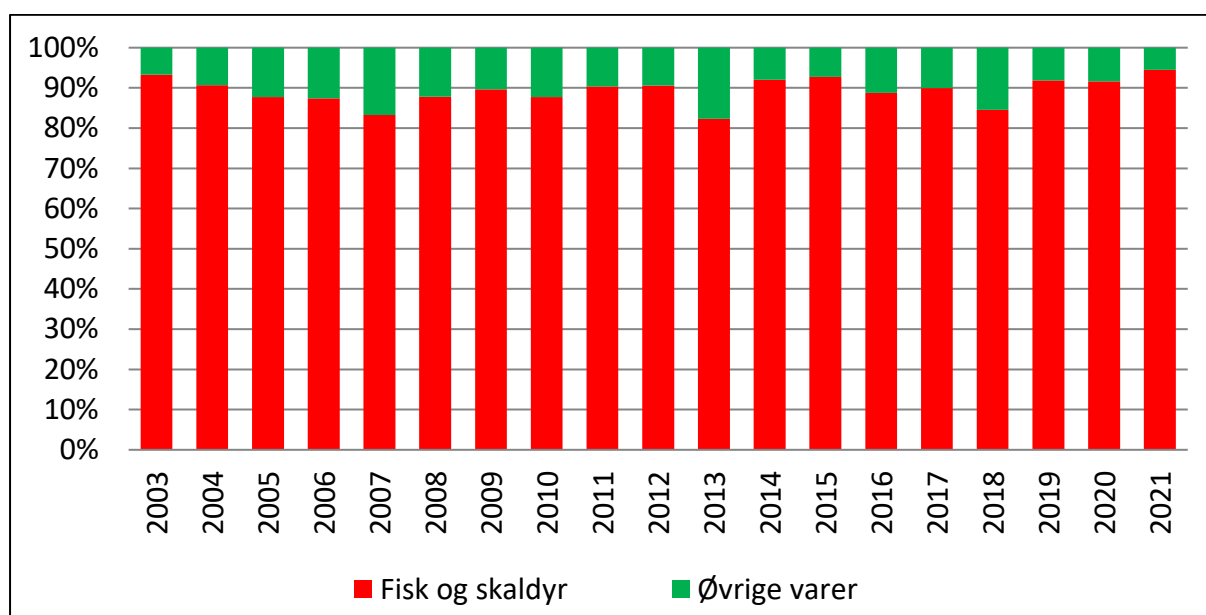


Kilde: Dept. for Uddannelse, Kultur, Kirke og Forskning

Note: Elever, der går direkte på efterskole efter 9. klasse, indgår ikke i beregningerne. Desuden omfatter Figur 23 ikke fuldt ud de afgangselever, der ikke går op til folkeskolens afgangsprøve.

Andelen af afgangselever, der går hurtigt videre direkte efter grundskolen, er steget fra 37,5 pct. i 2019 til 43,4 pct. i 2021. I tallene indgår både ungdomsuddannelser og efterskoler. Den seneste tendens er således positiv, men der er fortsat behov for at øge andelen.

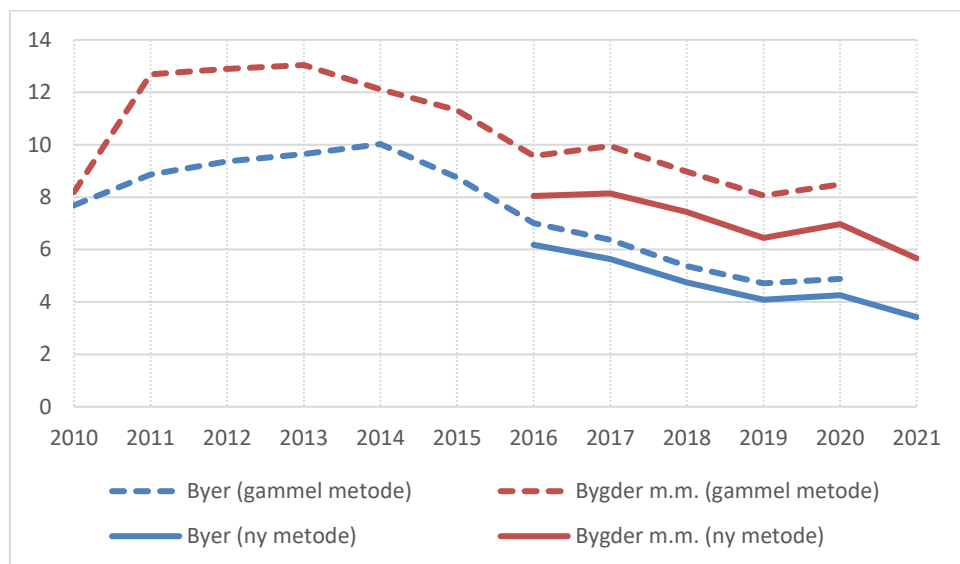
Figur 24. Mål 8. Mere robust eksportøkonomi. Vareeksportens sammensætning.



Kilde: Grønlands Statistik.

Eksport af fisk og skaldyr udgør fortsat en meget høj andel af den samlede vareeksport. Se Figur 24. Det gør økonomien meget sårbar over for udsving i udviklingen inden for i fiskerisektoren med hensyn til blandt andet priser og kvotestørrelser. Opgørelsesmetoden i forhold til værdien af fiskeeksporten er ændret fra 2019. Dette har betydet, at den fylder relativt mere end tidligere år i opgørelsen. Ud over eksport af varer kan eksport af tjenesteydelser, herunder international turisme, få stigende betydning for den samlede værdi af eksport af varer og tjenesteydelser.

Figur 25. Mål 9. Flere i beskæftigelse. Registrerede arbejdssøgende i byer og bygder 2010-2021.

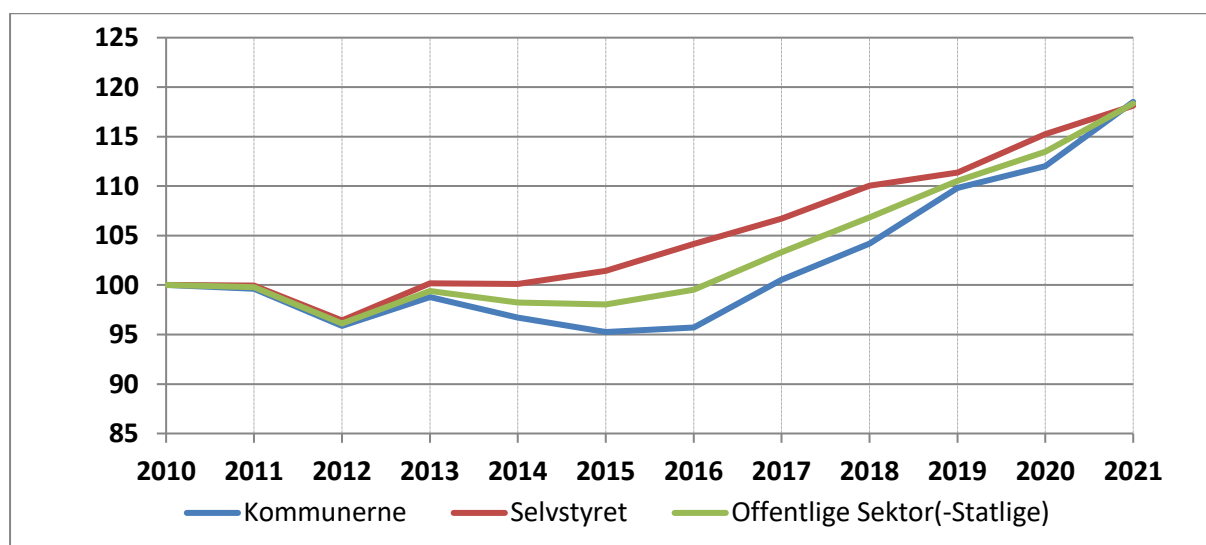


Kilde: Grønlands Statistik.

Antallet af registrerede arbejdssøgende har været faldende siden 2013 for byernes vedkommende, og siden 2014 for bygdernes vedkommende til og med 2021, dog undtagen i 2020, hvor der var Coronavirus. Se Figur 25. Antallet af registrerede ledige er relativt højere i bygdene end i byerne.

Mål og indikatorer for den offentlige sektor

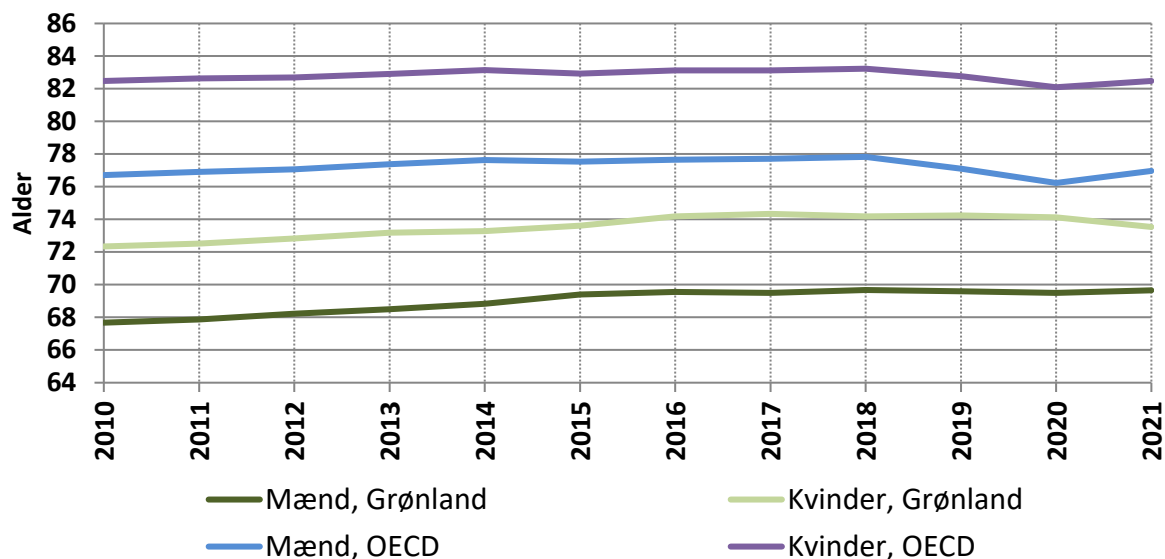
Figur 26. Mål 10. Offentlige sektor (-stat). Indeks for den offentlige sektors omkostninger til løn (opgjort i 2010-priser).



Kilde: Grønlands Statistik.

Den samlede lønsum i selvstyret og kommunerne under ét var på samme niveau i 2016 som i 2010 opgjort i faste 2010-forbrugerpriser, jf. Figur 26. Lønsummen i den samlede offentlige sektor (selvstyret og kommunerne under ét) steg med godt 18 % fra 2016 til 2021 i faste forbrugerpriser. Lønudgifterne i både den selvstyrede sektor og i kommunerne er vokset hvert år siden 2015 målt i faste priser. Fra 2016 til 2021 steg lønsummen i kommunerne kraftigere end i den selvstyrede sektor målt i faste priser.

Figur 27. Mål 11. Bedre sundhed for alle – længere levetid. Middellevælders udvikling.

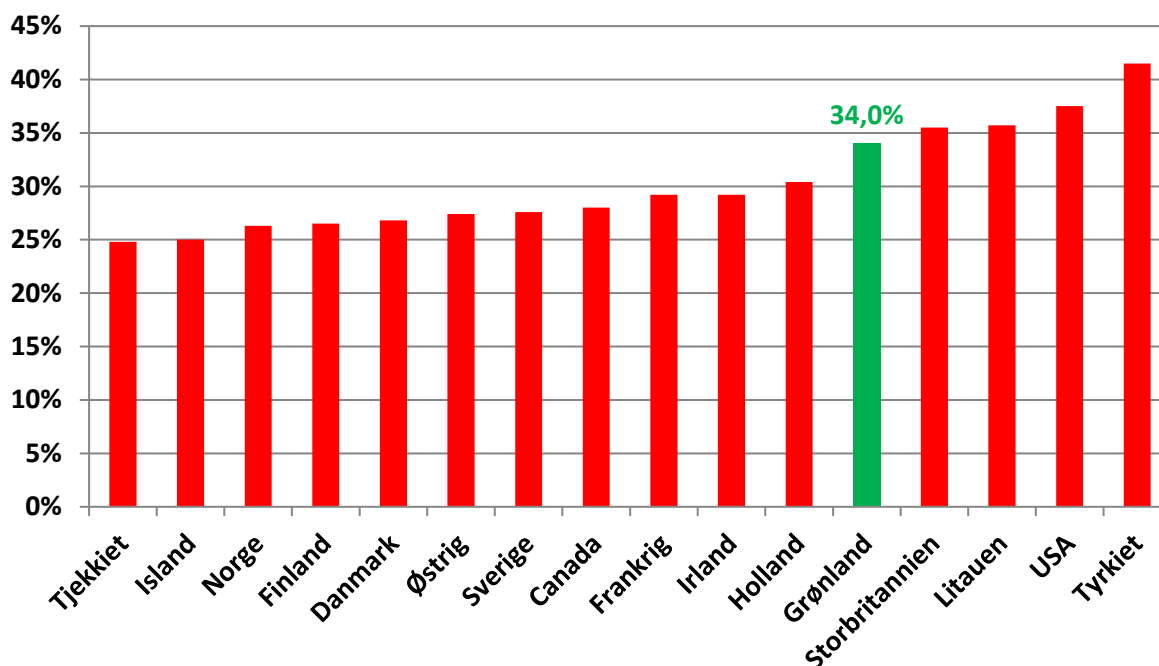


Kilde: Grønlands Statistik (tabel BEXBBDTB) og OECD (vægtet gn.snit ud fra data for enkeltlande).

Middellevetiden har generelt været voksende siden 1999 for både mænd og kvinder. Sidstnævntes levealder er generelt højere end mænds. Grønland har fortsat et efterslæb i forhold til OECD, jf. Figur 27. Der var et ganske lille fald i middellevetiden fra 2019 til 2020 i Grønland (omkring -0,1 år) mens der i OECD-landene som helhed var et ganske stort (omkring -0,77 år). Iflg. OECD førte COVID-19 pandemien til et fald i middellevetiden ("life expectancy") i de fleste OECD-lande i 2020. Det første dødsfald med Corona i Grønland blev rapporteret d. 28/12 2021.

Mål og indikatorer for selvforsørgelse

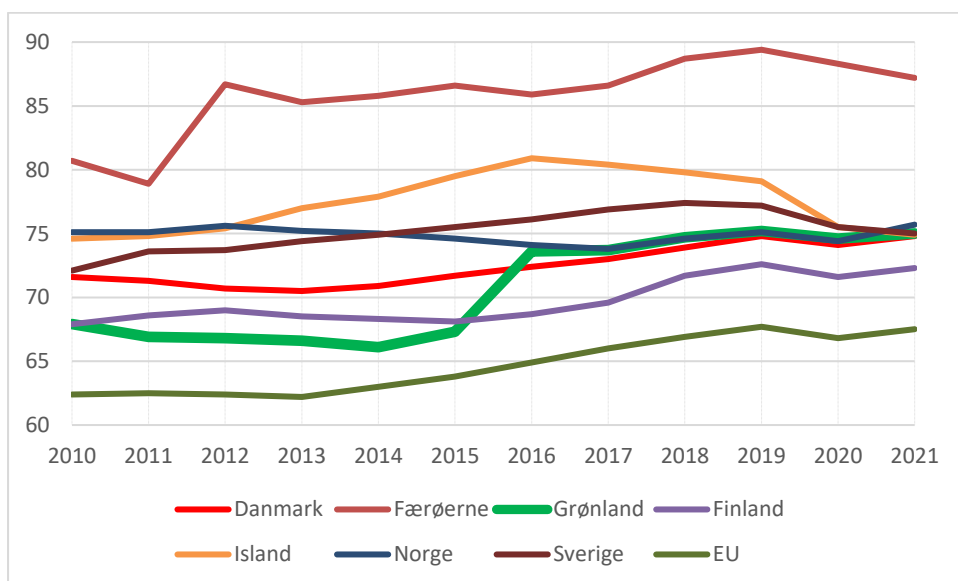
Figur 28. Mål 12. Større lighed og mindre sociale skel. Gini-koefficient i en række lande i 2021.



Kilde: Grønlands Statistik og OECD, 21-03-2023.

Gini-koefficienten, der er et internationalt anvendt mål for ulighed, er relativt høj i Grønland, særligt hvis der sammenlignes med de nordiske lande. Se Figur 28. Der henvises også til afsnit 4.3 om måling af fattigdom. Grønland ligger relativt højt i forhold til en række andre lande.

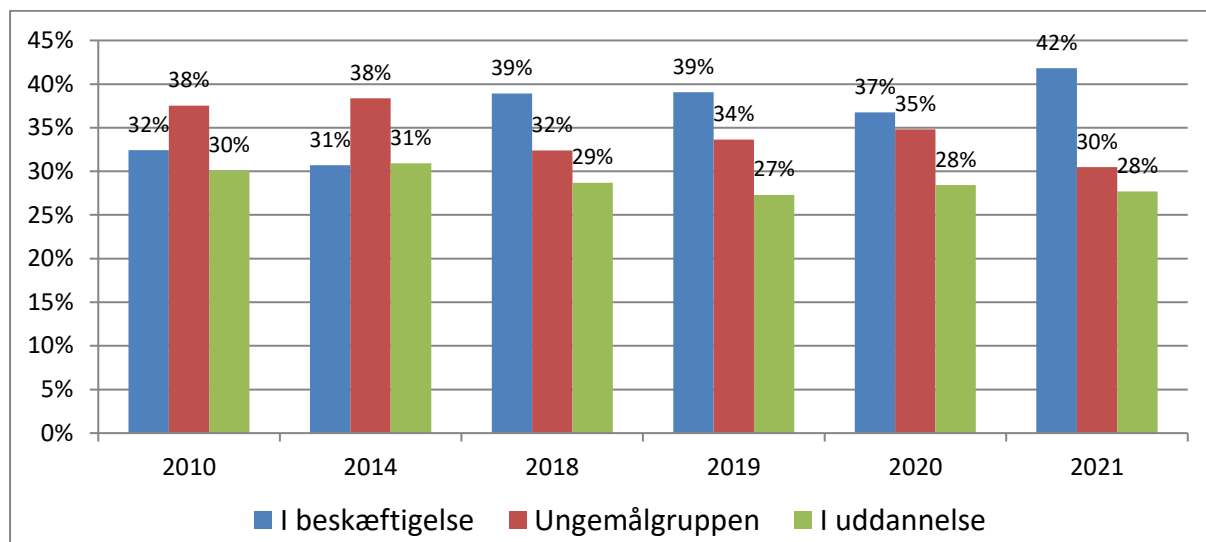
Figur 29. Mål 13. Flere en del af beskæftigelsen. Beskæftigelsesgrader i forskellige lande i 2010-2020 eller 2021.



Kilde: Nordisk statistikbank (15-64 årige), Canada Statistics (15+ årige).

Beskæftigelsesgraden i Grønland var i 2021 høj og på omkring samme niveau som i Danmark, Sverige Island og Norge, jf. Figur 29. Færøerne lå væsentlig højere, mens Finland og EU lå lavere. Beskæftigelsesgradens størrelse har stor betydning for den offentlige økonomi både på indtægts- og udgiftssiden.

Figur 30. Mål 14. Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse. Andel af unge mellem 16 og 25 år, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse 2010-2021.

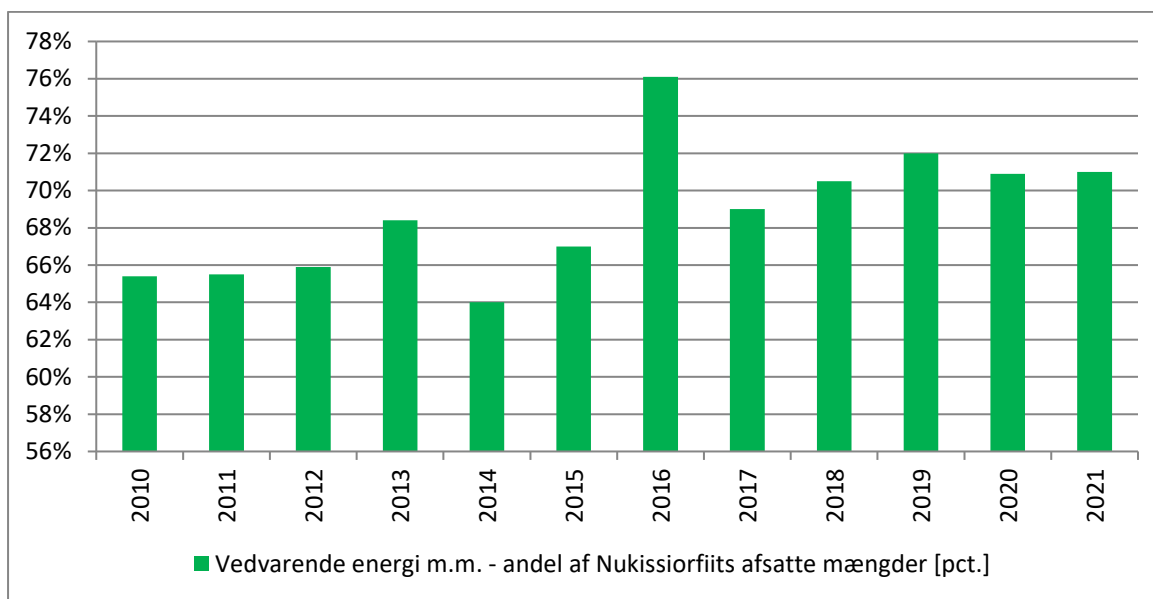


Kilde: Grønlands Statistik.

Andelen af unge i gruppen af 16-25-årige, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse, altså ungemålgruppen, var væsentlig lavere i 2021 end i 2020, mens andelen i beskæftigelse var tilsvarende højere i 2021 end i 2020 og andelen under uddannelse var uændret. Se Figur 30. Andelen i ungemålgruppen var lavere i 2021 end i noget andet år mindst tilbage til 2010. I årene 2019-2021 var andelen i uddannelse blandt 16-25-årige lavere end i alle årene fra 2010 til 2018. I 2021 var andelen i beskæftigelse rekordhøj og hele 10 procentpoint højere end i årene 2010-2014.

Mål og indikatorer for infrastruktur

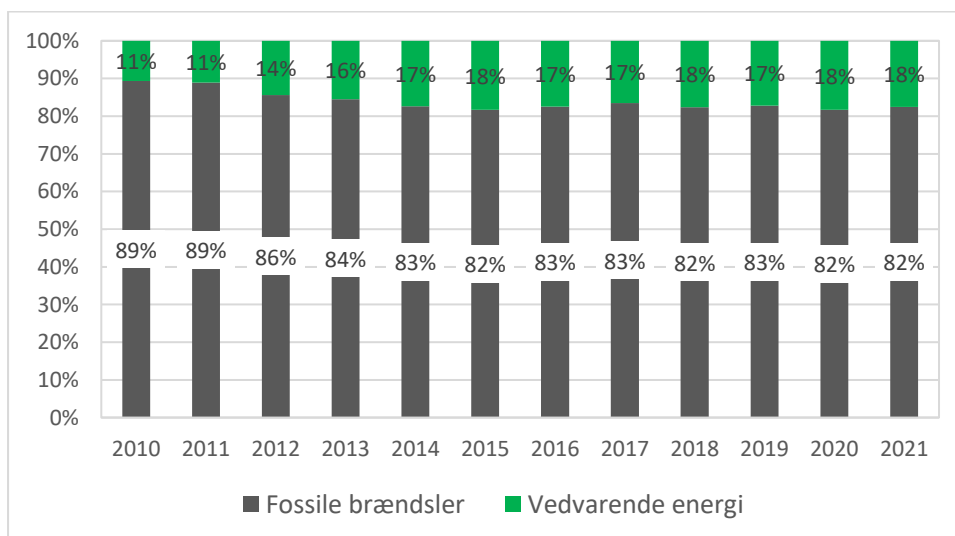
Figur 31. Mål 15. Vedvarende energi - andel af Nukissiorfiits afsatte mængder [pct.] 2010 – 2021.



Kilde: Grønlands Statistik og Nukissiorfiit.

Figur 31 viser, at andelen af vedvarende energi i den offentlige energiforsyning var højere i årene 2018 til og med 2021 end i årene 2010-2017, med undtagelse af 2016. Det højere niveau for andelen af vedvarende energi for Nukissiorfiit i den sidste del af perioden 2010-2021 hænger især sammen med investeringerne i vandkraftanlæg.

Figur 32. Mål 16. Vedvarende energi som andel af samlet energiforbrug [pct.] 2010 – 2020.



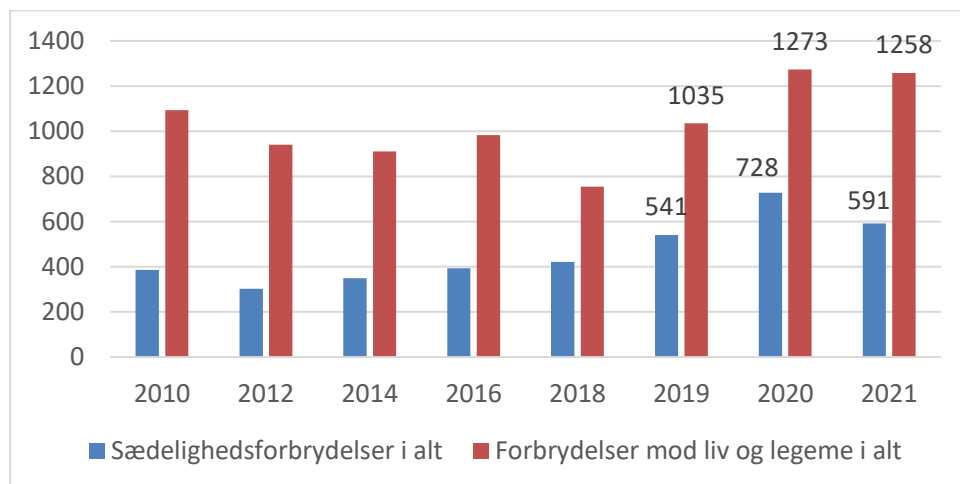
Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, ENE1ACT.

Figur 32 viser Grønlands samlede energiforbrug fordelt på henholdsvis fossile brændsler og vedvarende energi. Det fremgår af Figur 32, at vedvarende energi androg en stigende andel af det samlede energiforbrug frem til og med 2015, hvor andelen var på 18%. Andelen af vedvarende

energi er forblevet på det samme niveau som i 2015 til og med 2021. En øget produktion af vandkraft har fortrængt store mængder gasolie ved produktion af el og varme, hvilket vil fortsætte med udvidelsen af Buksefjorden samt etablering af vandkraftværk til forsyning af Aasiaat og Qasigiannuit.

Mål og indikatorer for nedbringelse af kriminalitet

Figur 33. Mål 17. Nedbringelse af personfarlig kriminalitet. Udvikling i antal anmeldelser 2010 - 2020.

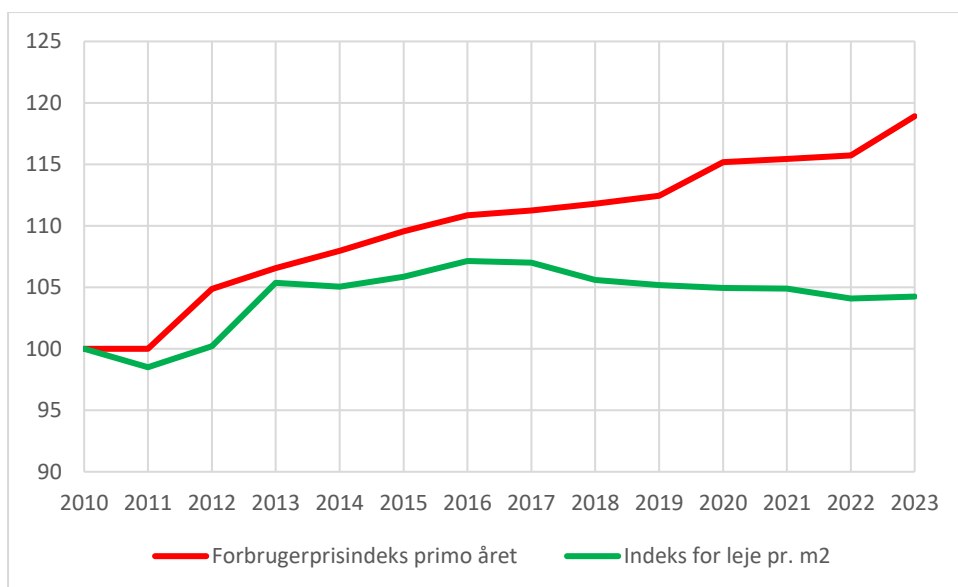


Kilde: Grønlands Statistik.

Antallet af anmeldte sædelighedsforbrydelser steg fra 2012 til 2020, men faldt i 2021. Forbrydelser mod liv og legeme steg betydeligt fra 2018 til 2020, men faldt lidt i 2021 jf. Figur 33. Denne udvikling ses globalt, hvor forekomsten af vold steg betragteligt under pandemien.

Mål og indikatorer for boliger

Figur 34. Mål 18. Udviklingen i huslejen per m² i Grønlands Selvstyres lejeboliger (administreres af Ini A/S) 2010 – 2023 i forhold til forbrugerindekset.



Kilde: Indeks-beregninger baseret på leje-priser pr. m² modtaget fra INI A/S og forbrugerprisindeks fra Grønlands Statistik, bank.stat.gl.

Der ses i perioden, at udviklingen i huslejebetalingen i Grønlands Selvstyres lejeboliger, der administreres af INI A/S, ikke har fulgt den almindelige prisudvikling i samfundet, idet lejeprisen pr. m² i 2023 den samme som helt tilbage i 2013. I 2023 ligger indekset for lejepris pr. m² hele 12,3% end forbrugerprisindekset i lejepris pr. m² (hos INI A/S). Dette har bidraget til, at der er kommet ubalance i boligafdelingernes økonomi og derfor er der få midler til det løbende vedligehold af boligerne. Derved er der gradvist opstået et stort vedligeholdelsesefterslæb. Dette er fortsat hastigt stigende og anslås pt. til at ligge på omkring 1,8 mia. kr. Efterslæbet af nærmere omtalt i Naalakkersuisuts "Redegørelse om Landsplanlægning for 2023".

4.2 Måling af fattigdom

Generelt kan fattigdom opfattes i en absolut betydning af ordet. Her fastsættes et rådighedsbeløb der menes at udgøre grænsen for en værdig tilværelse. Denne tilgang til spørgsmålet kendes f.eks. fra inddrivelsesvirksomhed, hvor det såkaldte transbeneficium udgør det beløb, der ikke kan gøres lønindhold i.

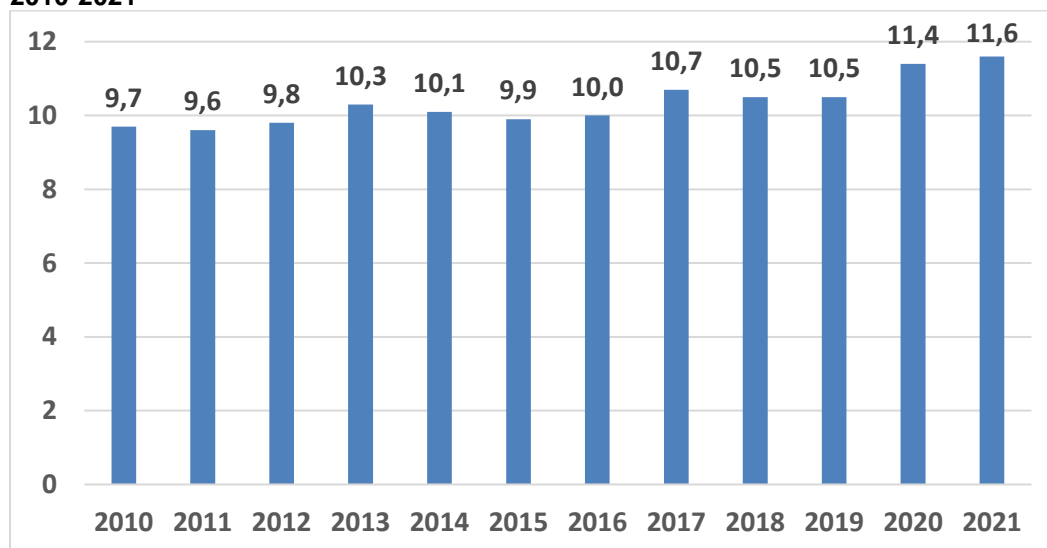
Der arbejdes med at fastsætte en fattigdomsgrænse i de kommende år.

Grønlands Statistik giver mulighed for at måle andelen, der i de enkelte år har haft en indkomst under henholdsvis 40, 50 og 60 pct. af den disponible median-indkomst. Ved vurdering af indkomster tages der udgangspunkt i familiens disponible indkomst (dvs. indkomsten efter skat og inkl. sociale overførsler), og der tages hensyn til størrelsen og sammensætningen af familien (ækvivaleret indkomst). Dette sker, dels fordi en familie har fælles økonomi, og dels fordi der er stordriftsfordele i husholdningen.

Anvendes som illustration f.eks. en grænse på 50 pct. af median-indkomsten, udgør gruppen under denne tærskel i 2020 11,4 pct.. Dette niveau har ligget mere eller mindre konstant de seneste år. Sammenlignes længere tilbage i tid med situationen i 2019 var der 9,7 pct., der lå under denne grænse. I Figur 35 ses, at andelen under 50 pct. af median-indkomster i 2021 var højere end i noget andet år

tilbage til 2010, og faktisk højere end noget andet år mindst tilbage til 2002, hvilket er startåret for den tilgængelige statistik.

Figur 35. Relativ fattigdom i enkelt-år, 50% grænse i forhold til disponibel median-indkomst, 2010-2021



Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, INDIU101.

I publikation "*De økonomisk udsatte*" er "en økonomisk udsat" defineret som en person, der har haft en disponibel indkomst, der i 3 på hinanden følgende år er under en kritisk indkomstgrænse. Det er klart, at anvendes denne tilgang, vil der være langt færre, der omfattes af definitionen, end hvis der anvendes den mere ligefremme måling baseret på det enkelte års indkomstfordeling. Til gengæld vil den målte fattigdom være dybere, da den har strukket sig over en længere periode.

Statistikken over "*De økonomisk udsatte*" tager i høj grad afsæt i tilsvarende danske beregninger. Grønlands Statistik har som faglig ambition at opstille særlige grønlandske beregninger, som kan forbedre ækvivalensberegningerne, der sammenligner forbrugsmuligheder mellem familier af forskellig type og størrelse. Dette er et fortløbende arbejde.

Sættes indkomstgrænsen efter denne skærpede definition også til 50 pct. af medianindkomsten ses det i Tabel 10, at andelen i denne gruppe udgjorde 4,4 pct. i 2021, hvilket (desværre) var højere end noget andet år (mindst) tilbage til 2011.

I Tabel 10 ses også andelen af økonomisk udsatte blandt voksne i de 17 aktuelle distrikter (tidligere kommuner) for byer og bygder under ét over perioden 2011 – 2021. De distrikter, hvor andelen af økonomisk udsatte er højest, er Upernavik, Qaanaaq og Tasiilaq, jf. Tabel 10.⁴ Hertil kan tilføjes, at mens andelen af økonomiske udsatte i alle byer under ét var på (blot) 3,6 pct. var andelen i alle bygder under ét på (hele) 9,2 pct. iflg. Grønlands Statistik (jf. kildehenvisningen under Tabel 10). Iflg. Tabel 10 var der i alt knap 2.000 økonomisk udsatte efter den skærpede definition nævnt ovenfor.

⁴ Disse lokaliteter er dog samtidig steder, hvor der er en relativ udbredt tradition for at supplere den pengemæssige indkomst med fangst til eget, familiens og måske andres forbrug.

Tabel 10. Andel og antal af økonomisk udsatte personer med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på distrikter (byer og bygder i den tidligere kommunestruktur), 2011-2022

	2011	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2021
	<i>Andel %</i>							<i>Antal</i>
Alle	2,9	3,1	3,2	3,8	3,8	4,1	4,4	1991
Nanortalik	5,9	4,5	4,0	4,7	5,6	4,8	5,9	83
Qaqortoq	2,6	2,7	2,9	3,0	3,2	3,3	2,9	70
Narsaq	2,9	2,7	2,6	2,5	2,2	3,3	3,9	55
Paamiut	1,0	1,8	1,6	4,0	2,8	4,0	3,5	41
Nuuk	1,8	2,0	2,4	3,2	2,8	3,2	3,3	461
Maniitsoq	2,0	2,4	2,5	2,9	3,5	3,5	3,4	94
Sisimiut	1,9	2,2	1,8	1,9	2,7	2,7	2,7	138
Kangaatsiaq	6,9	4,5	5,5	7,6	4,9	6,8	7,5	75
Aasiaat	2,1	2,9	3,4	3,5	4,4	4,9	4,7	121
Qasigiannqut	2,4	2,2	1,0	2,0	1,6	1,1	0,8	8
Ilulissat	1,7	1,7	1,9	2,7	3,0	3,3	4,2	176
Qeqertarsuaq	0,4	1,5	2,6	1,5	0,8	1,0	1,2	9
Uummannaq	1,5	1,4	1,6	2,4	2,3	2,7	3,5	71
Upernavik	6,7	7,2	7,7	7,5	8,4	9,0	9,4	242
Qaanaaq	8,8	9,6	9,1	9,3	7,6	9,4	8,3	54
Tasiilaq	8,5	9,5	9,1	11,4	10,7	11,3	12,1	291
Ittoqqortoormiit	3,1	2,6	2,3	4,1	1,9	1,9	0,6	2

Kilde: Grønlands Statistik, <http://bank.stat.gl/SODOU02>. Note: Ivittuut opgøres under Nuuk.

5 Fokusområder

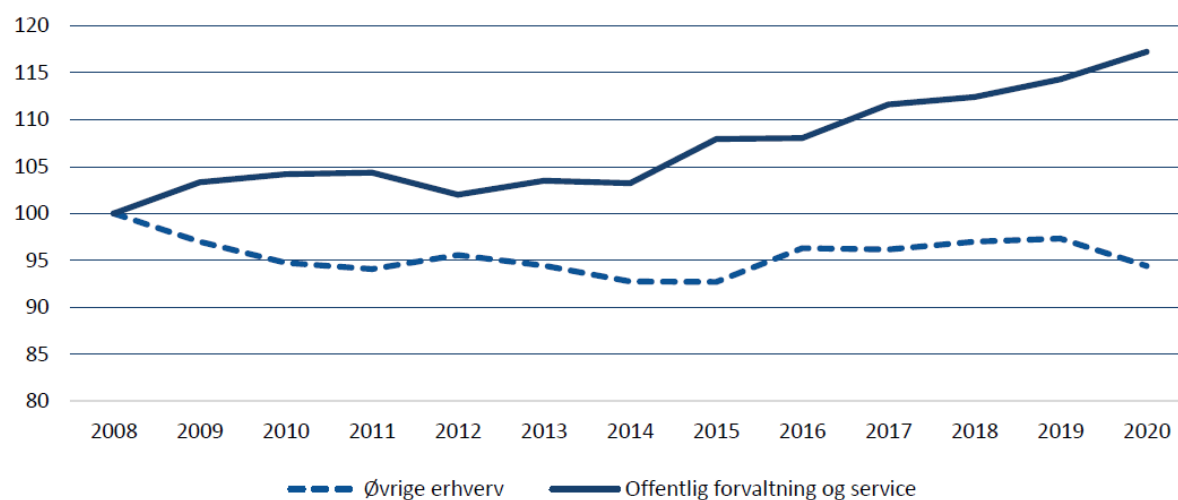
I dette kapitel gives et overblik over udvalgte centrale temaer, som er væsentlige for udviklingen af den grønlandske økonomi.

5.1 Udviklingen i den offentlige sektor

En velfungerende og effektiv offentlig sektor udgør et vigtigt fundament for det grønlandske samfund. Dette afsnit ser nærmere på udviklingen af ansatte i den offentlige sektor.

Figur 36. Udvikling i beskæftigelse i offentlig forvaltning og øvrige erhverv, 2008-2020.

(indeks, 2008=100)



Kilde: Grønlands Statistik og Økonomisk Råd.

Figur 36 viser udviklingen i beskæftigelsen i offentlig forvaltning og service sammenlignet med beskæftigelsen i øvrige erhverv og dermed den private sektor. Det fremgår af figuren, at der over perioden er sket en vækst i den offentlige sektor, hvorimod der over perioden sker et fald i beskæftigelsen i den private sektor.

Tabel 11. Offentlige udgifter til aflønning af ansatte i kommunerne og i Selvstyret 2010-2021

Løbende priser, mio. kr.	2010	2016	2021	2010-16	2016-21	2010-21
Den kommunale sektor	1891	2021	2597	6,9%	28,5%	37,4%
Den selvstyrede sektor	1557	1811	2132	16,3%	17,7%	36,9%

2021-priser, mio. kr.	2010	2016	2021	2010-16	2016-21	2010-21
Den kommunale sektor	2191	2098	2597	-4,3%	23,8%	18,5%
Den selvstyrede sektor	1805	1879	2132	4,1%	13,4%	18,1%

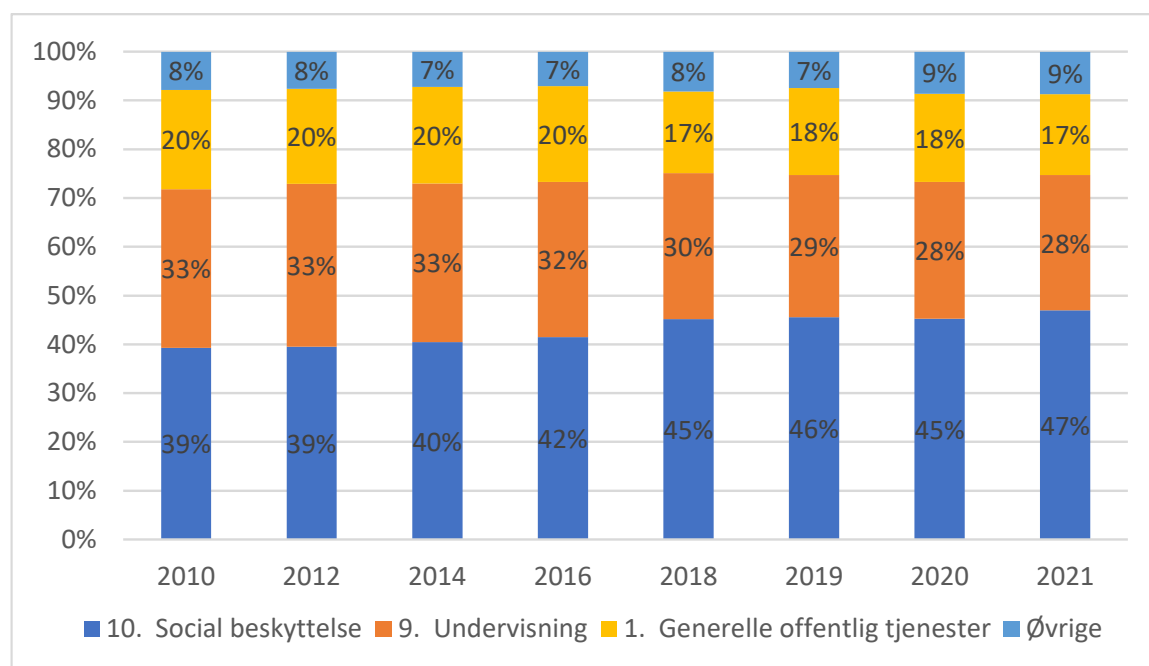
Kilde: Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS "Realøkonomisk og funktionel fordeling af offentlige udgifter efter sektor, udgift og tid" plus Departementet for Finanser og Ligestillings egne beregninger samt forbrugerpristal for juli, tabel PRXPRISF.

Det fremgår af Tabel 11, at de samlede udgifter til aflønning af ansatte i kommunerne steg med 37,4 pct. i hele perioden 2010 til og med 2021 under ét, mens stigningen i den selvstyrede sektor var på 36,9 pct i samme periode.

Målt i faste priser, og alene baseret på juli-forbrugerpristallene som indikator for inflationsudviklingen, var stigningen i kommunerne på 18,5 pct i hele perioden 2010 til og med 2021 under ét, og i den selvstyrede sektor 18,1 pct.

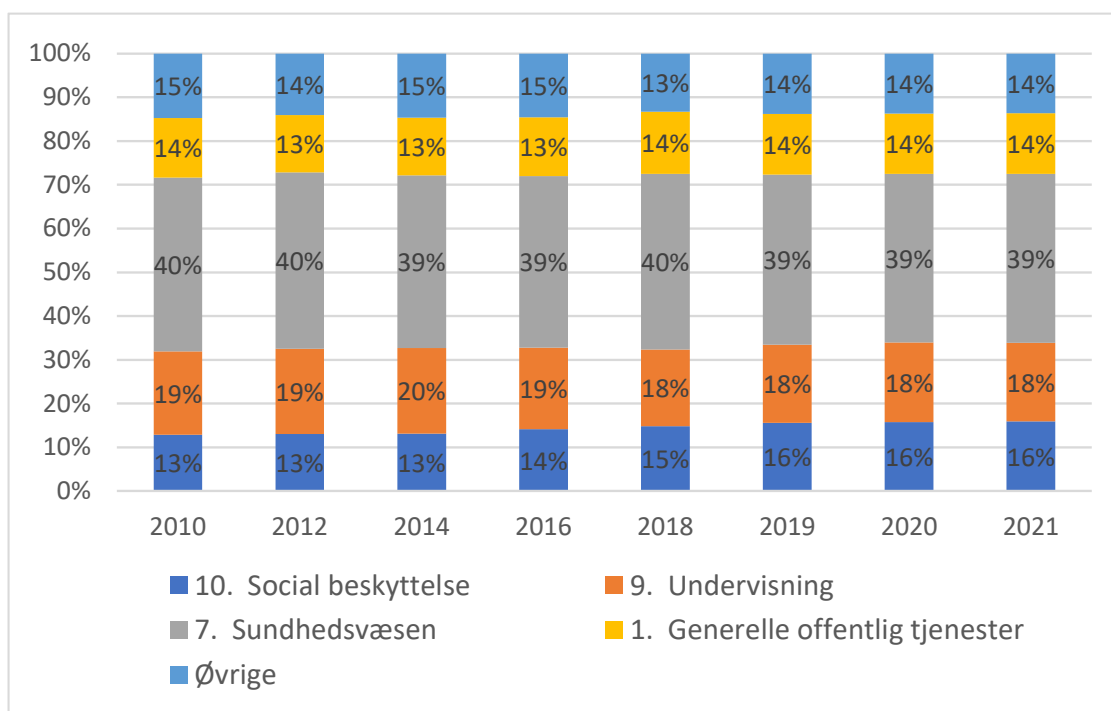
Hvis man opdeler perioden 2010 til 2021 i to, så fremgår det af Tabel 11, at udviklingen i lønninger var forskellig i de to sektorer, selv om udviklingen i perioden som helhed var ret ens i de to sektorer. I de to perioder på hver 5-6 år, var stigningen i kommunerne på hhv. 6,9 pct og hele 28,5 pct, mens stigningen i den selvstyrede sektor var på hhv. 16,3 pct og 17,7 pct i de to perioder, 2010-16 og 2016-21.

Figur 37. Aflønning af ansatte i kommuner, 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder



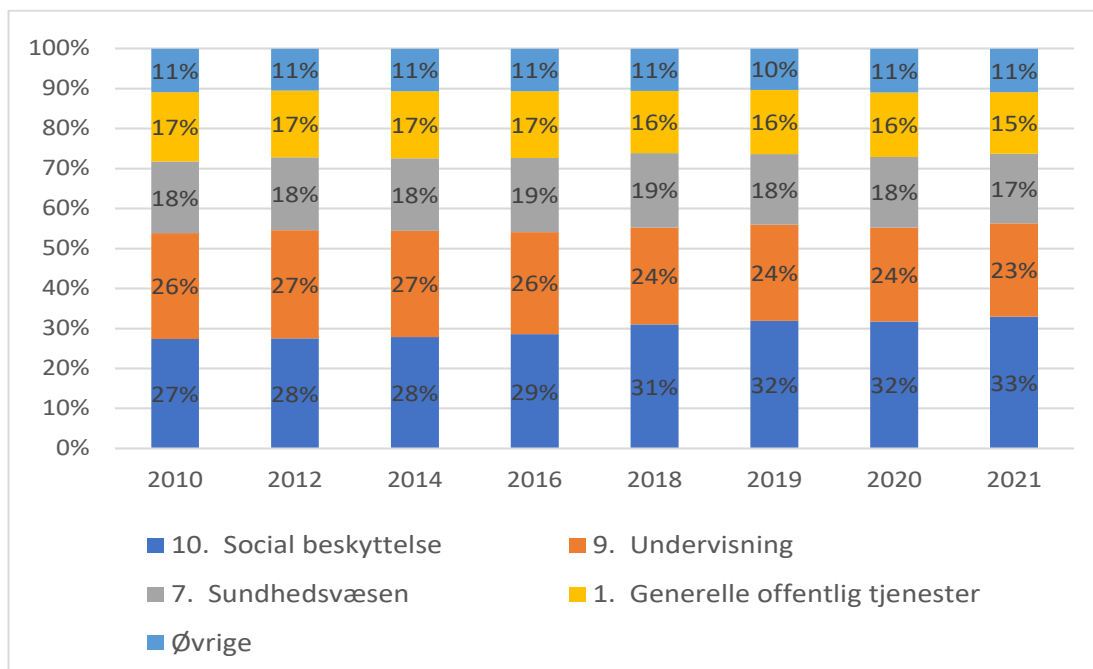
Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS.

Figur 38. Aflønning af ansatte i Selvstyret i 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder.



Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS.

Figur 39. Aflønning af ansatte i kommuner + Selvstyret 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder.



Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS.

Figur 37 til Figur 39 viser, hvad lønudgifterne anvendes til i henholdsvis kommunerne, Selvstyret og tilsammen. Her er der anvendt en procentvis fordeling af lønudgifterne i de enkelte år.

I den kommunale sektor kan man se, at området social beskyttelse over årene er begyndt at fylde mere i forhold til de øvrige områder, jf. Figur 37. I 2010 udgjorde området social beskyttelse således 39 pct, mens det i 2021 udgjorde 47 pct af de samlede lønudgifter. Denne omfordeling er sket på bekostning af hhv. undervisningsområdet og området generelle tjenester, som i 2021 fylder relativt mindre i forhold til 2010.

I Selvstyret kan man af Figur 38 ligeledes aflæse, at området social beskyttelse over årene fylder relativt mere end de øvrige områder. I 2010 udgjorde området social beskyttelse således 13 pct af de samlede lønninger, hvilket steg til at udgøre 16 pct i 2021. For de to sektorer under ét steg lønudgifterne til social beskyttelse fra 27 pct i 2010 til 33 pct i 2021, jf. Figur 39.

Opsummerende ses det, at der siden 2008 er en stigning i antallet af ansatte i den offentlige sektor set i forhold til den private sektor. Ved sammenligning af den kommunale sektor med Selvstyret ses det, at der har været en større stigning i udgifterne til lønningerne i den kommunale sektor set i forhold til den selvstyrede sektor. En funktionsopdeling af lønudgifterne i hhv. Selvstyret og den kommunale sektor viser, at det især er området social beskyttelse, der afholder flere og flere lønomkostninger på bekostning af øvrige områder.

I det følgende afsnit ses nærmere på Holdbarheds- og vækstplan 2.0, der indeholder overvejelser om ændringer i bl.a. den offentlige sektor med henblik på at imødekomme fremtidens udfordringer.

5.2 Holdbarheds- og vækstplan 2

Naalakkersuisut har igangsat arbejdet med en ny Holdbarheds- og vækstplan (nævnt Holdbarheds- og vækstplan 2), som vil indeholde reformtiltag og initiativer med fokus på effektive og sammenhængende løsninger.

Dette gælder i forhold til uddannelse og kompetenceudvikling, øget vækst og beskæftigelse, modernisering af den offentlige sektor samt reformer med fokus på øget selvforsørgelse og på social-, arbejdsmarkeds-, bolig og skatteområdet. Dette ikke alene for at sikre en holdbar økonomisk udvikling, der kan finansiere fremtidens velfærd, men også for at kunne skabe økonomisk og administrativt råderum til overtagelse af nye områder fra staten.

Hovedstrukturen i Holdbarheds- og vækstplan 2

Der er fire reformspor med hovedfokusindsatser og en nødvendig sammenhæng mellem disse:

- Reformspor 1: Forøgelse af uddannelses- og kompetenceniveauet.
 - *Værdi: Al slags uddannelse og beskæftigelse har betydning. Uddannelsesstilbud målrettes samfundets behov.*
- Reformspor 2: Bæredygtig vækst og omstilling til en flerstrengt økonomi.
 - *Værdi: Det offentliges opgave er at skabe rammen om erhvervslivet, ikke indholdet.*
- Reformspor 3: Fremtidssikring af den offentlige sektor.
 - *Værdi: Den offentlige sektor tilpasses indbyggertallet og landets økonomi. Det offentlige serviceniveau for forskellige typer bosteder defineres og optimeres.*

- Reformspor 4: Reform af skattesystemet, velfærdsydelser bolig- og ældreområdet.
 - *Værdi: Alle er en del af fællesskabet og bidrager med det de kan.*

Det er væsentligt, at der bliver tale om relativt få, men effektfulde reforminitiativer, der samlet set skaber forudsætningerne for en holdbar økonomisk udvikling og herunder øget selvårenheden i samfundet.

Kobling til andre arbejder

Holdbarheds- og vækstplan 2 skal blandt andet tilstræbes formuleret i sammenhæng med sigtelinjerne for arbejdet med:

- Den kommende reform af skatte- og afgiftssystemet, der blandt andet skal bidrage til at reducere den store ulighed og fremme incitamentet til at opnå øget beskæftigelse og selvforsørgelse.
- Den nye ældrestrategi og forslag heri til med et robust, fremtidssikret pensionssystem.
- Kommende strategier og mere behovsstyrede planer på uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet for at øge indtjening og beskæftigelse, samt
- En nødvendig tilpasning af den offentlige sektor for dels at gøre den mere sammenhængende og effektiv med afsæt i samfundets forudsætninger og økonomisk og humane kapacitet, dels at gear den til en ændret befolkningssammensætning.

Der er derfor vigtigt at håndtere kendte udfordringer med at øge andelen af uddannet personale inden for såvel førskole- og folkeskoleområdet som på sundheds- og plejeområdet. Disse udfordringer skal løses for at kunne hæve uddannelsesniveaet, men også for at kunne yde befolkningen en tilfredsstillende fremtidig service på centrale velfærdsområder.

Udover det ovenstående skal Holdbarheds- og Vækstplan 2 også kobles til andre større udviklingsopgaver som fremgår af nedenstående bullets:

- Pensionsreform.
- Slankning af den offentlige sektor og tilpasning til ændret demografi.
- Flere unge til at gennemføre uddannelse og hurtigt videre i uddannelsessystem.
- *Diversificeret økonomi.*
- Arbejdsmarkedsreform.
- Ny turismestrategi.
- Udnyttelse af vandkraftpotentialer til industriformål (Grøn vækst)

Holdbarheds- og Vækstplan 2 fremlægges i 2023.

5.3 Rekrutteringsudfordringer

Økonomisk Råd anfører i rådets seneste rapport fra 1. halvår 2023, at der er fortsat var fremgang i beskæftigelsen i 2022, bedømt ud fra antallet af registrerede arbejdssøgende, som nåede sit laveste niveau nogensinde.

Der er overordnet set betydelig mangel på kvalificeret arbejdskraft og Naalakkersuisut identificerer dette som den væsentligste barriere for yderligere fremgang for økonomien. Set i forhold til at den demografiske udvikling vil øge de offentlige udgifter betydeligt i den kommende årrække er det problematisk, at der er arbejds efterspørgsel, som ikke kan imødekommes af arbejdsudbuddet.

Når der opslås en ledig stilling, opleves det derfor ofte, at det er ganske vanskeligt at få stillingen besat – bl.a. fordi ledigheden aldrig har været lavere i Grønland og fordi der er stor konkurrence mellem arbejdsgiverne om at få rekrutteret den rigtige kandidat. Herudover er det også afgørende, at arbejdsgiveren gør sig klart, hvordan man tiltrækker eller rekrutterer fremtidens medarbejdere.

I det følgende gives der en nærmere belysning af rekrutteringsudfordringerne bl.a. gennem aktuelle markedsundersøgelser, samt overvejelser og igangværende initiativer til at forbedre forholdene.

Mangel på arbejdskraft på det private arbejdsmarked

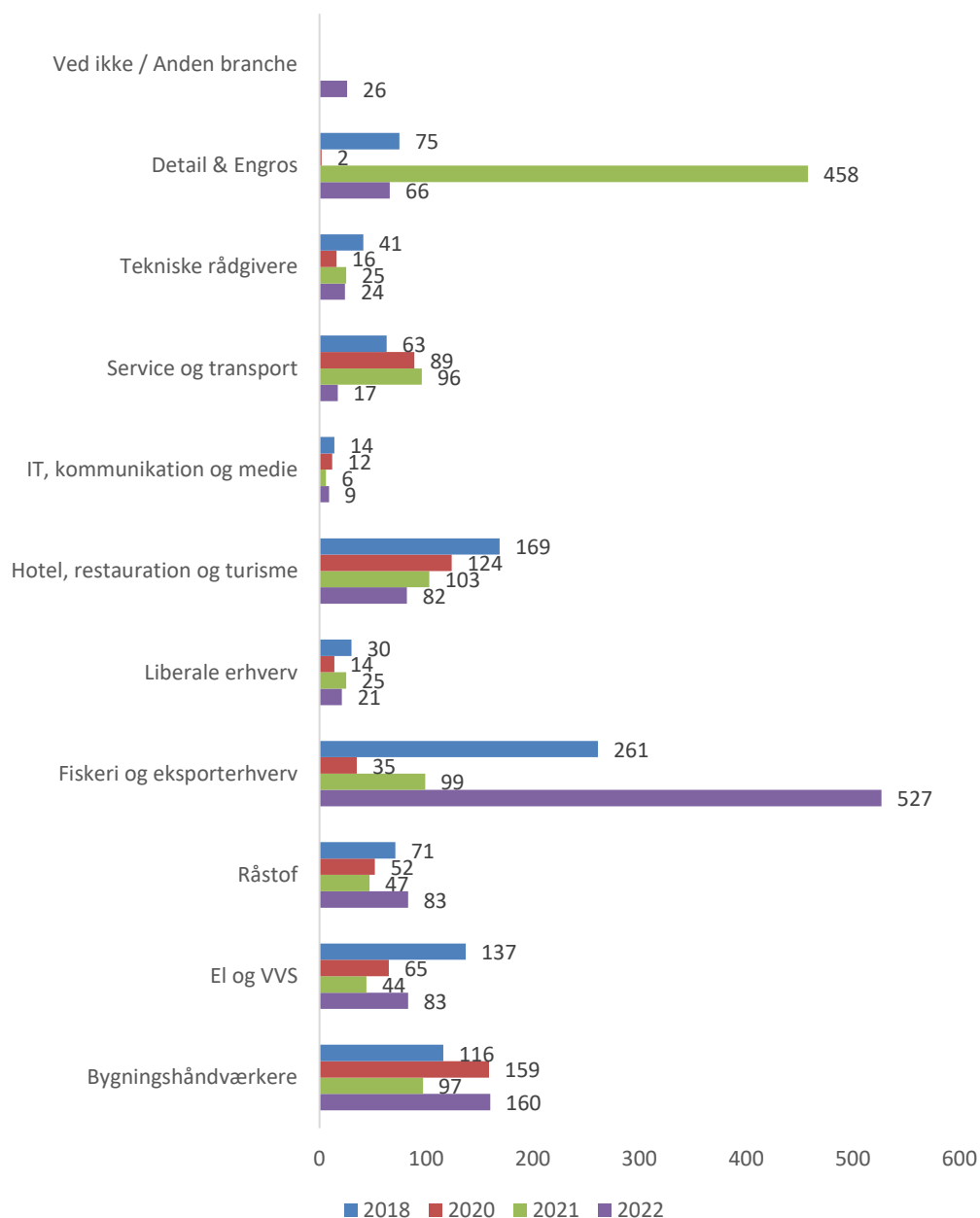
Naalakkersuisut er ikke de eneste, der har registreret manglen på arbejdskraft. Også Økonomisk Råd har påpeget dette.

Derudover konkluderede Grønlands Erhverv (GE) i foreningens medlemsundersøgelser i 2018, 2020 og 2021, at der mangler op til omkring 900 medarbejdere i Grønland. Undersøgelsen blev gentaget i december 2022⁵, og påviste, at der fortsat er en mangel på arbejdskraft og at denne i omfang er på omkring 1.100 medarbejdere. Se Figur 40.

Ifølge denne undersøgelse er der tale om mangel på både ufaglært og faglært arbejdskraft. GE anfører, på linje med Økonomiske Råd, at den manglende adgang til arbejdskraft er en hindring for vækst. Undersøgelsen når frem til, at især fiskeriet oplever at mangle ufaglært arbejdskraft, mens de fag, der sorterer under bygningshåndværkerne, mangler faglært arbejdskraft, særligt tømrere.

⁵ 2022 markedsundersøgelsen har en lav responsrate på kun 36%, hvilket ikke giver et fuldt ud repræsentativt billede af forholdene, men skal betragtes som en god indsigt i den manglende arbejdskraft. Den lave responsrate kan derfor indikere, at den af analysen opgjorte arbejdskraft må anses for et minimum og det må formodes at manglen kan være større end analysen identificerer.

Figur 40. Mangel på arbejdskraft fordelt på brancher



Kilde: Grønlands Erhverv, Mangel på arbejdskraft 4, markedsanalyse – december 2022

Med hensyn til 2023 viser undersøgelsen, at der er forventninger om behov for mere arbejdskraft i 2023. Det vurderes, at alene 70pct. af stillinger for faglært arbejdskraft kan besættes. Undersøgelsen viser desuden, at man skal have 30pct. flere personer igennem virksomheden for at besætte det antal normeringer/ stillinger man har i løbet af et år, som følge af frafald og opsigelser forårsaget af ustabile forhold hos medarbejderne samt konkurrence om medarbejderne mellem arbejdspladserne.

Mangel på arbejdskraft i det offentlige

Der er også mangel på arbejdskraft i Selvstyrets administration og underliggende institutioner.

I det offentlige opleves der store vanskeligheder med at tiltrække og fastholde arbejdskraft til omsorgs- og sundhedssektoren, hvor både alderdomshjem, daginstitutioner, døgninstitutioner, kommunale forvaltninger og andre enheder rammes.

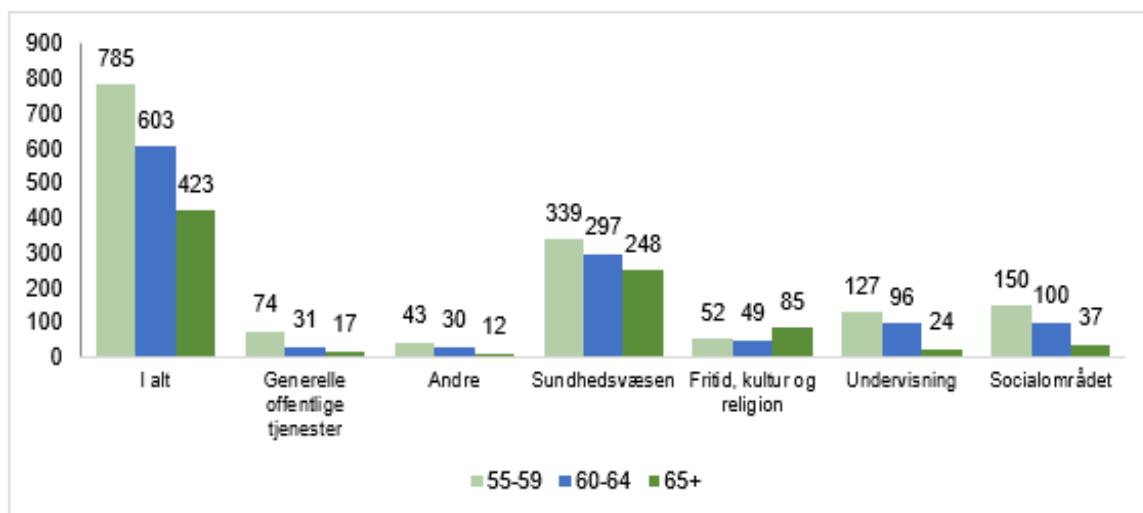
Der foreligger aktuelt ikke nogen samlet opgørelse over manglen på arbejdskraft i Selvstyret.

Ældreområdet

Frem mod 2050 vil Grønlands befolkning blive ældre. De store årgange kombineret med forventet levetid betyder, at der vil komme væsentlig flere ældre borgere. Befolkningsfremskrivningen viser, at en stadig større andel af befolkningen bliver ældre og der vil være flere ældre borgere i de næste 10 år, end Grønland nogensinde har oplevet før. Det medfører et stort behov for arbejdskraft fremadrettet.

I social- og ældresektoren forventes der et betydeligt tab af arbejdskraft, idet mange der arbejder i sektoren er over 55 år.

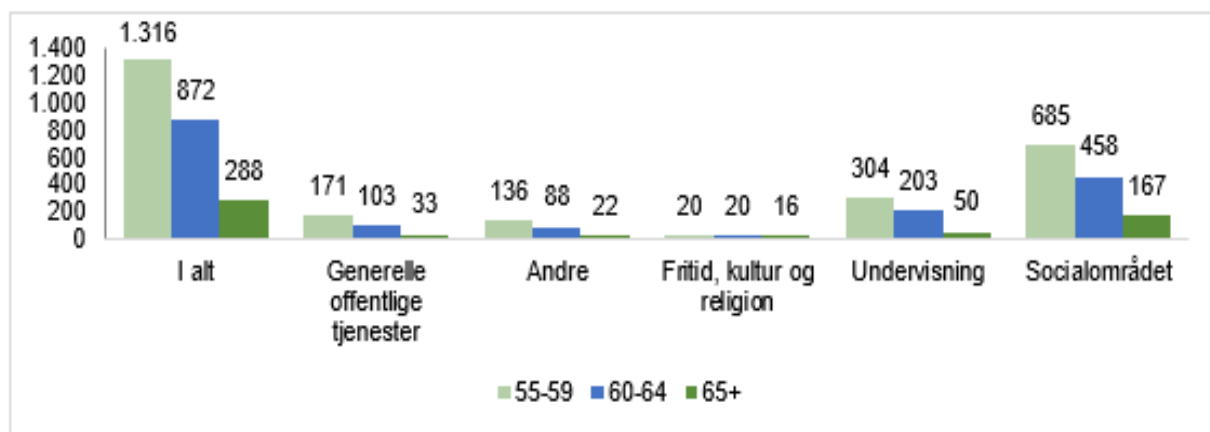
Figur 41. Antal ansatte i Selvstyret efter funktion, 2019.



Kilde: Grønlands Statistik 2019

Note: Figur 41 er opgjort efter antal ansatte i Selvstyret. Der skelnes ikke mellem jobfunktioner eller typer inden for sektorerne.

Figur 42. Antal ansatte i kommunerne efter funktion 2019



Kilde: Grønlands Statistik

Note: Figur 42 er opgjort efter antal ansatte i kommunerne. Der skelnes ikke mellem jobfunktioner eller typer inden for sektorerne

Af Figur 41 og Figur 42 fremgår det, at der er 288 ansatte fra kommunerne, der snart når pensionsalderen, mens det drejer sig om 423 af de ansatte hos Selvstyret. Ses der lidt længere frem, vil antallet af ansatte hos kommunerne stige kraftigt med en stor afgang inden for 3-7 år og en yderligere stigning i ansatte, der går af på pension, hvis perspektivet er 7-12 år.

Af Figur 42 fremgår det, at medarbejdere, som arbejder på socialområdet, udgør over halvdelen af de ansatte fra kommunerne, der går på pension de næste 12 år.

Af Figur 41 og Figur 42 kan det konkluderes, at sundhedsområdet og socialområdet vil miste flest medarbejdere i den arbejdsdygtige alder, som dermed vil nå alderspensionsalderen indenfor de næste 15 år. Opsummerende vil der således være størst afgang fra de sektorer, som kommer til at få mest brug for arbejdskraften i den offentlige sektor.

Alderdomshjemmene har store udfordringer med rekruttering, hvilket medvirker til at mange ufaglærte ansættes, som er svære at fastholde.

Det stigende antal ældre øger desuden presset på sundhedsområdet, idet borgernes stigende alder øger risikoen for at udvikle flere sygdomme og dermed presse både kapaciteten og behovet for et effektivt sundhedsvæsen.

Sundhedsområdet

Der opleves også stor mangel på arbejdskraft indenfor sundhedsområdet. I det følgende en nærmere beskrivelse vedrørende situationen omkring sygeplejerskerne, herunder omfanget og fordeling mellem varigt ansatte og vikaransatte.

Tabel 12. Oversigt over geografisk fordeling af sygeplejerskernes arbejdssteder.

	Antal	Procent
Landshospitalet, DIH	163	53.3%
Administration, DIH	10	3.3%
Primærsektor, Nuuk	38	12.4%
Primærsektor, regionsbyer	57	18.6%
Primærsektor, andre byer	38	12.4%
Samlet	306	100%

Kilde: Landslægeembedet

Note 1: Befolkning pr. 1. januar 2023, ekskl. 63 uden for kommunerne. Under Nuuk, regionsbyer og andre byer er medregnet bygder i distrikterne

Anvendte definitioner:

Primærsektor, regionsby: Ilulissat, Aasiaat, Qaqortoq og Sisimiut.

Primærsektor, Nuuk: Distriktspsykiatri, Steno DC, Sermersooq øjenområde og DIS.

Primærsektor, andre byer (sundhedscentre): Qaanaaq, Upernavik, Ummannaq, Qasigiannuguit, Nanortalik, Narsaq, Maniitsoq, Ittoqqortoormiut, Paamiut og Tasiilaq.

Sygeplejersker i Kangerlussuaq og Kangaatsiaq er inkluderet under regionsbyerne og en sygeplejerske i Kulusuk er medregnet under Tasiilaq.

Tabel 12 viser, at over halvdelen af sygeplejerskerne arbejder ved Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk (DIH). Hvis man dertil lægger sygeplejersker, der arbejder ved administrationen ved DIH samt primærsektor, Nuuk, er det næsten 70 pct. af alle sygeplejersker, der arbejder i Nuuk.

Tabel 13. Sygeplejersker – varigt ansatte og vikarer.

	Antal	Varigt ansatte	Vikarer	Andel vikarer
Landshospitalet, DIH	163	107	56	34.4%
Administration, DIH	10	10	0	0.0%
Primærsektor, Nuuk	38	33	5	13.2%
Primærsektor, regionsbyer	57	28	29	50.9%
Primærsektor, andre byer	38	18	20	52.6%
Samlet	306	196	110	35.9%

Kilde: Landslægeembedet

Note: Opgørelsen er eksklusiv vikarer ansat via vikarbureau

Hvis man ser nærmere på, hvorledes de er ansat – om de er varigt ansatte eller vikaransatte – fordeler det sig således, at omkring 64 pct. er fastansatte og 36 pct. er vikaransatte, jf. Tabel 13. Udenfor Nuuk er det dog over halvdelen af sygeplejerskerne, som er vikaransatte.

Tabel 14. Sygeplejersker – anciennitet af varigt ansatte og vikarer.

Anciennitet	Varigt ansatte		Vikarer	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Under 1 år	1	0,50%	60	54,50%
2-3 år	32	16,30%	29	26,40%
4-5 år	34	17,30%	12	10,90%
6-7 år	26	13,30%	1	0,90%
8-9 år	22	11,20%	3	2,70%
10-11 år	18	9,20%	3	2,70%
12-13 år	9	4,60%	1	0,90%
14-15 år	12	6,10%	1	0,90%
16-17 år	17	8,70%	0	0,00%
18 og mere	25	12,80%	0	0,00%
	196		110	

Kilde: Landslægeembedet.

Tabel 14 illustrerer, at de fleste vikarer (54 pct.) har en anciennitet på under 1 år og kun meget få vikarer har en højere anciennitet end 4-5 år. Manglen på sygeplejersker løses i høj grad gennem vikaransættelser, hvilket på sigt ikke er hensigtsmæssigt.

Der findes desværre ikke et samlet overblik over omfanget af arbejdskraftmanglen i det offentlige, herunder om forskelle mellem sektorerne i forhold til ledige stillinger, personaleomsætning m.m. Med andre ord mangler der helt basale data på området. Denne datamangel vanskeliggør generelt beslutningstagere og lederes muligheder for at træffe centrale styringsmæssige beslutninger. Ligeledes kunne bedre data give et fagligt løft til de offentlige overenskomstforhandlinger, som i høj grad søges drevet af relevante data. Det er planen, at IT-systemet Mindkey fremover skal understøtte fastholdelse og rekruttering i Selvstyret og levere data over disse områder, men systemet er endnu ikke indfaset.

Overordnede tilgange til rekruttering

Blandt de mest udbredte tilgange til rekruttering af arbejdskraft er de efterspørgsels- og udbudsstyrede tilgange.

Efterspørgselsstyret rekruttering fokuserer på at imødekomme virksomhedernes aktuelle behov for arbejdskraft og på at rekruttere kandidater med specifikke færdigheder og kvalifikationer, som er relevante for de pågældende virksomheder. Denne tilgang involverer ofte direkte henvendelse til potentielle kandidater, brug af jobdatabaser og sociale medier og andre måder at finde kandidater på.

Udbudsstyret rekruttering, på den anden side, fokuserer på at forbedre tilgangen til arbejdskraft ved at øge uddannelse og træning og ved at sikre, at der er tilstrækkeligt med kvalificerede kandidater til

rådighed på arbejdsmarkedet. Denne tilgang involverer ofte investeringer i uddannelse og træning og andre initiativer, der sigter mod at øge udbuddet af arbejdskraft inden for bestemte sektorer eller brancher.

Overordnet set handler det om at finde en hensigtsmæssig kombination af efterspørgsels- og udbudsstyrede rekrutteringsstrategier.

Efterspørgselsstyret rekruttering giver virksomhederne et særligt ansvar og særlige muligheder for at rekruttere aktuelt nødvendig arbejdskraft. Udbudsstyret rekruttering giver de offentlige myndigheder en aktivt styrende rolle.

I det følgende en nærmere beskrivelse af arbejdet med udvikling af en rekrutteringsstrategi for Selvstyret.

Kommende rekrutteringsstrategi i Selvstyret

Der er endnu ikke udarbejdet en samlet og overordnet strategi for rekruttering og fastholdelse af ansatte i Selvstyret og tilknyttede institutioner. Denne er under udarbejdelse af Selvstyrets HRU-afdeling.

HRU-afdelingen arbejder for nuværende med at udforme nogle overordnede principper eller linjer, der er essentielle i rekrutteringsprocessen og som de enkelte enheder kan bringe i anvendelse og eventuelt justere i forhold til deres særlige forhold.

Herudover forventes følgende elementer at indgå i rekrutteringsstrategien:

Branding. Der arbejdes på at re-brande Selvstyret. Tidligere har den grønlandske natur været et fokus – særligt ved rekruttering af medarbejdere udenfor Grønland. Der kigges nu på at fokusere på den faglighed arbejdet ved Selvstyret kan tilbyde, herunder faglig spændvidde, stort ansvar og mulighed for advancement.

Fastholdelse. Der vil blive lagt vægt på en samtænkning mellem rekruttering og fastholdelse. Det er intentionen at onboarding ikke blot er et tema i de første uger af ens ansættelse, men som noget, der bliver fulgt op på løbende. Det nye ledelsesgrundlag skal sikre et godt arbejdsmiljø, som medarbejderne kan se sig selv være en del af længe. Gode ledere er med til at fastholde medarbejderne.

Bæredygtigt arbejdsliv. Dette indeholder mange delelementer, men favner et sundere arbejdsliv både fysik og mentalt. Der skal være overskud til familie, venner og fritidsaktiviteter, når det er fyraften.

Fleksibilitet. Der skal være mulighed for at imødekomme ønsker om fleksibel udførelse af arbejdet herunder f.eks. løsning af arbejdsopgaverne via hjemmearbejde.

Emnebank. De kandidater, som ikke får jobbet, skal betragtes som en ressource og ikke en byrde. Vedkommende kan måske passe ind et andet sted i Selvstyret. Der bør derfor arbejdes med en emnebank, som kan tilgås på tværs af Selvstyret.

Dataindsamling. Det er helt essentielt at opsamle og behandle data, bl.a. gennem It-systemet Mindkey. Det er målet at indsamle data, der understøtter beslutninger som understøtter forretningen

Marketing. Kandidater skal betragtes som kunder. Anvendelse af effektmålinger, før- og eftermålinger, segmentering af målgrupper og målrettet kommunikation. "Word of Mouth" er eksempelvis et meget effektivt marketingsværktøj.

Ovenstående er nogle af de elementer, som forventes at indgå i en kommende rekrutteringsstrategi for Selvstyret og dets tilknyttede institutioner. Strategien forventes fremlagt i løbet af 2023.

Udfordringer med det kønsopdelte arbejdsmarked

Et kønsopdelt arbejdsmarked er karakteriseret ved, at kvinder og mænd i stor udstrækning befinder sig på forskellige dele af arbejdsmarkedet. Kønsopdelingen indebærer, at nogle fag opfattes som kvinde- eller mandefag

Der er en række fremtidige samfundsmæssige udfordringer, som kan blive vanskeligere at håndtere på grund af kønsopdelingen på arbejdsmarkedet.

Helt konkret bidrager den demografiske udvikling til, at der opstår arbejdskraftmangel i fremtiden. Dette gælder specifikt i den kvindedominerede offentlige sektor, se eksempelvis tidligere afsnit om social- og ældresektoren, hvor gennemsnitsalderen er høj.

Der kan således forventes at blive relativt stor afgang af medarbejdere fra den offentlige sektor i de kommende år. For at opfylde det fremtidige arbejdskraftbehov i denne sektor kan det blive nødvendigt, at sektoren i højere grad end tidligere rekrutterer mænd. Det kønsopdelte uddannelsesvalg kan, sammen med mænds større tilbøjelighed til at søge mod den private sektor, bidrage til at forøge risikoen for, at der opstår mangel på arbejdskraft med de rette kvalifikationer i den offentlige sektor. Tilsvarende kalder den forventede fremtidige mangel på faglært arbejdskraft inden for typiske mandefag også på et mere smidigt arbejdsmarked.

Kønsopdelingen på arbejdsmarkedet kan også bidrage til at forøge risikoen for arbejdskraftmangel i yderområderne. Især kvinders uddannelsesvalg forudsætter ofte, at de flytter fra disse områder. Uddannelsesvalget er typisk ikke foreneligt med beskæftigelsesmulighederne, dvs. at især kvinder ikke flytter tilbage efter endt uddannelse.

Dette taler for, at det i fremtiden bliver endnu mere nødvendigt at sætte fokus på det uhensigtsmæssige i kønsarbejdsdelingen. Det taler også for, at der allerede i rekrutteringsprocessen bør være opmærksomhed omkring dette emne.

Udefrakommende arbejdskraft

Der er i dag op mod 2000 personer i landet, som ikke er statsborgere i rigsfællesskabet. Det er især personer fra Asien (1237 personer i 1. kvartal 2023), som i stigende grad kommer til Grønland med henblik på at udføre arbejde i forskellige sektorer, men typisk i virksomheder indenfor brancherne "overnatningsfaciliteter og restaurationsvirksomhed", "fiskeri og fiskerirelateret industri og handel" samt "engroshandel og detailhandel".

I social- og ældresektoren forventes der et betydeligt tab af arbejdskraft, idet mange der arbejder i sektoren, er over 55 år. Der vil således indenfor de næste år være brug for at tilføre arbejdskraft til disse områder, ligesom hele sundhedsområdet oplever store problemer med at tiltrække tilstrækkelig arbejdskraft.

Dette taler for, at der i fremtiden bliver behov for at afdække om nogle af disse sektorer kan tilføres arbejdskraft fra andre dele af verden, f.eks. fra Asien, på samme vis, som personer herfra udfører værdifuldt arbejde i andre brancher i dag. Det vil derfor også skulle klarlægges hvilke kompetencer, der er behov for, f.eks. uddannelsesmæssige, sproglige og kulturelle kompetencer, for at kunne udføre arbejde indenfor social- og ældreområdet samt sundhedsområdet.

Liste over figurer og tabeller

Figur 1. Fortsat økonomisk fremgang men tiltagende inflationspres i 2023	5
Figur 2. Antal registrerede arbejdssøgende i november, 2010-2022	7
Figur 3. Stigning i forbrugerprisindekset i forhold til samme periode året før	8
Figur 4. Stigning i forbrugerpriserne i Grønland, Danmark og EU i forhold til samme periode året før, januar 2020 til januar 2023.....	8
Figur 5. Udviklingen i eksportværdi fra fiskeprodukter, 2019 – 2022.	10
Figur 6. Indeks for gennemsnitlige kilopriser på fisk og skaldyr, 2011-2022.	11
Figur 7. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser i kystnært hellefiskefiskeri 2013-2022.....	13
Figur 8. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser til kystnært torskefiskeri, 2013-2022.	14
Figur 9. Udvikling af makrelfangster ved Grønland 2013-2022.	15
Figur 10. Grønlands makrelfangster i tons i Østgrønland og international zone, 2013-2022.....	16
Figur 11. Provenu fra ressourceafgifter på fiskeriet 2010-2022.....	17
Figur 12. Antal krydstogtpassagerer 2003-2021.....	20
Figur 13. Flypassagerer, der afrejser fra Grønland: Udenlandske og herboende 2010/2015-2021.....	21
Figur 14. Antal hotelovernatninger 2015-2021	21
Figur 15. Antal arbejdssøgende pr. md. og 12-måneders gennemsnit 2015	26
Figur 16. Antal arbejdssøgende og antal ledige pr. år 2010-2022	26
Figur 17. Mål 1. Selvbærende økonomi. Nedbringelse af blokstilskuddets relative størrelse i forhold til BNP (Pct.)	39
Figur 18. Mål 2. Større produktion. Realvækst i BNP i perioden 2010 til 2021 ift. OECD	40
Figur 19. Mål 3. Størrelsen af den offentlige sektor. Det offentlige forbrugs andel af BNP	40
Figur 20. Mål 4. Gældsætning og økonomisk handlefrihed. Samlet nettorentebærende gæld henholdsvis forventet lånoptagelse 2010-2026 i % af BNP	41
Figur 21. Mål 5. Flere i vellønnet beskæftigelse. Indeks for udviklingen i disponibel indkomst i faste priser for de 50% med lavest indkomst og for de 50% med højest indkomst blandt personer fra 15 år	42
Figur 22. Mål 6. Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse. Antal af personer med erhvervskompetencegivende uddannelse i forhold til antallet af 30-34 årige personer.....	42
Figur 23. Mål 7. Større andel af afgangselever efter grundskolen direkte videre i uddannelse. Andel af afgangselever i uddannelse et år efter grundskolens afslutning.....	43
Figur 24. Mål 8. Mere robust eksportøkonomi. Vareeksportens sammensætning.	43
Figur 25. Mål 9. Flere i beskæftigelse. Registrerede arbejdssøgende i byer og bygder 2010-2021....	44
Figur 26. Mål 10. Offentlige sektor (-stat). Indeks for den offentlige sektors omkostninger til løn (opgjort i 2010-priser).....	44
Figur 27. Mål 11. Bedre sundhed for alle – længere levetid. Middellevetidens udvikling.....	45
Figur 28. Mål 12. Større lighed og mindre sociale skel. Gini-koefficient i en række lande i 2021.	46
Figur 29. Mål 13. Flere en del af beskæftigelsen. Beskæftigelsesgrader i forskellige lande i 2010-2020 eller 2021.....	46
Figur 30. Mål 14. Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse. Andel af unge mellem 16 og 25 år, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse 2010-2021.	47
Figur 31. Mål 15. Vedvarende energi - andel af Nukissiorfiits afsatte mængder [pct.] 2010 – 2021....	48
Figur 32. Mål 16. Vedvarende energi som andel af samlet energiforbrug [pct.] 2010 – 2020.....	48
Figur 33. Mål 17. Nedbringelse af personfarlig kriminalitet. Udvikling i antal anmeldelser 2010 - 2020.	49

Figur 34. Mål 18. Udviklingen i huslejen per m ² i Grønlands Selvstyres lejeboliger (administreres af Ini A/S) 2010 – 2023 i forhold til forbrugerindekset.	50
Figur 35. Relativ fattigdom i enkelt-år, 50% grænse i forhold til disponibel median-indkomst, 2010-2021	51
Figur 36. Udvikling i beskæftigelse i offentlig forvaltning og øvrige erhverv, 2008-2020.	53
Figur 37. Aflønning af ansatte i kommuner, 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder	54
Figur 38. Aflønning af ansatte i Selvstyret i 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder.....	55
Figur 39. Aflønning af ansatte i kommuner + Selvstyret 2012-2021 – procentvis fordeling på anvendelsesområder.....	55
Figur 40. Mangel på arbejdskraft fordelt på brancher.....	59
Figur 41. Antal ansatte i Selvstyret efter funktion, 2019.	60
Figur 42. Antal ansatte i kommunerne efter funktion 2019	61

Tabel 1. Fiskere og fartøjers fangst på grønlandske licenser, 2013-2022.	12
Tabel 2. Årlige investeringer i mineralefterforskning (mio. kr.)	22
Tabel 3. De mest fremskredne mineralprojekter.....	22
Tabel 4. Oversigt over hovedtal fra regnskaber og budgetter for 2016-2026.....	27
Tabel 5. Udviklingen i de indirekte skatter 2012-2022, i mio. kr.	29
Tabel 6. Restanceudviklingen fra primo 2022 til primo 2023 fordelt på restancearter	31
Tabel 7. Kommunernes økonomi, tusinde kr. (positive tal betegner udgifter)	33
Tabel 8. Forventet udvikling i rentebærende og nettorentbærende gæld i selvstyret, selvstyrets aktieselskaber og kommunerne i perioden 2022-2026.....	34
Tabel 9. Indikatorer til belysning af fremdrift i forhold til Holdbarheds- og vækstplanmål	38
Tabel 10. Andel og antal af økonomisk udsatte personer med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på distrikter (byer og bygder i den tidligere kommunestruktur), 2011-2022	52
Tabel 11. Offentlige udgifter til aflønning af ansatte i kommunerne og i Selvstyret 2010-2021	53
Tabel 12. Oversigt over geografisk fordeling af sygeplejerskernes arbejdssteder.	62
Tabel 13. Sygeplejersker – varigt ansatte og vikarer.....	62
Tabel 14. Sygeplejersker – anciennitet af varigt ansatte og vikarer.	63